Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

2020-жыл үчүн

2021-жылдын июнь айы

Бишкек

РЕДАКЦИЯЛЫК
КЕҢЕШ:

Төрага:	Н. Жениш
Кеңештин мүчөлөрү:	А. Айдарова
	А. Каракожаев
Жооптуу катчы:	А. Султаналиева

МАЗМУНУ

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

“Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми” Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан даярдалган. Төлөм теңдемин түзүүнүн мыйзамдык негизинен болуп Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 16-декабрындагы №206 “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иши жөнүндө” мыйзамы саналат. Басылмада тышкы секторду өнүктүрүүдөгү акыркы тендециялар чагылдырылат жана төлөм теңдеми, тышкы соода, эл аралык камдар, тышкы карыз жана эл аралык инвестициялык позициялар боюнча статистикалык маалыматтар, ошондой эле төлөм теңдемин түзүүнүн ыкмасы жана маалыматтык базасы камтылат. Басылма жылына 4 жолу – февраль, июнь, август, ноябрь айларында мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде чыгарылып турат.

Басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2021-жылдын 20-майы.

Шарттуу белгилер жана эскертүүлөр:

..... маалыматтардын жок экендигин билдирет;

— көрсөткүчтөр 0 (нөлгө) барабар же бир аз экендигин билдирет;

- жылдар же айлар ортосундагы мезгил аралыгын (1994-1996-жылдар же январь-июль айлары) билдирет, бул жерде чектүү даталар аралыгындагы жылдар жана айлар камтылган.

Цифраларды тегеректөөдөн улам, акыркы саптарда суммаларды чыгарууда дал келбестиктер болушу мүмкүн.

Басылмада пайдаланылуучу эсепке алуу ыкмаларынын же буга чейин колдонулуп келген маалыматтардын өзгөртүлүшү ыктымалдыгына байланыштуу, мурда келтирилген маалыматтар корректировкаланышы мүмкүн жана ага ылайык 10 жылды камтыган мезгил аралыгы “ачык” деп эсептелинет.

Басылмага байланыштуу суроолор боюнча:

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын
Төлөм теңдеми жана тышкы карыз бөлүмүнө
Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча,
(+996 312) 66-90-07, 66-90-06 телефондору
(+996 312) 61-52-85; 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот.
Электрондук почта: asultanalieva@nbkr.kg

МАЗМУНУ

Уюштуруучусу – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
Басылма Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде 605 номеринде каттоодон өткөн.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2021-жыл
Басылманы кайрадан басып чыгаруу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен жүзөгө ашырылат, ал эми андан шилтеме келтирүүдө булагын көрсөтүү зарыл.
“M-MAXIMA” басма үйүндө басылып чыгарылды.
Тел.: (+996 312) 90 04 35
e-mail: office@maxima.kg

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын башка басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету
Басылма Улуттук банктын өткөн жыл үчүн толук отчету болуп саналат. Жылдык отчет экономиканын реалдуу секторундагы, финансы жана тышкы секторлорундагы өзгөрүүлөргө баа берүү, Улуттук банктын акча-кредит чөйрөсүндөгү, банк жана төлөм системалары, банк эмес финансы-кредит уюмдары боюнча боюнча чечимдерин жана аракеттерин, ошондой эле финансылык отчетун, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды жана статистикалык тиркемелерди камтыйт. Мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени
Бул басылмада Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык жана финансылык көрсөткүчтөрү боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Улуттук банктын расмий интернет-сайтында ай сайын мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Акча-кредит саясаты жөнүндө отчет
Инфляциянын негизги факторлоруна талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүү жана болжолдоолор, ошондой эле Кыргыз Республикасынын тышкы жана ички чөйрөсүндө экономикалык абалдын өнүгүшүнө баа берүүгө негизделген акча-кредит саясаты тармагында Улуттук банктын чечимдери тууралуу коомчулукка маалымат берилет. Чейрек сайын Улуттук банктын расмий интернет-сайтында мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет
Коомчулукту Кыргыз Республикасынын финансы системасынын туруктуулугуна жалпы баа берүү боюнча маалыматтар менен тааныштыруу бул басылманын максаты болуп саналат. Жылына эки жолу мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары
Улуттук банкта кабыл алынган жоболор, нускоолор жана башка ченемдик актылар жарыяланат. Басылма айына бир жолу мамлекеттик жана расмий тилдеринде жарыяланып турат.

Улуттук банктын басылмалары бекитилген тизмеге ылайык таркатылат жана Улуттук банктын www.nbkr.kg дарегиндеги расмий интернет-сайтында “Басылмалар” бөлүгүндө жайгаштырылып келет.

Кыскартылган сөздөрдүн тизмеси

АКЖО	акча-кредиттик жөнгө салуу органдары
АКУ (SDR)	Атайы карыз алышуу укугу
АКШ	Америка Кошмо Штаттары
БАЭ	Бириккен Араб Эмираттары
БУУ	Бириккен Улуттар Уюму
БФКУ	банк эмес финансы-кредит уюмдар
ДТК	дүң тышкы карыз
ЕАЭБ	Евразия экономикалык бирлиги
Жеке ТК	жеке тышкы карыз
ЖТК	жалпы тышкы карыз
ИДӨ	ички дүң өнүм
КБ	коммерциялык банктар
Мамфинкөзөмөл	Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө мамлекеттик кызматы
МИ	мамлекеттик ишкана
ММК	массалык маалымат каражаттары
МТК	мамлекеттик тышкы карыз
НЭАК	номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу
ОЭСР	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюму
РЭАК	реалдуу эффективдүү алмашуу курсу
СИФ	импортёр-өлкөнүн чек арасындагы баа (cost, insurance, freight)
ТИМ	Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлиги
ТЭИТН	Тышкы экономикалык ишкердиктин товардык номенклатурасы
Улуттук банк	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
УСК	Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети
Финансы министрлиги	Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги
ФОБ	экспортёр-өлкөнүн чек арасындагы баа (free on board)
ЭВФ	Эл аралык валюта фонду
ЭССК	Эл аралык стандарттык соода классификациясы
ЭВФ	Эл аралык валюта фонду
ЭССК	Эл аралык стандарттык соода классификациясы

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

Төлөм теңдеминин күндөлүк абалы ... 7
Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу ... 33
Кыргыз республикасынын тышкы карызы ... 34
Кыргыз республикасынын эл аралык инвестициялык позициясы ... 40
I тиркеме. Таблицалар жана графиктер ... 43
I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми ... 44
I.2-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү ... 52
I.3-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү ... 52
I.4-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү ... 53
I.5-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү ... 53
I.6-таблица. Экспорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү ... 54
I.7-таблица. Экспорттун географиялык бөлүштүрүлүшү ... 54
I.8-таблица. Импорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү ... 55
I.9-таблица. Импорттун географиялык бөлүштүрүлүшү ... 55
I.10-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту ... 56
I.11-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту ... 58
I.12-таблица. Баа индекстери жана экспорттун айкын көлөмү ... 60
I.13-таблица. Баа индекстери жана импорттун айкын көлөмү ... 61
Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү ... 62
I.14-таблица. Россияга товарлардын экспорту ... 62
I.15-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту ... 63
I.16-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту ... 64
I.17-таблица. Беларуска товарлардын экспорту ... 65
I.18-таблица. Кытайга товарлардын экспорту ... 66
I.19-таблица. Түркияга товарлардын экспорту ... 67
I.20-таблица. Тажикстанга товарлардын экспорту ... 68
I.21-таблица. Улуу Британияга товарлардын экспорту ... 69
Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү ... 70
I.22-таблица. Россиядан товарлардын импорту ... 70
I.23-таблица. Казакстандан товарлардын импорту ... 71
I.24-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту ... 72
I.25-таблица. Украинадан товарлардын импорту ... 73
I.26-таблица. Беларустан товарлардын импорту ... 74
I.27-таблица. Кытайдан товарлардын импорту ... 75
I.28-таблица. АКШдан товарлардын импорту ... 76
I.29-таблица. Түркиядан товарлардын импорту ... 77
I.30-таблица. Германиядан товарлардын импорту ... 78
I.31-таблица. Япониядан товарлардын импорту ... 79
I.32-таблица. Корея Республикасынан товарлардын импорту ... 80
I.33-таблица. БАЭден товарлардын импорту ... 81
I.34-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери: жалпы, ЕАЭБ өлкөлөрү жана ЕАЭБден тышкары өлкөлөр ... 82
I.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери ... 84
I.35-таблица. Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып кирүүсүнүн географиялык түзүмү ... 85
I.36-таблица. Кыргыз Республикасына экономикалык иштин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары ... 86
I.37-таблица. Эл аралык камдар ... 86
I.38-таблица. Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестицияларынын балансы ... 87
II тиркеме. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы ... 88
III тиркеме. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы ... 96
IV тиркеме. Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы ... 100
V тиркеме. Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерди эсептөө ыкмасы ... 103
VI тиркеме. Эл аралык инвестициялык позицияны түзүү ыкмасы ... 105
VII тиркеме. Экономиканын ачыктыгын жана тышкы сооданын концентрациялануусун эсептөө ыкмасы ... 107

ТӨЛӨМ ТЕҢДЕМИНИН КҮНДӨЛҮК АБАЛЫ

1-график. Күндөлүк операциялар эсеби
(ИДӨгө карата пайыздарда)

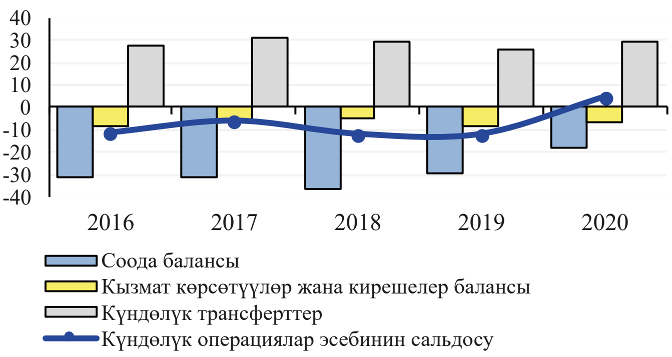

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча COVID-19 коронавирус инфекциясынын жайылышынан улам дүйнөлүк тенденциялардын таасири астында күндөлүк операциялар эсебинин сальдосу 327,7 млн АКШ доллары өлчөмүндө (ИДӨгө карата 4,3 пайыз) түптөлгөн. Мындай оң мааниде көрсөткүч товарлар менен соода жүргүзүү балансынын жана кирешелер балансынын тартыштыгынын төмөндөшүнөн улам калыптанган. Ошондой эле күндөлүк трансферттер агымынын төмөндөшү жана кызмат көрсөтүүлөр балансынын тартыштыгынын жогорулашы белгиленген.

СООДА БАЛАНСЫ[1]

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча импорттук товарларды сунуштоонун кыскарышы алтынды экспорттоо көлөмүнүн өсүшү менен катар соода балансынын тартыштыгынын төмөндөшүн да шарттаган.

2-график. Кыргыз Республикасынын соода балансы
(ИДӨгө карата пайыздарда)

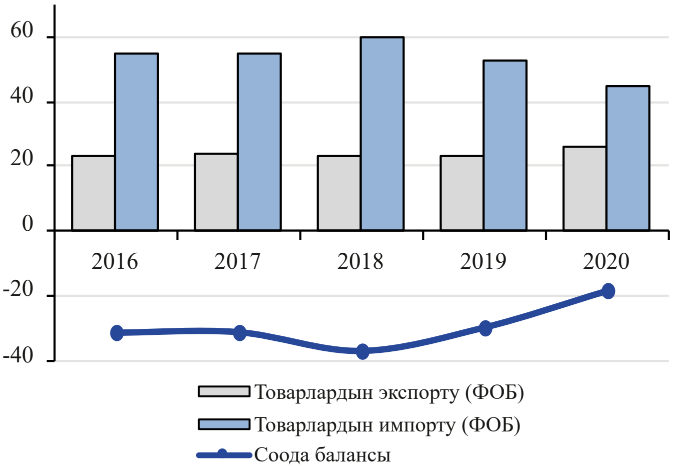

2020-жылы Кыргыз Республикасынын **соода балансынын терс сальдосу** ФОБ баасында 1 412,9 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлүү менен 2019-жылга салыштырганда 46,2 пайызга төмөндөгөн.

Отчеттук мезгилде **тышкы соода жүгүртүү** 2019-жылга салыштырганда 19,1 пайызга төмөндөп, ФОБ баасында 5 432,0 млн АКШ долларын түзгөн.

Өлкөнүн соода жүгүртүүсүнүн ИДӨгө карата катышы катары эсептелген экономиканын ачык-айкындуулук көрсөткүчү 2019-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 5,0 пайыздык пунктка азайып, 70,0 пайызды түзгөн. Көрсөткүчтүн азайышы ИДӨнүн доллар эквивалентиндеги көлөмүнүн азайышына салыштырганда, тышкы соода жүгүртүү көлөмүнүн кыйла кыскарышынан улам шартталган.

[1] Бул жерде жана мындан ары текст боюнча ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соода жүргүзүүнү жана эгерде башка шилтеме келтирилбесе, Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн тандалма иликтөө боюнча товарларга декларациялардын жана КР УСКнын баа берүүлөрүнүн маалымат базасы боюнча түзүлгөн маалымат көрсөтүлгөн.

1-таблица. Экономиканын ачык-айкындуулугу

	2016	2017	2018	2019	2020
Товарлардын экспорту, *млн АКШ долларында*	1 573,2	1 764,3	1 836,8	1 986,1	1 964,5
Товарлардын импорту (ФОБ), *млн АКШ долларында*	3 744,4	4 197,2	4 949,9	4 669,0	3 422,5
Ачык-айкындуулук, *пайыздар*	77,5	77,4	82,1	75,0	70,0

* УСКнын маалымат базасында Улуттук банктын эсептөөлөрү, УСКнын жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда.

Тышкы соода операцияларынын товардык диверсификациясын мүнөздөгөн товарлар экспортунун жана импортунун товардык концентрациялануу көрсөткүчүнө[2] ылайык, 2020-жылы башка товарларды сунуштоо көлөмүнүн азайышынын алкагында, өлкөнүн экспорт көлөмүндө алтындын салыштырма салмагынын өсүшүнө байланыштуу экспорттун товардык концентрациялануу көрсөткүчүнүн 7,9 пайыздык пунктка жогорулагандыгы байкалган. Импорттун товардык ассортиментинин азайышы импорттун товардык концентрациялануу көрсөткүчүнүн 0,2 пайыздык пунктка өсүшүнө алып келген.

2- таблица. Сооданын товардык концентрациялануусу *
(пайыздарда)

	2016	2017	2018	2019	2020
Товарлардын экспорту	46,0	41,3	38,2	43,4	51,2
Товарлардын импорту	9,7	10,7	12,3	10,7	10,9

* УСКнын маалымат базасында Улуттук банктын эсептөөлөрү, УСКнын жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда.

Товарлар экспорту ФОБ баада 1,6 пайызга кыскарып, 2 009,6 млн АКШ долларын түзгөн. **Алтынды эске албаганда экспорт** отчеттук мезгилде 15,5 пайызга кыскаруу менен 1 022,6 млн АКШ долларын түзгөн. Ал эми **алтынды жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуусуз экспорт** 15,2 пайызга төмөндөп, 977,5 млн АКШ долларын түзгөн.

МАЗМУНУ

[2] Өлкө экспорттогон же өлкөгө импорттолгон товарлардын түрү канчалык кеңири экендигин көрсөтөт. Концентрациялануу коэффициентинин жогорулашы тышкы сооданын жалпы көлөмүндө өлкөлөр санынын азайгандыгын (продукция түрлөрүнүн) же болбосо айрым өлкөлөрдүн үлүшүнүн (продукция түрлөрүнүн) көбөйгөндүгүн билдирет.

3-таблица. Товарлардын негизги түрлөрүнүн экспорту
(млн АКШ долларында)

Аталышы	2016	2017	2018	2019	2020	экспортко карата пайыз-дарда, 2020	алтынды эске албаганда, экспортко карата пайыздарда, 2020
Бардыгы болуп[1]	**1 607,9**	**1 813,9**	**1 916,0**	**2 042,9**	**2 009,6**	**100,0**	**–**
Монетардык эмес алтын	701,6	700,4	664,2	832,9	987,0	49,1	–
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	135,7	161,0	130,6	169,7	168,4	8,4	16,5
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	93,1	75,8	62,9	89,7	78,3	3,9	7,7
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	73,2	119,4	151,7	103,4	59,7	3,0	5,8
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	30,7	34,1	29,1	42,8	38,7	1,9	3,8
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	27,5	34,8	117,2	72,8	32,5	1,6	3,2
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	15,8	40,4	42,1	33,8	30,5	1,5	3,0
Авиакеросин[2]	35,6	39,1	58,1	45,6	30,3	1,5	3,0
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар	9,1	5,9	22,7	25,2	28,0	1,4	2,7
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	14,9	27,4	29,4	28,3	27,6	1,4	2,7
Көмүр, кокс жана брикеттер	7,4	10,8	20,3	27,6	26,8	1,3	2,6
Пахта	20,8	24,7	37,6	35,7	26,8	1,3	2,6
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	12,1	14,5	18,7	22,4	22,9	1,1	2,2
Портландцемент	4,0	6,2	25,4	31,2	22,2	1,1	2,2
Металл сыныктары, кара металл калдыктары	2,1	9,3	21,8	17,1	21,2	1,1	2,1
Тирүү мал	1,7	8,4	5,8	4,1	20,5	1,0	2,0
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	7,7	12,2	9,5	16,5	17,2	0,9	1,7
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	2,9	8,1	12,2	12,6	14,7	0,7	1,4
Сыр жана быштак	5,0	10,2	6,3	9,2	9,8	0,5	1,0
Башка товарлар	407,2	471,3	450,5	422,1	346,4	17,2	33,9
Бардыгы болуп, алтынды эске албаганда экспорт	**906,3**	**1 113,5**	**1 251,8**	**1 210,1**	**1 022,6**	**–**	**100,0**
Бардыгы болуп, алтынды жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда экспорт	**871,6**	**1 063,9**	**1 172,6**	**1 153,2**	**977,5**		

Эскертүү: УСК нын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

[2] Борттук запастарды ташып чыгаруу.

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча экспорттун товардык курамын мурдагыдай эле өнөр жай жана айыл чарба өндүрүшүнүн продукциясы түзгөн.

Отчеттук мезгил ичинде негизги металлдарды жана даяр металл буюмдарды өндүрүү көлөмү төмөндөгөндүгү[3] белгиленген. 2020-жылы алтын экспорту 18,5 пайызга өсүп, 987,0 млн АКШ долларын түзгөн. Мындай динамика, алтынды сунуштоонун айкын көлөмүнүн 5,6 пайызга[4] кыскарышы шартында, баалардын 25,6 пайызга өсүшүнөн улам келип чыккан.

[3] “Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык абалы (2020-ж., январь-декабрь айлары)”, КР УСК.

[4] 2020-жыл жыйынтыгы боюнча алтындын 1 трой унциясы үчүн орточо дүйнөлүк баасы 1 769,6 АКШ долларын түзгөн, бул 2019-жылдагы баа деңгээлинен 21,3 пайызга жогору; булагы: Reuters.

Отчеттук жылы ошондой эле металл сыныктарын жана кара металлургия калдыгын (4,1 млн АКШ долларына), күмүш, платина жана платина тобуна кирген башка металлдарды (3,2 млн АКШ долларына) экспорттоо көлөмүнүн өсүшү байкалган

Мында, металл сыныктарын жана баалуу эмес түстүү металлдар калдыгын (40,3 млн АКШ долларына), чоюн жана болотту (5,9 млн АКШ долларына) чыгаруу көлөмүнүн кыскаргандыгы белгиленген. Аталган позициялардын нарктык көлөмүнүн өзгөрүүсү алардын айкын көлөмүнүн сыяктуу эле, орточо сунуштоо бааларынын өзгөрүүсү менен шартталган.

4-таблица. Металлургия өндүрүшүнүн негизги экспорттук продукциясы*

Аталышы	*өлчөө бирдиги*	2016	2017	2018	2019	2020
Монетардык эмес алтын	*т*	17,4	17,4	16,5	18,7	17,7
	млн АКШ доллары	701,6	700,4	664,2	832,9	987,0
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	*миң т*	98,8	90,5	153,2	218,2	251,3
	млн АКШ доллары	135,7	161,0	130,6	169,7	168,4
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	*миң т*	22,3	21,7	37,5	27,0	8,4
	млн АКШ доллары	27,5	34,8	117,2	72,8	32,5
Металл сыныктары, кара металл калдыктары	*миң т*	42,2	98,7	92,7	85,4	79,4
	млн АКШ доллары	2,1	9,3	21,8	17,1	21,2
Чоюн жана болот	*миң т*	17,6	29,5	33,3	39,2	27,1
	млн АКШ доллары	16,0	17,1	14,6	15,8	9,9
Күмүш, платина жана платина топторуна кирген башка металлдар	*т*	7,6	10,5	8,5	8,3	12,1
	млн АКШ доллары	4,2	5,7	4,1	4,3	7,5

* УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде, УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуусуз.

2020-жылы текстиль өндүрүшүнүн, кийим-кече жана бут кийим, булгаары жана булгаарыдан башка буюмдар өндүрүш көлөмүнүн 21,5 пайызга[5] кыскаргандыгы байкалган. Натыйжада тигүү өндүрүшүнүн негизги продукциясын экспорттоо 42,3 пайызга кыскарып, 59,7 млн АКШ долларын түзгөн. Мындай төмөндөө, негизинен "тигилген буюмдар, аялдар жана кыздар үчүн трикотаж же токулган кийимдер" (40,8 млн АКШ долларына), "эркектер жана балдар үчүн текстиль кездемеден тигилген буюмдар" (13,2 млн АКШ долларына) жана "тигилген буюмдар, эркектер жана балдар үчүн трикотаж же токулган кийимдер" (6,1 млн АКШ долларына) сыяктуу статьялар боюнча экспорттун кыскаргандыгына байланыштуу болгон. Мында, "текстиль кездемеден, трикотаж же трикотаж эмес кийимдер" товардык позиция боюнча экспорттун нарктык көлөмүнүн өсүшү катталган (16,3 млн АКШ доллары). Башка товардык позициялар боюнча өзгөрүүлөр тигүү өндүрүшүнүн товарлар экспортунун динамикасына бир аз таасирин тийгизген.

[5] "Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык абалы (2020-ж., январь-декабрь айлары)", КР УСК.

5-таблица. Тигүү өндүрүшүнүн негизги экспорттук продукциясы*

Аталышы	*өлчөө бирдиги*	2016	2017	2018	2019	2020
Кийим-кече жана аларга тиешелүү буюмдар, бардыгы болуп	***млн АКШ доллары***	**73,2**	**119,4**	**151,7**	**103,4**	**59,7**
Текстиль кездемелеринен даярдалган, трикотаж же	—					
трикотаж эмес кийим-кечелерге тиешелүү буюмдар	*млн АКШ доллары*	3,8	11,2	3,6	12,1	28,3
Аялдар жана кыздар үчүн токулган же согулган	*млн даана*	7,5	31,3	33,0	22,1	15,9
кийим-кечелер	*млн АКШ доллары*	23,1	53,8	101,4	54,2	13,4
Трикотаждан тигилген же токулган аялдар жана кыздар	*млн даана*	2,1	1,8	1,2	1,5	2,9
үчүн кийим-кече	*млн АКШ доллары*	9,6	6,0	3,9	8,6	8,0
Токулган же токулбаган, согулган же согулбаган	—					
кийим-кечелерге тиешелүү буюмдар	*млн АКШ доллары*	0,5	6,0	6,1	2,3	3,6
Трикотаждан тигилген же токулган эр адамдар жана	*млн даана*	8,8	8,1	6,5	3,7	4,0
балдар үчүн кийим-кече	*млн АКШ доллары*	29,8	33,7	32,0	9,1	2,9
Эр адамдар жана балдар үчүн текстиль материалдарынан	*млн даана*	1,7	2,0	0,8	1,9	0,3
тигилген кийим-кечелер	*млн АКШ доллары*	5,7	8,0	2,6	15,1	1,9
Текстиль кездемелеринен даярдалгандарды кошпогондо,	—					
кийим-кече буюмдары; баш кийимдер	*млн АКШ доллары*	0,7	0,6	2,2	2,1	1,6

* УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде, УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуусуз

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин маалыматы боюнча, 2020-жылдын январь-декабрь айларында айыл чарба продукциясын дүң чыгаруу көлөмүнүн өсүшү мал чарба тармагында продукция өндүрүү көлөмүнүн жогорулашына байланыштуу шартталган[6]. Айыл чарба продукциясы экспортунун товардык түзүмүндө тирүү малды (16,4 млн АКШ долларына), балыкты, рак сымал моллюскаларды жана омурткасыз суудa сүзүүчүлөрдү (3,3 млн АКШ долларына) сунуштоо көлөмүнүн өсүшүн белгилөөгө болот. Ошондой эле, жашылчаларды (11,4 млн АКШ олларына), пахтаны (9,0 млн АКШ долларына), жемиш жана жаңгактарды (4,1 млн АКШ долларына) сунуштоо көлөмү кыскаргандыгы белгиленген.

МАЗМУНУ

[6] “Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык абалы (2020-ж., январь-декабрь айлары)”, КР УСК.

6-таблица. Айыл чарбасынын негизги экспорттук продукциясы*

Аталышы	*өлчөө бирдиги*	2016	2017	2018	2019	2020
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	176,4	144,1	97,8	172,0	216,3
	млн АКШ доллары	93,1	75,8	62,9	89,7	78,3
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	*миң т*	22,1	29,2	33,7	62,5	84,7
	млн АКШ доллары	30,7	34,1	29,1	42,8	38,7
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	17,7	19,9	23,6	24,1	28,3
	млн АКШ доллары	12,1	14,5	18,7	22,4	22,9
Тирүү мал	*миң даана*	7,5	25,9	58,9	69,3	92,7
	млн АКШ доллары	1,7	8,4	5,8	4,1	20,5
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар жана майлар	*миң т*	2,0	3,0	2,5	3,6	5,0
	млн АКШ доллары	7,7	12,2	9,5	16,5	17,2
Пахта	*миң т*	15,8	16,1	23,2	24,6	18,6
	млн АКШ доллары	20,8	24,7	37,6	35,7	26,8
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	*миң т*	1,8	2,5	3,1	3,8	3,0
	млн АКШ доллары	2,9	8,1	12,2	12,6	14,7
Сыр жана быштак	*миң т*	2,1	4,1	2,3	3,0	4,7
	млн АКШ доллары	5,0	10,2	6,3	9,2	9,8
Балык, рак сыяктуу моллюскалар, суу жашоочу омурткасыз жандыктар	*миң т*	0,2	1,0	0,7	2,3	3,1
	млн АКШ доллары	0,1	0,7	1,5	4,3	7,5
Кант, патока жана бал	*миң т*	6,0	7,8	34,5	2,4	1,8
	млн АКШ доллары	1,5	3,5	12,6	2,9	2,2

* УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде, УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуусуз

Товарлар экспортунун географиялык түзүмүндө басымдуу салыштырма салмак ЕАЭБге кирбеген өлкөлөргө туура келген (72,2 пайыз). Отчеттук мезгилде товарлар экспортунун көбүрөөк көлөмү Улуу Британияга багытталган (ЕАЭБге кирбеген өлкөлөргө чогуу алгандагы экспорттун 69,8 пайызы). Кароого алынган мезгил ичинде ЕАЭБ чегинен тышкары өлкөлөрдүн ичинен Кыргыз Республикасынын башка ири өнөктөштөрү катары Өзбекстан, Түркия жана Кытай саналган, бул өлкөлөргө көбүнчө иштеп чыгаруу өнөр жайынын товарлары жана айыл чарба продукциясы сунушталган.

Товарлар экспортунун жалпы көлөмүндө ЕАЭБге кирген өлкөлөрдүн суммардык үлүшү 27,8 пайызды түзгөн. ЕАЭБге кирген өлкөлөргө экспорттолгон товарлар түзүмүн, негизинен, текстиль өнөр жайынын жана айыл чарба продукциялары ээлеген. Сунуштоолордун дээрлик бардык көлөмү Казакстанга (53,8 пайыз) жана Россияга (44,2 пайыз) жөнөтүлгөн.

7-таблица. Товарлардын айрым түрлөрүнүн экспортунун географиялык түзүмү*
(млн АКШ долларында)

Аталышы	Өлкөлөр	2016	2017	2018	2019	2020	жыйынтыгында, пайыздарда 2020[1]
Монетардык эмес алтын	**Бардыгы болуп**	**701,6**	**700,4**	**664,2**	**832,9**	**987,0**	
	алардын ичинен						
	Улуу Британия	31,3	186,8	663,9	832,0	986,8	100,0
	Швейцария	644,0	484,7	—	—	—	—
	БАЭ	25,7	28,6	—	—	—	—
Металл кендери жана металл сыныктары	**Бардыгы болуп**	**183,7**	**205,5**	**269,8**	**260,2**	**222,5**	
	алардын ичинен						
	Казакстан	111,2	108,7	97,7	129,6	142,2	63,9
	Россия	17,8	32,2	79,5	62,5	39,9	17,9
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	**Бардыгы болуп**	**93,1**	**75,8**	**62,9**	**89,7**	**78,3**	
	алардын ичинен						
	Россия	21,5	19,9	8,4	16,9	18,7	23,9
	Түркия	30,4	17,1	21,3	27,7	18,0	23,0
	Сербия	4,1	5,6	5,6	4,6	5,5	7,0
	Болгария	4,3	3,7	5,1	5,0	5,2	6,7
	Казакстан	24,9	12,1	1,9	7,6	3,1	3,9
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	**Бардыгы болуп**	**73,2**	**119,4**	**151,7**	**103,4**	**59,7**	
	алардын ичинен						
	Россия	40,4	90,2	134,6	74,2	56,0	93,8
	Казакстан	31,3	27,6	16,0	28,6	2,7	4,5
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	**Бардыгы болуп**	**30,7**	**34,1**	**29,1**	**42,8**	**38,7**	
	алардын ичинен						
	Россия	15,0	18,0	16,5	25,7	27,5	71,1
	Казакстан	11,9	6,8	4,3	8,7	3,0	7,7
Авиакеросин	**Бардыгы болуп**	**35,6**	**39,1**	**58,1**	**45,6**	**30,3**	
	алардын ичинен						
	Түркия	17,6	21,3	33,5	22,6	16,6	54,9
	Кытай	5,6	7,0	10,2	10,6	8,5	28,2
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	**Бардыгы болуп**	**14,9**	**27,4**	**29,4**	**28,3**	**27,6**	
	алардын ичинен						
	Казакстан	9,0	17,0	13,3	13,5	15,8	57,2
	Өзбекстан	2,4	4,9	9,4	5,0	6,5	23,7
Пахта	**Бардыгы болуп**	**20,8**	**24,7**	**37,6**	**35,7**	**26,8**	
	алардын ичинен						
	Түркия	10,7	11,5	12,4	21,9	20,0	74,7
	Россия	7,2	10,8	17,7	9,7	4,0	15,1
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	**Бардыгы болуп**	**12,1**	**14,5**	**18,7**	**22,4**	**22,9**	
	алардын ичинен						
	Казакстан	11,3	13,2	14,2	14,1	18,7	81,6
	Россия	0,7	1,2	3,7	8,0	3,4	15,0
Портландцемент	**Бардыгы болуп**	**4,0**	**6,2**	**25,4**	**31,2**	**22,2**	
	алардын ичинен						
	Өзбекстан	0,1	5,2	24,6	30,8	22,2	99,9
Бут кийим	**Бардыгы болуп**	**21,4**	**30,7**	**22,7**	**16,0**	**3,9**	
	алардын ичинен						
	Казакстан	5,2	6,4	8,0	15,3	3,1	80,4
	Россия	16,1	24,3	14,6	0,5	0,5	14,1

* УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде, УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуусуз

[1] Ар бир товардык позициянын жыйынтыгына карата пайыздарда.

МАЗМУНУ

2020-жылы COVID-19 пандемиясынан улам, чектөө чаралары киргизилген шартта, **товарлардын импорту** ФОБ баасында 26,7 пайызга кыскарып, 3 422,5 млн АКШ долларын түзгөн. Эл аралык стандарттык соода классификациясынын бардык товарлар тобу боюнча берүүлөр көлөмүнүн нарктык мааниде төмөндөшү байкалган.

2020-жылы Эл аралык стандарттык соода классификациясынын ири тобу – “материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарларынын” импорту 25,0 пайызга кыскаруу менен 873,4 млн АКШ долларын түзгөн. Ири товардык позициялар ичинен жасалма текстилдик материалдардан согулган кездемелер (102,6 млн АКШ долларына), трикотаж же токулган кездемелер (22,6 млн АКШ долларына), кагаз жана картон боюнча (15,1 млн АКШ долларына) төмөндөө катталган. Муну менен катар эле чоюн жана болот боюнча импорттун (20,3 млн АКШ долларына) олуттуу көбөйүшү байкалган.

8-таблица. "Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары"*

Аталышы	*өлчөө бирдиги*	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп	***млн АКШ доллары***	**831,7**	**1 043,7**	**1 134,6**	**1 164,4**	**873,4**
Чоюн жана болот	*миң т*	363,0	362,0	392,2	413,0	374,9
	млн АКШ доллары	203,4	189,0	240,8	238,9	259,2
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*млн кв. м*	712,8	732,3	819,6	445,6	491,0
	млн АКШ доллары	200,3	287,4	243,6	177,0	74,4
Трикотаж же согулган кездемелер	*миң т*	8,6	8,2	23,3	32,2	25,4
	млн АКШ доллары	22,3	20,6	63,2	70,0	47,4
Резина дөңгөлөктөрү	*млн даана*	0,9	1,7	1,7	1,6	1,2
	млн АКШ доллары	35,3	45,6	49,3	44,5	45,2
Башка категорияда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар	*миң т*	6,9	8,8	10,3	41,3	9,7
	млн АКШ доллары	20,3	27,0	26,5	37,7	35,3
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	*миң т*	12,8	8,6	24,9	23,3	13,4
	млн АКШ доллары	17,7	13,3	13,8	28,6	26,8
Кагаз жана картон	*миң т*	24,3	28,3	33,0	32,4	19,5
	млн АКШ доллары	32,2	35,0	38,5	38,5	23,4
Жыгач-булалуу плита	*млн кв. м*	4,1	7,6	6,4	9,9	7,7
	млн АКШ доллары	11,1	16,5	15,9	25,9	20,9
Полго төшөлмөлөр	*млн кв. м*	5,3	7,1	6,7	10,7	10,8
	млн АКШ доллары	13,2	18,4	16,4	20,5	18,7
Тапталган жана калыбына келтирилген жыгач	*млн куб. м*	2,0	0,7	2,2	5,7	0,2
	млн АКШ доллары	15,4	18,2	26,7	27,9	18,7
Башка товарлар	*млн АКШ доллары*	260,5	372,7	399,9	454,9	303,5

* УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

Отчеттук мезгилде “машиналар жана транспорттук жабдуу” тобунун товарларын импорттоонун суммардык наркы 27,2 пайызга кыскарып, 785,9 млн АКШ долларын түзгөн. Белгиленген топтун товардык түзүмүндө “электр линиялык телефон же телеграф аппараттары” (69,1 млн АКШ долларына) жана “башка категорияда камтылбаган жарандык курулуш үчүн машина тетиктери жана жабдуулар” (18,4 млн АКШ долларына) статьялары боюнча берүүнүн кыйла кыскарышы байкалган. Ошондой эле “жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар” (49,1 млн АКШ долларына), “жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар” (26,6 млн АКШ долларына) сыяктуу статьялар боюнча импорт көлөмү көбөйгөн.

9-таблица. "Машиналар жана транспорттук жабдуулар" тобу боюнча негизги товарлар*

Аталышы	*өлчөө бирдиги*	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп	***млн АКШ доллары***	**902,8**	**835,1**	**1 002,9**	**1 079,1**	**785,9**
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	*млн даана*	1,3	3,7	3,6	4,1	2,5
	млн АКШ доллары	58,2	95,6	144,0	202,1	133,0
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	*миң даана*	1,7	3,9	3,8	18,5	25,6
	млн АКШ доллары	92,7	34,7	35,0	25,2	74,3
Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар	*миң даана*	0,4	0,8	1,3	1,4	3,6
	млн АКШ доллары	30,2	29,6	31,0	35,6	62,2
Кыртышты, ташты, кендерди иргөө, элөө, майдалоо үчүн машинанын тетиктери	*миң даана*	5,5	7,7	7,2	12,2	9,9
	млн АКШ доллары	37,9	21,4	24,4	43,9	45,0
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар	—					
	млн АКШ доллары	44,4	47,7	45,2	51,0	38,9
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар	*миң даана*	302,6	220,0	346,6	330,9	287,7
	млн АКШ доллары	18,1	26,5	21,4	32,2	20,3
Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар	*миң даана*	9,8	71,7	22,5	23,9	32,1
	млн АКШ доллары	17,1	23,7	16,9	10,2	19,4
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузуп жүктөгүчтөр	*миң даана*	0,2	0,4	0,6	0,4	0,3
	млн АКШ доллары	15,0	14,5	23,3	22,1	17,4
Жарандык курулуш үчүн машиналардын жана жабдуулардын башка категорияда камтылбаган тетиктери	—					
	млн АКШ доллары	23,5	29,4	24,3	35,6	17,2
Турмуш-тиричилик муздаткычтары жана тоңдургучтары	*миң даана*	57,9	117,7	200,6	183,8	97,0
	млн АКШ доллары	9,4	13,6	22,3	21,1	13,8
Башка товарлар	*млн АКШ доллары*	556,3	498,3	615,3	600,1	344,4

* УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча “минерал отуну, майлоочу майлар жана ушул сыяктуу материалдар” бөлүгүнүн товардык позицияларынын импорту 2019-жылга салыштырмалуу 21,3 пайызга кыскарып, 551,2 млн АКШ долларын түзгөн. Аталган топтун импортунун товардык түзүмүндө мунай заттары олуттуу үлүштү ээлеген. Отчеттук мезгил ичинде мунай заттарын импорттоонун нарктык көлөмү 24,2 пайызга төмөндөп, 474,6 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн. Дизель отунун (67,9 млн АКШ долларына), бензинди (37,6 млн АКШ долларына), авиакеросинди (16,3 млн АКШ долларына), мазутту (7,9 млн АКШ долларына), майлоочу материалдарды (6,5 млн АКШ долларына) жана башка мунай заттарын (14,8 млн АКШ долларына) берүү көлөмдөрүнүн кыскарышы белгиленген.

МАЗМУНУ

10-таблица. Мунай заттардын импорту*

Аталышы	*өлчөө бирдиги*	2016	2017	2018	2019	2020	жыйынтыгында, пайыздарда 2020
Мунай заттар, бардыгы болуп	***миң т***	**1 555,3**	**1 418,6**	**1 856,6**	**1 397,7**	**1 543,0**	**100,0**
	млн АКШ доллары	**463,3**	**568,1**	**818,0**	**625,9**	**474,6**	**100,0**
Дизель отуну	*миң т*	347,5	541,3	706,3	535,4	577,1	37,4
	млн АКШ доллары	131,3	225,2	409,2	288,9	221,0	46,6
Автоунаа бензини	*миң т*	719,5	628,9	852,5	655,8	794,5	51,5
	млн АКШ доллары	180,3	220,5	302,0	221,7	184,1	38,8
Авиакеросин	*миң т*	181,2	80,0	75,1	63,4	56,2	3,6
	млн АКШ доллары	56,6	54,3	48,2	38,7	22,4	4,7
Майлоочу материалдар	*миң т*	13,9	16,2	18,5	24,2	18,9	1,2
	млн АКШ доллары	18,6	22,4	25,8	33,4	26,8	5,7
Мазут	*миң т*	223,5	76,2	13,8	58,3	68,5	4,4
	млн АКШ доллары	57,4	17,8	4,5	21,6	13,7	2,9
Иштетиле элек мунай	*миң т*	14,7	1,3	2,1	1,2	0,4	0,0
	млн АКШ доллары	4,4	0,5	0,7	0,5	0,2	0,0
Жана башка мунай заттар	*миң т*	54,9	74,8	188,4	59,5	27,6	1,8
	млн АКШ доллары	14,7	27,5	27,7	21,1	6,3	1,3

* УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

“Ар түрдүү даяр буюмдар” тобунун товарларынын импорту отчеттук жылы 55,7 пайызга төмөндөп, 327,4 млн АКШ долларын түзгөн. Ал эми нарктын төмөндөшү “бут кийим” жана “кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар” статьялары боюнча импорттун кыскарышына байланыштуу келип чыккан, аларды берүүнүн нарктык көлөмү, тиешелүүлүгүнө жараша, 194,1 млн АКШ долларына жана 129,5 млн АКШ долларына кыскарган. COVID-19 коронавирус инфекциясына каршы күрөшүү боюнча иш-чаралар “механикалык-терапевттик приборлор; терапевттик респирациялык аппараттар” статьясы боюнча берүүлөрдүн 11,4 млн АКШ долларына көбөйүшүн шарттаган. Топтун башка товардык позициялары боюнча берүүлөрдүн нарктык көлөмүнүн бир аз өзгөрүүсү белгиленген.

11-таблица. "Ар түрдүү даяр буюмдар" тобу боюнча негизги товарлар*

Аталышы	өлчөө бирдиги	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп	***млн АКШ доллары***	**733,0**	**805,3**	**1 059,8**	**739,3**	**327,4**
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	—					
	млн АКШ доллары	261,4	263,7	388,9	226,8	97,3
Бут кийим	—					
	млн АКШ доллары	258,3	300,5	372,6	255,3	61,3
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар	—					
	млн АКШ доллары	18,2	18,5	28,0	25,3	20,5
Механо-терапевттик аспаптар; терапевтик респирациялык аппараттар	—					
	млн АКШ доллары	2,0	3,6	2,2	2,6	14,0
Башка категорияда камтылбаган, пластмассадан жасалган буюмдар	—					
	млн АКШ доллары	7,4	8,2	17,5	10,9	10,2
Жана башка медициналык инструменттер жана аспаптар	*млн даана*	19,8	13,9	12,4	17,3	23,5
	млн АКШ доллары	5,0	7,7	11,1	11,6	9,8
Пластмассадан жасалган курулуш буюмдары	*миң т*	2,9	6,5	4,0	3,9	6,4
	млн АКШ доллары	5,0	9,3	7,0	7,0	9,5
Басып чыгаруучу материалдар	*миң т*	1,3	4,3	4,5	4,8	4,9
	млн АКШ доллары	7,3	15,1	15,3	14,0	9,0
Ымыркайлар үчүн коляскалар, оюнчуктар жана спорт товарлары	—					
	млн АКШ доллары	16,1	16,0	19,3	14,9	7,9
Башка категорияда камтылбаган, гигиенанын майда буюмдары	—					
	млн АКШ доллары	3,7	11,2	14,9	24,1	7,8
Башка товарлар	*млн АКШ доллары*	148,7	151,4	183,0	146,8	80,2

* УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

Импортту географиялык бөлүштүрүүдө (СИФ баасында) ЕАЭБге кирбеген өлкөлөрдүн салыштырма салмагы төмөндөгөн шартта, ЕАЭБ өлкөлөрүнөн берүүлөрдүн үлүшү отчеттук мезгил ичинде көбөйүү менен 50,3 пайызды түзгөн. ЕАЭБ өлкөлөрүнөн импорттолгон товарлар түзүмүнүн олуттуу бөлүгүн отун-энергетикалык товарлар ээлейт, алардын негизги көлөмү Россия Федерациясынан жана Казакстан Республикасынан келип түшөт. Отчеттук мезгилде электр энергия продукцияларынан тышкары, андан ары өндүрүшкө пайдаланылуучу, инвестициялык жана керектөө багытындагы товарларды берүү көлөмү кыскаргандыгы белгиленген.

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча ЕАЭБге кирбеген өлкөлөрдүн үлүшү 2019-жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда кыйла төмөндөө менен 49,7 пайызды түзгөн. Белгиленген динамика, негизинен, COVID-19 пандемиясынын жайылышына байланыштуу чек аралардын жабылышы жана Кытай менен транспорт байланышынын токтотулушу менен шартталган, бул керектөө товарларын берүү көлөмүнүн кыскарышына алып келген. Буга карабастан, Кытай товарларды импорттоо боюнча (ЕАЭБге кирбеген өлкөлөрдөн импорттун жалпы көлөмүнүн 40,3 пайызы) ири өнөктөштөрдүн бири бойдон калган. 2020-жылы берүүлөр көлөмү Түркиядан (10,6 пайыз), Өзбекстандан (10,3 пайыз) жана АКШдан (6,6 пайыз) да келип түшкөн.

МАЗМУНУ

12-таблица. Товарлардын айрым түрлөрүнүн импортунун географиялык түзүмү*
(млн АКШ долларында)

Аталышы	Өлкөлөр	2016	2017	2018	2019	2020	жыйынтыгында, пайыздарда 2020[1]
Мунай заттары	**Бардыгы болуп**	**463,3**	**568,1**	**818,0**	**625,9**	**474,6**	
	алардын ичинен						
	Россия	384,0	513,8	676,7	501,1	390,1	82,2
	Казакстан	64,6	36,6	115,3	99,6	65,6	13,8
Автоунаалар	**Бардыгы болуп**	**189,5**	**149,5**	**161,1**	**167,0**	**201,8**	
	алардын ичинен						
	АКШ	14,6	22,9	17,0	13,1	45,8	22,7
	Россия	32,1	20,1	31,5	15,0	41,0	20,3
	Корея	1,4	2,8	2,9	5,6	24,4	12,1
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	**Бардыгы болуп**	**114,8**	**167,7**	**149,8**	**172,7**	**186,7**	
	алардын ичинен						
	Россия	17,0	27,6	17,7	25,7	32,0	17,2
	Индия	13,2	16,2	19,0	24,7	27,8	14,9
	Түркия	5,8	9,7	10,1	14,5	15,9	8,5
	Германия	10,4	10,3	12,7	9,6	11,0	5,9
	Словения	8,0	9,7	9,0	8,7	11,0	5,9
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	**Бардыгы болуп**	**58,2**	**95,6**	**144,0**	**202,1**	**133,0**	
	алардын ичинен						
	Кытай	48,1	82,8	130,9	165,4	121,2	91,1
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар	**Бардыгы болуп**	**261,4**	**263,7**	**388,9**	**226,8**	**97,3**	
	алардын ичинен						
	Кытай	182,3	146,0	247,1	145,9	47,9	49,2
	Түркия	64,0	80,3	107,5	47,9	23,1	23,8
	Өзбекстан	3,9	17,0	13,7	16,1	14,1	14,5
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	**Бардыгы болуп**	**80,2**	**83,8**	**103,7**	**90,5**	**74,6**	
	алардын ичинен						
	Россия	22,7	33,6	31,1	38,3	34,5	46,2
	Казакстан	35,2	25,2	21,1	21,7	16,9	22,6
	Франция	4,3	5,5	6,3	7,6	7,5	10,1
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	**Бардыгы болуп**	**200,3**	**287,4**	**243,6**	**177,0**	**74,4**	
	алардын ичинен						
	Кытай	196,3	284,6	241,4	172,8	71,5	96,1
Бут кийим	**Бардыгы болуп**	**258,3**	**300,5**	**372,6**	**255,3**	**61,3**	
	алардын ичинен						
	Кытай	243,0	273,1	344,9	233,8	49,1	80,2
	Түркия	10,1	16,8	18,6	12,4	6,7	11,0
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	**Бардыгы болуп**	**56,9**	**65,3**	**65,6**	**62,6**	**54,0**	
	алардын ичинен						
	Россия	30,9	38,9	41,2	40,8	32,5	60,2
	Казакстан	10,5	13,0	11,7	10,0	11,0	20,3
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	**Бардыгы болуп**	**33,0**	**45,2**	**69,8**	**83,4**	**53,1**	
	алардын ичинен						
	Өзбекстан	4,3	22,1	36,6	28,9	21,5	40,5
	Кытай	15,1	8,1	13,6	29,6	9,9	18,7
	Эквадор	0,8	1,2	3,6	6,4	7,2	13,5
	Иран	1,2	1,6	2,3	4,1	6,9	13,0
Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар	**Бардыгы болуп**	**28,7**	**44,3**	**44,7**	**54,1**	**48,7**	
	алардын ичинен						
	Россия	18,6	26,7	29,5	33,7	33,8	69,5
	Казакстан	5,3	12,7	10,0	16,1	11,1	22,8
Трикотаж же согулган кездемелер	**Бардыгы болуп**	**22,3**	**20,6**	**63,2**	**70,0**	**47,4**	
	алардын ичинен						
	Түркия	15,2	9,5	21,6	26,2	18,8	39,7
	Өзбекстан	5,1	5,2	6,0	9,8	14,0	29,5
	Кытай	1,4	4,2	34,2	33,6	13,0	27,5

* УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде, УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен

[1] Ар бир товардык позициянын жыйынтыгына карата пайыздарда.

ЭЛ АРАЛЫК КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨР БАЛАНСЫ

COVID-19 коронавирус инфекциясынын жайылышын оолдуктоого багытталган чектөө чаралары да транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн жана сапарлардын кыйла төмөндөшүн шарттаган.

3-графнк. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр боюнча тышкы соода*
(млн АКШ долларында)

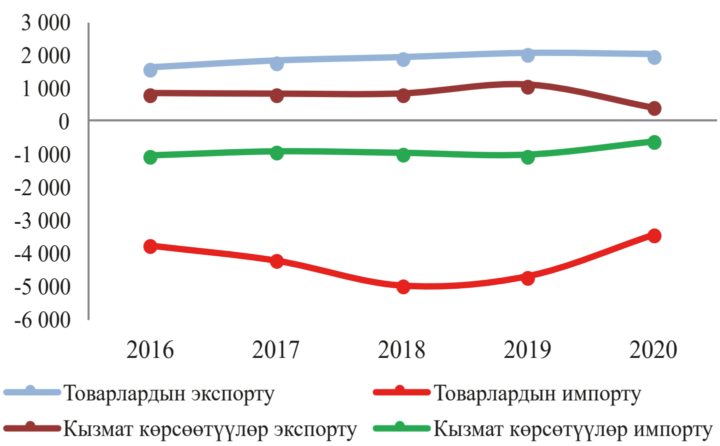

* УСКнын маалыматтарынын негизинде, УСКнын жана Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен

4-график. Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансы
(ИДӨгө карата пайыздарда)

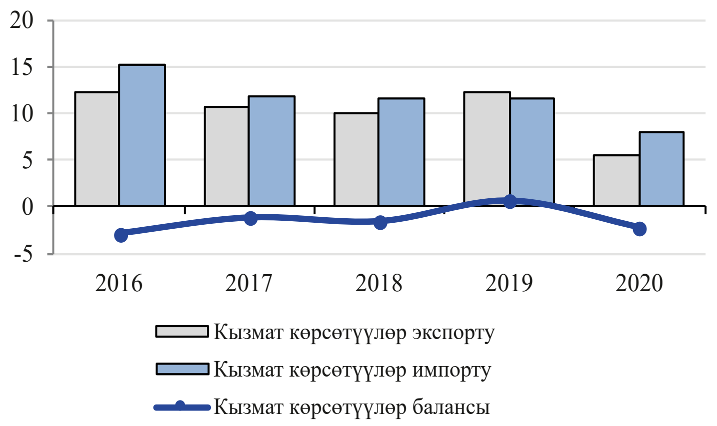

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча эл аралык кызмат көрсөтүүлөр жүгүртүүсү 50,9 пайызга кыскарып, 1 032,3 млн АКШ долларын түзгөн.

Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр балансынын терс сальдосу 2020-жылдын жыйынтыгы боюнча 175,9 млн АКШ долларын түзгөн, ал эми 2019-жылы кызмат көрсөтүүлөр боюнча сальдо 61,8 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң мааниде болгон. Мында, кызмат көрсөтүүлөр импорту сыяктуу эле (40,8 пайызга), экспорту да (60,4 пайызга) төмөндөгөндүгү байкалган.

Отчеттук мезгил ичинде **кызмат көрсөтүүлөр экспорту** 428,2 млн АКШ долларын түзгөн, бул товарларды экспорттоонун чогуу алгандагы көлөмүнүн 21,3 пайызына туура келет. **Кызмат көрсөтүүлөр импорту** 604,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн, бул товарлар импортунун 17,7 пайызын түзгөн.

2020-жылдын отчеттук мезгил ичинде кызмат көрсөтүүлөрдү аныктаган статьялар катары кыдыруулар, ошондой эле транспорттук жана ишкердик кызмат көрсөтүүлөрү болгон, аларга чогуу алганда эл аралык кызмат көрсөтүүлөр жүгүртүүсүнүн 84,9 пайызы туура келген.

Отчеттук мезгилде транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн сальдосу терс түптөлүп, 200,1 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2019-жылдын көрсөткүчүнө салыштырганда 8,9 пайызга көп. Мында транспорттук кызмат көрсөтүүлөр экспортунун 43,6 пайызга (негизинен аба транспортунун кызмат көрсөтүүлөрүнүн эсебинен) жана импорт көлөмүнүн 22,3 пайызга кыскаргандыгы байкалган (темир жол транспортунун кызмат көрсөтүүлөрүнүн эсебинен).

COVID-19 пандемиясына байланыштуу киргизилген чектөөлөр да туристтердин агымынын кыйла кыскарышына таасирин тийгизген. Чет өлкөлүк жарандардын Кыргыз Республикасына кыдырууларына байланыштуу кызмат көрсөтүүлөрдүн (кызмат көрсөтүүлөр экспорту) жалпы көлөмү отчеттук мезгилде 76,5 пайызга төмөндөгөн. Резиденттер чет өлкөгө барганда сунушталган кызмат көрсөтүүлөр көлөмү (кыдыруулар импорту) 77,3 пайызга кыскарган. Жыйынтыгында, “кыдыруулар” статьясынын оң сальдосу 62,5 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн, бул 2019-жылдагы деңгээлден 75,3 пайызга төмөн.

МАЗМУНУ

Отчеттук мезгилде ишкердик кызмат көрсөтүүлөрүнүн таза экспорту терс түптөлүп, 34,0 пайызга көбөйүү менен 33,8 млн АКШ долларын түзгөн.

КИРЕШЕЛЕР

Отчеттук мезгил ичинде "кирешелер" статьясынын динамикасы тике инвестициялар боюнча кирешелер көлөмүнүн өзгөрүү динамикасы менен аныкталган.

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча **"кирешелер"** статьясынын сальдосу 329,6 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлгөн, бул 2019-жылдын ушул көрсөткүчүнөн 57,7 пайызга аз. Статьянын калыптанышына, негизинен, тике чет өлкө инвесторлоруна кирген резидент компаниялардын кайра инвестицияланган кирешелеринин көлөмү таасирин тийгизген. 2019-жылы резидент эместердин кайра инвестицияланган кирешелери 498,1 млн АКШ долларын түзгөн, ал эми өтүп жаткан жылы бул статья чыгымдар менен мүнөздөлгөн. Бөлүштүрүлгөн пайданын көлөмү тике инвесторлорго дивиденддерди төлөөдөн улам, 25,9 пайызга көбөйүп, 257,4 млн АКШ долларын түзгөн. Натыйжада, "резидент эместердин тике инвестициялар боюнча кирешелери" статьясынын сальдосу 220,2 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлгөн.

Мурда алынган кредиттер боюнча пайыздарды төлөө көлөмү 24,7 пайызга өсүп, 101,6 млн АКШ долларын түзгөн. Белгиленген динамика "башка инвестициялар боюнча башка кирешелер" статьясы боюнча кирешенин 78,4 пайызга төмөндөшү менен бирге эле, "башка инвестициялар боюнча кирешелер" статьясынын тартыштыгынын 67,5 пайызга (96,5 млн АКШ долларына чейин) өсүшүнө өбөлгө түзгөн.

"Эмгекке төлөө" статьясы боюнча сальдо резидент эместердин Кыргыз Республикасында жүргүзгөн ишинен түшкөн жыйынды кирешенин көлөмүнүн төмөндөөсүнүн натыйжасында, 13,0 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлүп, 13,6 пайызга төмөндөгөн.

ТРАНСФЕРТТЕР

Күндөлүк трансферттердин терс динамикасына расмий трансферттердин көлөмүнүн төмөндөшү таасирин тийгизген, ал эми жеке трансферттер 2019-жылдагы деңгээлде катталган.

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча **күндөлүк трансферттердин** оң балансы 1,1 пайызга төмөндөө менен 2 246,1 млн АКШ долларын түзгөн. Расмий трансферттер 2019-жылга караганда 31,4 млн АКШ долларына аз өлчөмдө келип түшкөн.

Жеке трансферттер түзүмүндө, мурдагыдай эле, түшүүлөрдүн дээрлик бардык көлөмү иштеп жаткандардын акча которууларынын эсебинен камсыздалган. Отчеттук мезгил ичинде акча которуулардын дүң агылып кирүү жана агылып чыгуу көлөмү, тиешелүүлүгүнө жараша, 2,5 жана 11,5 пайызга төмөндөгөн. Натыйжада, акча которуулардын таза агылып кирүүсү 2 136,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн, бул өткөн жылдын көрсөткүчүнө салыштырмалуу 0,1 пайызга аз.

13-таблица. Иштеп жаткандардын акчалай которууларынын түзүмү*
(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
1.1. Иштеп жаткандардын акчалай которуулары	1 796,5	2 231,5	2 356,0	2 138,7	2 136,1
1.1.1. Түшүүлөр	2 158,0	2 688,8	2 902,9	2 697,6	2 630,6
алардын ичинен:					
Акча которуу системалары боюнча түшүүлөр	*1 991,3*	*2 482,4*	*2 685,3*	*2 406,9*	*2 377,2*
Жеке адамдардын банк аркылуу түшкөн трансферттери[1]	*2,4*	*2,3*	*2,4*	*2,7*	*45,0*
Почта аркылуу калктын акча которуулары	*0,9*	*1,1*	*0,9*	*0,9*	*0,6*
Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрү[2]	*163,4*	*203,1*	*214,3*	*287,1*	*207,8*
1.1.2. Агылып чыгуу	-361,5	-457,3	-546,9	-558,9	-494,5

* Кошумча баа берүүлөрдү эске алганда, Улуттук банктын маалыматтары боюнча

[1] 3000 АКШ долларынан ашпаган өлчөмдөгү которуулар эске алынган; 2020-жылдан тартып телефон номери боюнча которуулар да эске алынган.

[2] Мигранттардын нак формада алынып келинген которууларынын бөлүгүн кошумча эсептөө үчүн 10% өлчөмүндө кошумча баа берүү коэффициенти колдонулат (2019-жылдын I чейрегинен тартып 2020-жылдын I чейрегин кошо алгандагы мезгилде – 15,5%)

Эмгек мигранттарынан республикага акча каражаттарын которуунун негизги ыкмасы болуп акча которуу системалары калууда[7]. 2020-жылдын январь-декабрь айларында которуу системалары аркылуу келип түшкөн каражаттардын таза көлөмү 2 377,2 млн АКШ долларын түзгөн[8], бул 2019-жылдын көрсөткүчүнөн 1,2 пайызга аз. Өлкөдөн багытталган которуулардын көлөмү 12,0 пайызга төмөндөп, 488,2 млн АКШ долларын түзгөн.

Акча которуулардын географиялык түзүмү өзгөрүүсүз бойдон калууда. Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча акча которуулардын басымдуу бөлүгү Россия Федерациясынан келген (97,8 пайыз). Кыргыз Республикасынан жөнөтүлгөн которуулардын түзүмүндө анын олуттуу көлөмү Россия Федерациясына туура келет (97,2 пайыз).

5-график. Акча которуулардын жана керектөө товарларынын таза экспортунун сальдосу
(ИДӨгө карата пайыздарда)

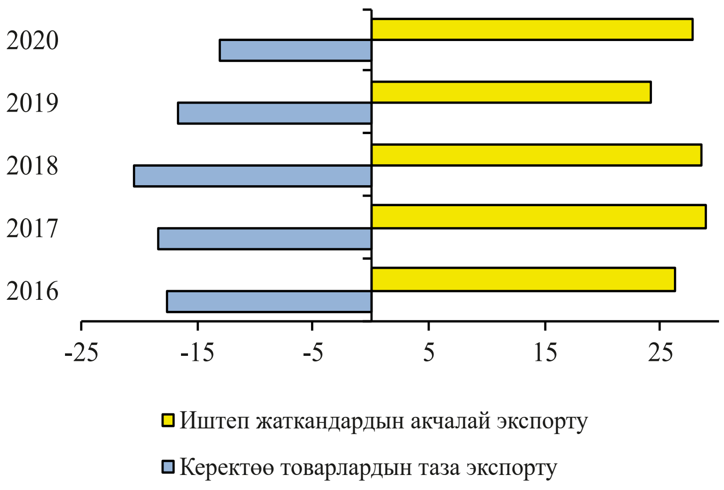

Акча которуулар соода тартыштыгын каржылоонун негизги булагы бойдон калууда. Акча которуулардын сальдосун мурдагыдай эле керектөө товарларынын таза экспорту жабат, ал өз кезегинде 1 002,4 млн АКШ доллар өлчөмүндө терс мааниде түптөлгөн.

МАЗМУНУ

[7] Anelik, Blizko, Contact, Migom, MoneyGram, Western Union, Unistream, Золотая Корона, Лидер, Быстрая почта, Аллюр жана башка которуу системалары жана “Кыргызпочтасы” МИ аркылуу которуулар.
[8] Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске албаганда.

МАЗМУНУ

КАПИТАЛ МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК ОПЕРАЦИЯЛАР ЭСЕБИ

Тике чет өлкө инвестицияларынын терс динамикасы капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсебинин тартыштыгын шарттаган.

6-график. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби
(ИДӨгө карата пайыздарда)

2020-жылдын жыйынтыгында капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби (төлөм теңдемин аналитикалык берүү) 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча 554,2 млн АКШ доллар суммасындагы оң маанисине карата 268,5 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс сальдодо түптөлгөн, бул коронавирустун жайылышынан келип чыккан тенденциялардын натыйжасы болгон.

Капитал менен операциялар эсебинин сальдосу 79,8 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң болгон, бул мамлекеттик секторго программалык гранттардын жана жеке секторго товарлар түрүндө трансферттердин аз келип түшүүсүнүн таасири алдында өткөн жылдын тиешелүү мезгилиндеги деңгээлден 9,8 пайызга төмөн.

Финансылык эсеп 2019-жылдын жыйынтыгы боюнча 465,7 млн АКШ долларынын оң сальдосуна карата 2020-жылдын жыйынтыгы боюнча 348,2 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс сальдодо түптөлгөн. “Тике инвестициялар” статьялары финансылык эсепти түзүүгө негизги таасирин тийгизген. Отчеттук мезгил ичинде “тике инвестициялар” статьясы боюнча сальдо терс болуп, 511,6 млн АКШ долларын түзгөн, ал эми 2019-жылдын январь-декабрь айларында 336,7 млн АКШ долларында оң сальдо байкалган[9]. Башка капиталга инвестицияланган финансылык каражаттардын көлөмү 460,9 млн АКШ доллар өлчөмүндө терс мааниде калыптанган, бул негизинен чет өлкөлүк кошо ээлик кылуучулардан тике инвестициялоо ишканалары тарабынан алынган кредиттердин негизги суммасы боюнча төлөөлөрдүн көбөйүшүнөн улам келип чыккан. Акционердик капитал жана кайра инвестицияланган пайда боюнча 4,0 млн жана 44,5 млн доллар өлчөмүндө каражаттардын таза агылып чыгуусу катталган. Жалпысынан отчеттук жыл мурда алынган каражаттар боюнча агылып чыгуунун 55,6 пайызга көбөйүшүнүн алкагында, өлкөгө тике инвестициялардын дүң агылып кирүүсүнүн 20,1 пайызга төмөндөшү менен мүнөздөлгөн.

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча “башка инвестициялар” статьясы боюнча сальдо 148,6 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң түптөлгөн. Ушул статьянын оң сальдосунун калыптанышы, өлкө резиденттеринин активдеринин чет өлкөлөргө которууларынын азайышы сыяктуу эле, резидент эместер алдындагы милдеттенмелеринин өсүшү менен да шартталган.

[9] Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алганда.

2020-жылдын январь-декабрь айларында резиденттердин чет өлкө активдери 80,3 млн АКШ долларына көбөйгөн, бул өткөн жылдын көрсөткүчүнөн 25,1 пайызга аз. Чет өлкө активдеринин көлөмүнүн төмөндөшүнө резидент эместер алдында дебитордук карыздардын жана чет өлкөдөгү резиденттердин башка активдеринин азайышы олуттуу таасир эткен. Резидент ишканалардын дебитордук карызынын көлөмү 35,6 млн АКШ долларына төмөндөгөн. 2020-жылдын акырына карата абал боюнча, дебитордук карыздын басымдуу көлөмү дүң жана чекене соода, автомобиль жана мотоциклдерди оңдоо менен алектенген ишканаларга, ошондой эле иштеп чыгуу өнөр жайынын мекемелерине, кесиптик, илимий жана техникалык ишке туура келген. Ошондой эле, өлкөнүн коммерциялык банктары чет өлкө эсептериндеги депозиттер жана нак акча түрүндө чет өлкө активдерин 175,6 млн АКШ долларына көбөйткөнүн белгилей кетүү зарыл.

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча, резидент эместердин алдында милдеттенмелер 228,2 млн АКШ долларына көбөйгөн. Төлөм теңдеминин аналитикалык берүүсүндө мамлекеттик жана жеке секторго кредиттердин таза агылып кирүүсү 94,7 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2019-жылга караганда 29,9 пайызга аз. Мамлекеттик секторго берилген кредиттер боюнча 41,2 млн АКШ доллары өлчөмүндө каражаттардын таза агылып кирүүсү байкалган, бул мамлекеттик сектор алган кредиттердин көлөмүнүн (195,5 млн АКШ доллары) карыздын негизги суммасы боюнча төлөөлөрдүн көлөмүнөн ашып кетиши менен байланыштуу болгон (154,3 млн АКШ доллары)[10].

Жеке сектор тарабынан алынган кредиттердин көлөмү 2020-жылдын жыйынтыгында 436,8 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2019-жылдагы деңгээлден 24,4 пайызга төмөн. Мамлекеттик эмес сектордун карызынын негизги суммасы боюнча төлөөлөрдүн көлөмү 24,6 пайызга (383,2 млн АКШ долларына чейин) кыскарган. Натыйжада, жеке секторго берилген кредиттердин таза көлөмү 56,9 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2019-жылдын салыштырма көрсөткүчүнөн 22,4 пайызга аз.

Коммерциялык банктардын нак акча жана депозит түрүндө милдеттенмелери отчеттук мезгилде 3,5 млн АКШ долларына төмөндөгөн.

Каралып жаткан мезгил ичинде резидент ишканалардын кредитордук карызынын көлөмү 137,6 млн АКШ долларына көбөйгөн, бул 2019-жылдагыдан 2,4 эсе көп жана “башка инвестициялар” статьясынын тенденциясына чечүүчү таасирин тийгизген. Жалпысынан, кредитордук карыздын жалпы көлөмүндө басымдуу салыштырма салмакты өз ишин дүң жана чекене соода, иштеп чыгуу өнөр жайы, пайдалуу кен казып алуу, маалымат жана байланыш чөйрөсүндө иштеген ишканалар ээлейт, буларга чогуу алганда карыздын жалпы суммасынын 80,0 пайызынан ашыгы туура келет.

2020-жылдын жыйынтыгы боюнча төлөм теңдеминин жалпы сальдосу 122,7 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлгөн.

“Каталар жана калтырып кетүүлөр” статьясынын балансы Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алганда, 181,9 млн АКШ доллары өлчөмүндө терс түптөлгөн. 2020-жылдын акырына карата эл аралык дүң камдардын көлөмү 2 808,1 млн АКШ долларын түзгөн, бул келечектеги товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импортунун 6,9 айынын ордун жабат[11].

---

[10] ЭВФ кредиттерин эске албаганда. 2020-жылы Тез кредиттөө механизминин жана Тез каржылоо инструментинин алкагында ЭВФ тарабынан бөлүнгөн каражаттар, төлөм теңдемин түзүү методологиясына ылайык, төлөм теңдемин аналитикалык берүүлөрдө (14-таблица) “чектен төмөнкү” статьяларында чагылдырылат. 2020-жылы ЭВФтен кредиттердин таза агылып кирүүсү 216,9 млн АКШ долларын түзгөн.

[11] Маалымат үчүн: камдык активдер көлөмү келечектеги товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импортунун 6,4 айынын ордун жабат.

14-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (аналититикалык түрдө берүү)
(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Күндөлүк операциялар эсеби	**-788,0**	**-481,8**	**-997,0**	**-1 073,2**	**327,7**
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	-2 340,0	-2 475,3	-3 166,9	-2 564,2	-1 588,8
Соода балансы[1]	-2 136,5	-2 383,3	-3 033,8	-2 626,0	-1 412,9
Экспорт (ФОБ)	1 607,9	1 813,9	1 916,0	2 042,9	2 009,6
ЕАЭБ өлкөлөрү	447,2	541,5	640,6	641,7	546,3
ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары башка өлкөлөр	1 160,7	1 272,4	1 275,4	1 401,3	1 463,2
Импорт (ФОБ)	3 744,4	4 197,2	4 949,9	4 669,0	3 422,5
ЕАЭБ өлкөлөрү	1 519,8	1 733,4	2 011,0	1 961,5	1 731,6
ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары башка өлкөлөр	2 224,6	2 463,8	2 938,9	2 707,5	1 690,8
Кызмат көрсөтүүлөр балансы	-203,5	-92,0	-133,0	61,8	-175,9
Көрсөтүлгөн кызматтар	841,0	823,8	829,9	1 082,7	428,2
Алынган кызматтар	-1 044,5	-915,8	-962,9	-1 020,8	-604,1
Транспорттук кызматтар	-239,4	-225,9	-280,0	-183,6	-200,1
Кыдыруулар	-28,6	136,2	145,3	252,4	62,5
Курулуш	45,8	8,2	3,9	6,9	0,6
Башка кызматтар	38,7	9,5	17,9	6,2	-18,8
Техникалык жардам	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
Кирешелер[1]	-350,7	-371,6	-251,0	-779,3	-329,6
Тике инвестициялар боюнча кирешелер	-269,5	-295,9	-191,8	-706,7	-220,2
Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер	—	—	—	—	—
Башка инвестициялар боюнча кирешелер	-64,9	-56,9	-45,6	-57,6	-96,5
Кредиттер боюнча пайыздар (график)	-69,8	-76,2	-77,2	-81,5	-101,6
Эмгекке төлөөлөр	-16,3	-18,8	-13,6	-15,0	-13,0
Күндөлүк трансферттер	1 902,7	2 365,1	2 420,9	2 270,3	2 246,1
Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби	**708,1**	**609,3**	**536,3**	**554,2**	**-268,5**
Капитал менен операциялар эсеби	112,6	131,3	335,0	88,5	79,8
Капиталдык трансферттер[1]	112,6	131,3	335,0	88,5	79,8
Финансылык эсеп	595,5	478,0	201,3	465,7	-348,2
Тике инвестициялар[1]	579,0	-78,1	44,3	336,7	-511,6
Портфелдик инвестициялар	-7,2	-24,9	-9,2	25,0	15,1
Финансылык деривативдер	6,3	2,8	-0,4	—	-0,3
Башка инвестициялар	17,5	578,2	166,6	104,1	148,6
Активдер ("-" көбөйүү)	-98,3	424,4	22,8	-107,1	-80,3
Коммерциялык банктар	92,1	-5,5	-3,7	-20,1	-175,4
Жана башка активдер	-190,4	429,9	26,5	-87,0	95,1
Милдеттенмелер ("+" көбөйүү)	115,8	153,8	143,8	211,2	228,8
Коммерциялык банктар	-33,7	-13,2	47,7	19,4	-3,5
Кредиттер	92,1	176,2	-61,3	135,1	94,7
Мамлекеттик секторго кредиттер	237,4	214,8	-191,2	66,2	41,2
Алынганы	343,5	326,3	150,0	188,1	195,5
Амортизация (график)	-106,1	-111,5	-341,2	-122,0	-154,3
Жеке секторго кредиттер	-145,4	-38,6	130,0	69,0	53,6
Алынганы	342,2	344,6	460,9	577,5	436,8
Амортизация (график)	-487,6	-383,2	-330,9	-508,5	-383,2
Жана башка милдеттенмелер	57,4	-9,2	157,4	56,6	137,6
Каталар жана калтырып кетүүлөр	**385,5**	**-112,1**	**297,1**	**565,7**	**-181,9**
Жалпы баланс	**305,6**	**15,3**	**-163,6**	**46,7**	**-122,7**
Каржылоо	**-305,6**	**-15,3**	**163,6**	**-46,7**	**122,7**
Улуттук банктын резервдери[2] ("-" көбөйүү)	-311,8	-43,7	187,9	-16,5	-108,4
ЭВФтин кредиттери	6,2	1,4	-29,1	-25,5	216,9
Өзгөчө каржылоо	—	26,9	4,8	-4,7	14,2
Жана башка каржылоо	—	—	—	—	—

[1] Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

[2] ЭВФтин методологиясына ылайык Кыргыз Республикасынын резиденттеринен сатылып алынган камдык активдердин курамына кошуу үчүн операциялардын натыйжасында куйма түрүндөгү алтын өзгөртүүлөрдөн алынып салынып, башка өзгөртүүлөргө киргизилген.

МАЗМУНУ

2019 I	2019 II	2019 III	2019 IV	2020 I	2020 II	2020 III	2020 IV	
-294,1	**-274,4**	**-201,7**	**-303,1**	**-25,4**	**177,0**	**182,5**	**-6,5**	**Күндөлүк операциялар эсеби**
-620,7	-690,9	-680,5	-572,2	-447,8	-199,0	-411,9	-530,0	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
-612,0	-667,1	-761,0	-585,9	-440,6	-135,1	-356,3	-480,9	Соода балансы[1]
483,0	479,9	463,0	617,0	483,5	545,9	544,7	435,5	Экспорт (ФОБ)
149,3	151,8	170,2	170,3	146,3	126,4	151,7	122,0	ЕАЭБ өлкөлөрү
333,7	328,1	292,8	446,7	337,2	419,5	393,0	313,5	ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары башка өлкөлөр
1 095,0	1 147,0	1 224,1	1 202,9	924,1	681,0	901,0	916,4	Импорт (ФОБ)
431,9	508,8	519,8	501,0	527,4	363,9	424,5	415,8	ЕАЭБ өлкөлөрү
663,1	638,2	704,3	701,8	396,7	317,1	476,5	500,5	ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары башка өлкөлөр
-8,6	-23,8	80,6	13,7	-7,2	-63,9	-55,6	-49,2	Кызмат көрсөтүүлөр балансы
212,1	260,5	351,4	258,7	164,7	69,5	94,5	99,7	Көрсөтүлгөн кызматтар
-220,7	-284,2	-270,9	-245,0	-171,9	-133,3	-150,1	-148,8	Алынган кызматтар
-50,3	-51,4	-49,4	-32,6	-35,8	-48,4	-57,2	-58,7	Транспорттук кызматтар
44,8	27,7	125,6	54,4	36,2	3,3	-0,3	23,3	Кыдыруулар
-0,2	1,5	2,4	3,2	0,6	3,5	-0,6	-3,0	Курулуш
2,1	3,4	6,9	-6,3	-3,3	-17,3	7,5	-5,8	Башка кызматтар
-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	Техникалык жардам
-196,8	-116,6	-122,8	-343,2	13,5	-121,6	-143,8	-77,7	Кирешелер[1]
-179,8	-99,5	-99,2	-328,2	34,2	-102,0	-111,8	-40,6	Тике инвестициялар боюнча кирешелер
—	—	—	—	—	—	—	—	Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер
-13,3	-13,3	-20,0	-11,0	-17,7	-15,6	-29,7	-33,5	Башка инвестициялар боюнча кирешелер
-19,8	-20,6	-24,2	-16,9	-21,6	-19,6	-28,6	-31,9	Кредиттер боюнча пайыздар (график)
-3,8	-3,7	-3,6	-3,9	-3,0	-4,0	-2,4	-3,6	Эмгекке төлөөлөр
523,4	533,0	601,6	612,3	408,9	497,6	738,3	601,3	Күндөлүк трансферттер
135,6	**120,8**	**6,6**	**291,3**	**-407,6**	**214,9**	**9,9**	**-85,6**	**Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби**
14,8	18,6	31,2	23,8	10,4	16,5	19,8	33,1	Капитал менен операциялар эсеби
14,8	18,6	31,2	23,8	10,4	16,5	19,8	33,1	Капиталдык трансферттер[1]
120,8	102,2	-24,7	267,5	-418,0	198,3	-9,8	-118,7	Финансылык эсеп
101,0	40,0	-37,3	232,9	-345,2	-57,6	-16,9	-92,0	Тике инвестициялар[1]
10,0	20,0	-0,1	-4,9	15,0	0,1	0,1	-0,2	Портфелдик инвестициялар
0,2	—	—	-0,3	-0,1	0,5	-1,1	0,4	Финансылык деривативдер
9,6	42,1	12,7	39,8	-87,8	255,2	8,0	-27,0	Башка инвестициялар
-18,8	-90,4	-119,9	121,9	-91,7	48,6	-46,7	9,5	Активдер ("-" көбөйүү)
34,6	-37,3	-90,9	73,5	-75,1	5,6	-46,5	-59,4	Коммерциялык банктар
-53,4	-53,1	-29,0	48,4	-16,6	43,1	-0,2	68,9	Жана башка активдер
28,4	132,4	132,5	-82,2	3,9	206,6	54,8	-36,5	Милдеттенмелер ("+" көбөйүү)
-6,2	40,2	12,0	-26,5	7,9	-2,2	10,0	-19,2	Коммерциялык банктар
15,1	57,2	102,9	-40,0	-9,3	164,8	-55,5	-5,3	Кредиттер
-25,3	0,4	21,8	69,2	12,7	16,3	14,0	-1,9	Мамлекеттик секторго кредиттер
9,1	23,9	57,8	97,4	48,3	73,5	26,4	47,3	Алынганы
-34,3	-23,5	-36,0	-28,2	-35,6	-57,1	-12,4	-49,2	Амортизация (график)
40,3	56,8	81,1	-109,3	-22,0	148,5	-69,6	-3,3	Жеке секторго кредиттер
139,9	117,1	155,5	165,0	121,1	217,5	42,0	56,2	Алынганы
-99,5	-60,3	-74,4	-274,2	-143,1	-69,0	-111,6	-59,6	Амортизация (график)
19,5	35,0	17,7	-15,6	5,3	44,0	100,3	-12,0	Жана башка милдеттенмелер
154,3	**114,9**	**162,9**	**133,6**	**378,2**	**-303,6**	**-177,2**	**-79,3**	**Каталар жана калтырып кетүүлөр**
-4,2	**-38,7**	**-32,2**	**121,7**	**-54,8**	**88,2**	**15,3**	**-171,5**	**Жалпы баланс**
4,2	**38,7**	**32,2**	**-121,7**	**54,8**	**-88,2**	**-15,3**	**171,5**	**Каржылоо**
12,0	48,9	35,2	-112,5	-62,8	-203,1	-23,0	180,7	Улуттук банктын резервдери[2] ("-" көбөйүү)
-3,1	-10,2	-3,0	-9,2	117,6	113,2	-4,4	-9,5	ЭВФтин кредиттери
-4,7	—	—	—	—	1,7	12,2	0,3	Өзгөчө каржылоо
—	—	—	—	—	—	—	—	Жана башка каржылоо

МАЗМУНУ

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) жана эл аралык инвестициялык позициянын сунуш-көрсөтмөлөрүнө ылайык методологияга өтүү

Учурда Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин статистикасы, Улуттук банк тарабынан Эл аралык валюта фондунун төлөм теңдеми боюнча колдонмосунун (5-басылмасы) талаптарына ылайык түзүлөт. Муну менен бирге эле, тышкы сектордун статистикасынын методологиясы жаңы эл аралык стандарттарга ылайык келишин камсыз кылуу максатында, Улуттук банк ЭВФтин жаңы методологиясынын төлөм теңдеминин статистикасын түзүү – Төлөм теңдеми боюнча колдонмого (6-басылма) өтүү жагында иштерди жүргүзүүдө.

Бул кыстырмада Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (аналитикалык маалымат), ошондой эле Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) сунуш-көрсөтмөлөрүнө ылайык түзүлгөн Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясы берилген.

Колдонмонун 6-басылмасы буга чейинки 5-басылмага ылайык түзүлгөндүктөн, жаңы методологияга негизденген төлөм теңдеминин статистикалык маалыматтары, бүтүндөй алганда, колдонмонун 5-басылмасына ылайык түзүлгөн маалыматтарга дал келет. Мында, 6-басылмада төлөм теңдеминин айрым статьяларын кайра топтоштуруу зарылчылыгы келип чыккандыктан, төлөм теңдеминин эсептеринин мааниси өзгөргөн.

Колдонмонун 5-басылмасына салыштырмалуу 6-басылмада операцияларды эсепке алуу системасындагы негизги өзгөрүүлөр 1-таблицада келтирилген.

1-таблица. Төлөм теңдеминде операцияларды чагылдыруу

		Төлөм теңдеминин колдонмосунун 5-басылмасы		**Төлөм теңдеминин колдонмосунун 6-басылмасы**	
Негизги статьялардын аталыштары		1.Күндөлүк операциялар эсеби – Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр – Кирешелер – Күндөлүк трансферттер 2. Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби – Капитал менен операциялар эсеби – Финансылык эсеп		1.Күндөлүк операциялардын эсеби – Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр **– Баштапкы кирешелер** **– Экинчи кирешелер** 2.Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби 3.Финансылык эсеп	
		Кредит	*Дебет*	*Кредит*	*Дебет*
Күндөлүк операциялар эсеби жана капитал менен операциялар эсеби	Өткөрүүлөр боюнча операцияларды чагылдыруу	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту, алууга трансферттер жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин чыгарылышы	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорту, төлөөгө киреше, төлөөгө трансферттер жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин сатылып алынышы	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту, алууга **баштапкы** киреше, алууга **экинчи** киреше жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин чыгарылышы	Товарлар жана кзмат көрсөтүүлөр импорту, төлөөгө **баштапкы** киреше, төлөөгө **экинчи** киреше жана өндүрүлбөгөн финансылык эмес активдердин сатылып алынышы
	Өткөрүүлөрдө белгилерди колдонуу	Кредит боюнча чагылдырылган операциялар, “плюс” (+) белгиси менен белгиленет	Дебет боюнча чагылдырылган операциялар “минус” (–) белгиси менен белгиленет	Кредит боюнча чагылдырылган операциялар “плюс” (+) белгиси менен белгиленет	Дебет боюнча чагылдырылган операциялар “плюс” (+) белгиси менен белгиленет
	Сальдо аныктамасы	Жыйынтык сальдо = кредит + дебет		Жыйынтык сальдо = кредит – дебет	

		Төлөм теңдеминин колдонмосунун 5-басылмасы		Төлөм теңдеминин колдонмосунун 6-басылмасы	
Финансылык эсеп		*Агылып кирүү*	*Агылып чыгуу*	*Финансылык активдерди таза сатып алуу*	*Милдеттенмелерди таза кабыл алуу*
	Өткөрүүлөр боюнча операцияларды чагылдыруу	Активдердин азаюусу, милдеттенмелердин көбөйүүсү	Активдердин көбөйүүсү, милдеттенмелердин азаюусу	Активдердин азаюусун алып салуу менен активдерди сатып алуу (финансылык активдердин таза өзгөрүүсү)	Милдеттенмелердин азаюусун алып салуу менен милдеттенмелерди кабыл алуу (финансылык милдеттенмелердин таза өзгөрүүсү)
	Өткөрүүлөрдө белгилерди колдонуу	Активдер: “минус” (–) белгиси– көбөйүү, “плюс” (+) белгиси – азаюу Милдеттенмелер: “плюс” (+) белгиси – көбөйүү, “минус” (–) белгиси – азаюу		Активдер: “плюс” (+) белгиси– көбөйүү, “минус” (–) белгиси– азаюу Милдеттенмелер: “плюс” (+) белгиси– көбөйүү, “минус” (–) белгиси– азаюу	
	Сальдо аныктамасы	Финансылык эсептин жыйынтык сальдосу = активдердин өзгөрүүсү + милдеттенмелердин өзгөрүүсү		Таза кредиттөө (+)/таза карыз алуу (–) = активдердин өзгөөрүүсү – милдеттенмелердин өзгөрүүсү	

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылманын) методологиясына ылайык Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин эсептери боюнча өзгөрүүлөрдүн тизмеги

Товарлар

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылманын) методологиялык талаптарына ылайык, “Товарлар” статьясында аталган эсепти сунуштоо формасына, статьяларды кайра топтоштурууга жана финансы рынокторунда өзгөчө ролунан улам, айрым товарларды бөлүүгө тиешелүү олуттуу өзгөрүүлөр жүргөн. Ошентип, “Товарлар” статьясында төмөнкүдөй компоненттерди чагылдыруу сунушталат: *товарларды төлөм теңдеминин методологиясы боюнча экспорттоо/импорттоо, чет өлкөдө товарларды кайра сатуунун алкагында товарларды таза экспорттоо, монетардык эмес алтын.*

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин товарлар эсептерин Колдонмонун 6-басылмасынын талаптарына ылайык келтирүүдө төмөнкүдөй өзгөртүүлөр белгиленген:

- негизги компонент катары төмөнкүлөр чагылдырылат: товарларды экспорттоо/импорттоо жана монетардык эмес алтын;
- товарлар экспортунун курамында реэкспорт кошумча статья түрүндө өзүнчө бөлүп көрсөтүлөт;
- жүк ташуучулар тарабынан порттордо сатып алынуучу товарлар, товарларды экспорттоо/импорттоо статьясына камтылат, ал эми Колдонмонун 5-басылмасына ылайык мындай товарлар өзүнчө статья түрүндө көрсөтүлгөн;
- мигранттардын жеке буюмдары товарларды экспорттоо/импорттоо статьясына камтылбайт жана төлөм теңдеминин эсептеринде чагылдырылбайт, анткени жаңы түшүндүрмөгө ылайык, аталган түшүнүк операция катары классификацияланбайт;
- кайра иштеп чыгуу үчүн товарлар, ремонттон өткөрүлүүчү товарлар “Товарлар” статьясынан алынып салынат, бул Колдонмонун 6-басылмасына ылайык, резидент менен резидент эмес ортосунда товарга менчик укугу өткөрүлбөй тургандыгынан улам шартталган.

Кызмат көрсөтүүлөр

Төлөм теңдеминде эл аралык кызмат көрсөтүүлөрдү эсепке алуунун жалпы концепциясы олуттуу өзгөрүүлөргө дуушар болгон эмес. Жаңы методологияга ылайык негизги корректировкаларда бир катар көрсөткүчтөрдү эсепке алуу тартибин жана методологиясын тактоо, ошондой эле кызмат көрсөтүүлөр эсептерин Улуттук эсептер тутумунун 2008 жана Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр статистикасы боюнча колдонмонун (БУУ, 2011) концептуалдык негиздерине ылайык келтирүү максатында, кызмат көрсөтүүлөр боюнча бөлүктөрдү жана айрым статьяларды кайра топтоштуруу же атоолорду кайра өзгөртүү камтылат.

Колдонмонун 6-басылмасынын методологиясына ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин кызмат көрсөтүүлөр эсеби боюнча төмөнкүдөй корректировкалар жүргүзүлгөн:

- кызмат көрсөтүүлөр бөлүгүнө “Башка тараптарга таандык материалдык ресурстарды иштеп чыгуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр” жаңы статьясы киргизилген. Башка тараптарга таандык материалдык ресурстарды иштеп чыгуу боюнча кызмат көрсөтүүлөргө ага таандык болбогон материалдык ресурстарды иштеп чыккан тарап алган төлөм гана кирет;
- почта жана курьердик байланыш кызмат көрсөтүүлөрү (мурда “Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү” статьясынын курамында чагылдырылуучу) “Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр” статьясына киргизилген;
- “Курулуш кызмат көрсөтүүлөрү” статьясы “Курулуш” статьясына өзгөртүлгөн, бул эң башкысы, аталган статьяда курулуш иши жүргүзүлүп жаткан өлкөдө курулушту жүзөгө ашырып жаткан резидент эмес-ишкана тарабынан сатылып алынган курулуш иштери сыяктуу эле, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү да эсепке алуу фактысын чагылдырат. Курулуш чет өлкөдөгү курулуш жана Кыргыз Республикасындагы курулуш болуп бөлүнөт;
- “Роялти жана лицензиялык төлөмдөр” статьясы (мурда “Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр” статьясынын курамында чагылдырылуучу) Колдонмонун 6-басылмасынын методологиясына ылайык кайра өзгөртүлүп, “Башка категорияларга тиешелүү болбогон интеллектуалдык менчикти пайдалануу үчүн төлөм” деген аталыштагы өзүнчө статьяны түшүндүрөт;
- Телекоммуникациялык (мурда “Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү” статьясында чагылдырылуучу) кызмат көрсөтүүлөр мурда өзүнчө статья болгон компьютердик жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр менен биригүүчү жаңы статьяга киргизилген.

Баштапкы кирешелер

Тышкы экономикалык иш эсептери менен улуттук эсептер ортосунда макулдашылгандыгын камсыз кылуу үчүн “Кирешелер” статьясы жана анын компоненттери улуттук эсептер системасынын (УЭС 2008-жыл) “Баштапкы кирешелер эсеби” статьясына ылайык келтирилген. Финансылык инструменттердин функционалдык жана инструменталдык классификациялар менен аны байланыштырууга мүмкүн кылган инвестициялык кирешени кылдат бөлүштүрүү киргизилген. Бүтүндөй алганда, статьянын көрсөткүчтөрүн Колдонмонун 5-басылмасынын методологиясы боюнча түзүлгөн маалыматтарга салыштырууга болот.

Экинчилик кирешелер

Бүтүндөй алганда, төлөм теңдеминде күндөлүк трансферттерди эсепке алуунун концептуалдык негиздери олуттуу деле өзгөрүүлөргө дуушар болгон эмес жана Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (5-басылма) методологиясы менен улантуучулукту сактап калган. Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) методологиялык талаптарына ылайык, “Күндөлүк трансферттер” эсеби “Экинчилик кирешелерге” өзгөртүп түзүлгөн. Күндөлүк трансферттердин түрлөрүнүн кыйла кеңири классификациясы каралган, экинчилик кирешелер эсебинин айрым кичи статьяларынын айрым аныктамалары жана эсепке алуу тартиби такталган жана чектелген.

Финансылык эсеп

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) талаптарына ылайык финансылык эсепти түзүүнүн негизги принциптери жалпысынан өзгөргөн эмес. Жаңы методологияда тике инвестициялар жөнүндө түшүнүктөр такталган, алар “ОЭСР тике чет өлкө инвестицияларды базалык аныктоо” төртүнчү басылмасына ылайык келтирилген. Атап айтканда, контролдоого жана таасир этүүгө карата аныктама, инвестициялк иш ыргагын жана туунду ишканаларды эсепке алуу ыкмалары, ошондой эле активдер жана милдеттенмелер базасында маалыматтарды дүңүнөн жана багытталышы принцибине ылайык сунуштоо кайра каралып чыккан. Финансылык эсептин функционалдык жана инструменталдык категориялары кеңейтилген жана толукталган.

Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) талаптарына ылайык келтирүүдө Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин финансылык эсебине төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилген (1-таблицада чагылдырылган финансылык эсеп бөлүгүндөгү тилкелердин аталышына жана белгилердин түшүндүрмөсүнө тиешелүү өзгөртүүлөрдөн тышкары):

- Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) методологиясына ылайык тике инвестицияларда “Кайра инвестицияланган инструменттер” статьясынын аталышы баштапкы кирешелер эсеби боюнча корреспонденттик статья менен чектөө максатында, “Кирешелерди кайра инвестициялоо” статьясына өзгөртүп түзүлгөн;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоочуларга түздөн-түз берилген кредиттер, ошондой эле Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) талаптарына ылайык “Дебитордук жана кредитордук карыз” статьяларында эсепке алынуучу товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн кардарга төлөп берилген авансстар жана алдын ала төлөмдөр “Соода кредиттери жана аванстар” статьясында эске алынган. Ошондой эле, соода кредиттерине жана аванстарга же финансылык эсептин башка инструменттерине таандык болбогон башка карыз башка кредитордук/дебитордук карыз курамында чагылдырылган;
- тике инвестицияларга таандык болбогон капиталга катышкан башка инструменттер өзүнчө статья түрүндө башка инвестициялардын курамына киргизилет;
- мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыз милдеттенмени жоюуга чейин мурдагы инструмент боюнча чагылдырууну улантат, ал эми Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (5-басылма) талабына ылайык буга чейинки милдеттенменин орду жабылып, анын ордуна жаңысы түзүлүшү жана мындай шарттуу операция “Башка активдер/башка милдеттенмелер” статьясы боюнча чагылдырылуусу болжолдонууда.

Жогоруда көрсөтүлгөн өзгөртүүлөр менен бирге, Улуттук банк төлөм теңдеминин эсептерин статистикалык эсепке алууну андан ары тактоо жана өркүндөтүү боюнча ишти төлөм теңдеми боюнча колдонмонун (6-басылма) методологиялык талаптарына ылайык улантат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми: аналитикалык берүү

(млн АКШ доллары)

	2016	2017	2018	2019	2020
Күндөлүк операциялар эсеби	**-787,8**	**-535,6**	**-961,7**	**-1 066,8**	**327,9**
Соода балансы*	-2 136,3	-2 410,2	-2 993,8	-2 624,3	-1 412,7
Экспорт	1 572,6	1 749,3	1 904,5	2 025,0	2 000,9
Төлөм теңдеми методологиясына ылайык экспорт	871,0	1 048,9	1 240,3	1 192,2	1 013,9
анын ичинде Реэкспорт	*47,8*	*77,6*	*98,2*	*86,2*	*67,7*
Монетардык эмес алтын	701,6	700,4	664,2	832,9	987,0
Импорт	3 708,9	4 159,5	4 898,3	4 649,4	3 413,6
Кызмат көрсөтүүлөр балансы	-203,5	-92,0	-133,0	61,8	-175,9
Экспорт	841,0	823,8	829,9	1 082,7	428,2
Импорт	1 044,5	915,8	962,9	1 020,8	604,1
Башка тараптарга тиешелүү товарларды иштеп чыгуу кызматтары	-	-	-	-	-
Транспорттук кызматтар	-240,3	-227,2	-280,8	-184,4	-199,6
Кыдыруулар	-28,6	136,2	145,3	252,4	62,5
Курулуш	45,8	8,2	3,9	6,9	0,6
Башка категорияларда камтылбаган, интеллектуалдык менчикти пайдалануу үчүн төлөм	-4,9	-4,5	-5,3	-3,9	-4,3
Телекоммуникациялык компьютердик жана маалыматтык кызматтар	37,1	15,3	-1,6	-8,6	-7,2
Башка кызматтар	-12,7	-20,0	5,6	-0,6	-27,8
Баштапкы кирешелер балансы	-350,7	-398,4	-255,8	-774,6	-329,6
Эмгекке төлөөлөр (нетто)	-16,3	-18,8	-13,6	-15,0	-13,0
Инвестициялык кирешелер	-334,4	-379,6	-242,2	-759,6	-316,6
Алууга кирешелер	20,4	32,0	41,8	37,5	20,6
Төлөөгө кирешелер	354,8	411,6	284,0	797,1	337,2
Экинчи кирешелердин балансы	1 902,7	2 365,1	2 420,9	2 270,3	2 246,1
Алууга	2 271,8	2 830,4	2 974,3	2 835,6	2 744,6
Төлөөгө	369,1	465,3	553,4	565,3	498,6
Капитал менен операциялар эсебинин балансы	**112,6**	**131,3**	**335,0**	**88,5**	**79,8**
Алууга	129,4	145,3	351,8	105,7	93,5
Төлөөгө	16,8	13,9	16,7	17,3	13,8
Камдык активдерден тышкары, финансылык эсептин сальдосу (таза кредиттөө (+) / таза карыз алуу (–))	**-601,7**	**-527,2**	**-177,0**	**-435,6**	**117,2**
Тике инвестициялар**	-579,0	78,1	-44,3	-336,7	511,6
Финансылык активдерди таза сатып алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)	40,3	-29,1	-90,0	-57,8	-176,9
Капиталда катышуу (реинвестирленген кирешелерден тышкары)	36,9	-29,1	5,0	4,7	2,1
Реинвестирленген кирешелер	-	-	-	-	-
Карыздык инструменттер	3,3	0,0	-95,0	-62,5	-179,0
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)	619,2	-107,2	-45,8	278,9	-688,5
Капиталда катышуу (реинвестирленген кирешелерден тышкары)	445,6	-16,9	86,2	489,7	-48,6
Реинвестирленген кирешелер	*140,4*	*-129,9*	*51,3*	*498,1*	*-44,5*
Карыздык инструменттер	173,7	-90,3	-132,0	-210,8	-639,9
Портфелдик инвестициялар	7,2	24,9	9,2	-25,0	-15,1
Финансылык активдерди таза сатып алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)	5,0	25,0	9,8	-24,8	-15,0
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)	-2,2	0,03	0,6	0,2	0,1
Туунду финансылык инструменттер (нетто)	-6,3	-2,8	0,4	(0,00)	0,27
Башка инвестициялар	-23,7	-627,5	-142,3	-73,9	-379,6
Финансылык активдерди таза сатып алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)	98,3	-424,4	-22,8	107,1	80,3
Нак валюта жана депозиттер	-13,8	-129,4	-40,5	33,8	116,5
Ссуда жана насыялар	2,9	-7,3	4,2	-2,1	-0,3
Соода кредиттери жана авансттар	163,9	-283,0	14,9	72,3	-35,6
Башка дебитордук карыздар	-54,7	-4,7	-1,4	3,0	-0,4
Милдеттенмелерди таза кабыл алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)	122,0	203,0	119,5	181,0	459,8
Нак валюта жана депозиттер	-33,5	-11,4	47,7	16,4	-0,5
Ссуда жана насыялар	98,0	202,7	-85,6	108,0	322,7
Соода кредиттери жана авансттар	57,4	-9,2	157,4	56,6	137,6
Башка дебитордук карыздар	-	20,9	-	-	-
Каталар жана калтырып кетүүлөр	**385,3**	**-79,3**	**261,9**	**559,3**	**-182,1**
Жалпы балансы	**-311,8**	**-43,7**	**187,9**	**-16,5**	**-108,4**
Камдык активдердин өзгөрүүсү (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)	**311,8**	**43,7**	**-187,9**	**16,5**	**108,4**

* УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен

** Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

МАЗМУНУ

2019				2020				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-289,3	**-275,7**	**-200,0**	**-301,8**	**-27,5**	**179,9**	**182,5**	**-7,0**	**Күндөлүк операциялар эсеби**
-612,0	-668,5	-759,4	-584,5	-442,7	-132,3	-356,4	-481,4	Соода балансы*
475,4	475,1	461,7	612,7	480,9	541,2	544,3	434,5	Экспорт
279,3	275,7	293,9	343,2	268,0	216,0	274,7	255,2	Төлөм теңдеми методологиясына ылайык экспорт
20,2	*23,2*	*19,9*	*22,8*	*16,6*	*20,6*	*17,7*	*12,8*	*анын ичинде Реэкспорт*
196,1	199,4	167,8	269,5	212,9	325,2	269,6	179,3	Монетардык эмес алтын
1 087,4	1 143,6	1 221,1	1 197,3	923,6	673,5	900,6	915,9	Импорт
-8,6	-23,8	80,6	13,7	-7,2	-63,9	-55,6	-49,2	Кызмат көрсөтүүлөр балансы
212,1	260,5	351,4	258,7	164,7	69,5	94,5	99,7	Экспорт
220,7	284,2	270,9	245,0	171,9	133,3	150,1	148,8	Импорт
-	-	-	-	-	-	-	-	Башка тараптарга тиешелүү товарларды иштеп чыгуу кызматтары
-50,4	-51,6	-49,5	-32,8	-35,9	-48,4	-57,3	-58,0	Транспорттук кызматтар
44,8	27,7	125,6	54,4	36,2	3,3	-0,3	23,3	Кыдыруулар
-0,2	1,5	2,4	3,2	0,6	3,5	-0,6	-3,0	Курулуш
-1,3	-1,1	-0,8	-0,8	-1,2	-0,8	-1,3	-1,1	Башка категорияларда камтылбаган, интеллектуалдык менчикти пайдалануу үчүн төлөм
-3,0	-5,2	-0,2	-0,3	-2,4	0,0	-3,0	-1,7	Телекоммуникациялык компьютердик жана маалыматтык кызматтар
1,5	4,9	3,1	-10,0	-4,5	-21,5	6,9	-8,7	Башка кызматтар
-192,1	-116,6	-122,8	-343,2	13,5	-121,6	-143,8	-77,7	Баштапкы кирешелер балансы
-3,8	-3,7	-3,6	-3,9	-3,0	-4,0	-2,4	-3,6	Эмгекке төлөөлөр (нетто)
-188,3	-112,9	-119,2	-339,3	16,5	-117,6	-141,5	-74,1	Инвестициялык кирешелер
8,9	10,4	9,1	9,2	6,2	6,0	4,0	4,4	Алууга кирешелер
197,3	123,2	128,2	348,4	-10,3	123,5	145,5	78,5	Төлөөгө кирешелер
523,4	533,0	601,6	612,3	408,9	497,6	738,3	601,3	Экинчи кирешелердин балансы
642,4	667,4	738,6	787,1	524,4	597,8	881,0	741,4	Алууга
119,0	134,4	137,1	174,8	115,5	100,3	142,7	140,1	Төлөөгө
14,8	**18,6**	**31,2**	**23,8**	**10,4**	**16,5**	**19,8**	**33,1**	**Капитал менен операциялар эсебинин балансы**
18,2	22,8	35,9	28,8	14,7	17,7	23,8	37,4	Алууга
3,4	4,2	4,7	5,0	4,3	1,1	4,0	4,3	Төлөөгө
-113,0	**-92,0**	**27,7**	**-258,3**	**300,4**	**-313,2**	**2,1**	**128,0**	**Камдык активдерден тышкары, финансылык эсептин сальдосу (таза кредиттөө (+) / таза карыз алуу (–))**
-101,0	-40,0	37,3	-232,9	345,2	57,6	16,9	92,0	Тике инвестициялар**
106,9	-82,2	19,9	-102,4	-85,7	119,0	-134,4	-75,8	Финансылык активдерди таза сатып алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)
6,4	-4,2	-0,1	2,6	-2,7	1,0	0,6	3,2	Капиталда катышуу (реинвестирленген кирешелерден тышкары)
-	-	-	-	-	-	-	-	*Реинвестирленген кирешелер*
100,5	-78,0	20,0	-105,0	-83,0	118,0	-135,0	-79,0	Карыздык инструменттер
207,9	-42,2	-17,4	130,5	-430,9	61,4	-151,2	-167,8	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)
-8,4	60,6	108,9	328,6	-45,4	-147,7	117,2	27,3	Капиталда катышуу (реинвестирленген кирешелерден тышкары)
-12,1	*86,0*	*98,6*	*325,6*	*-37,3*	*-146,4*	*111,7*	*27,5*	*Реинвестирленген кирешелер*
216,3	-102,7	-126,3	-198,1	-385,6	209,2	-268,5	-195,0	Карыздык инструменттер
-10,0	-20,0	0,1	4,9	-15,0	-0,1	-0,1	0,2	Портфелдик инвестициялар
-9,9	-19,9	0,01	5,0	-15,0	0,0	0,0	0,0	Финансылык активдерди таза сатып алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)
0,1	0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,2	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)
-0,2	0,0	(0,04)	0,3	0,1	-0,5	1,1	-0,4	Туунду финансылык инструменттер (нетто)
-1,8	-31,9	-9,7	-30,6	-29,9	-370,2	-15,8	36,2	Башка инвестициялар
18,8	90,4	119,9	-121,9	91,7	-48,6	46,7	-9,5	Финансылык активдерди таза сатып алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)
-28,8	64,6	70,9	-72,9	74,3	6,9	52,7	-17,4	Нак валюта жана депозиттер
-2,1	3,0	-1,5	-1,4	-1,0	-0,5	-0,4	1,7	Ссуда жана насыялар
49,1	23,2	48,6	-48,4	18,5	-54,2	-4,4	4,5	Соода кредиттери жана авансиар
0,6	-0,4	1,9	0,8	-0,1	-0,8	-1,2	1,8	Башка дебитордук карыздар
20,6	122,3	129,5	-91,4	121,5	321,5	62,5	-45,7	Милдеттенмелерди таза кабыл алуу (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)
-6,2	40,2	9,0	-26,5	7,9	0,8	10,0	-19,2	Нак валюта жана депозиттер
7,3	47,0	102,9	-49,2	108,3	276,8	-47,8	-14,5	Ссуда жана насыялар
19,5	35,0	17,7	-15,6	5,3	44,0	100,3	-12,0	Соода кредиттери жана авансиар
-	-	-	-	-	-	-	-	Башка дебитордук карыздар
149,5	**116,2**	**161,2**	**132,2**	**380,3**	**-306,5**	**-177,1**	**-78,8**	**Каталар жана калтырып кетүүлөр**
12,0	**48,9**	**35,2**	**-112,5**	**-62,8**	**-203,1**	**-23,0**	**180,7**	**Жалпы балансы**
-12,0	**-48,9**	**-35,2**	**112,5**	**62,8**	**203,1**	**23,0**	**-180,7**	**Камдык активдердин өзгөрүүсү (“+” – өсүш, “-” – төмөндөө)**

Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясы

(млн АКШ доллары)

	30.12.2016 карата калдык	30.12.2017 карата калдык	31.12.2018 карата калдык	31.12.2019 карата калдык	31.12.2020 карата калдык
А. Активдер	4 584,8	4 338,9	4 282,5	4 973,8	5 937,1
Чет өлкөгө тике инвестициялар	689,3	689,1	723,7	1 069,0	1 517,8
Капиталга катышуу инструменттери	681,9	689,1	628,7	911,5	1 181,3
Карыздык инструменттер	7,3	-	95,00	157,50	336,50
Портфелдик инвестициялар	160,1	185,0	194,8	170,0	155,1
Туунду финансылык инструменттер	20,0	5,6	5,1	9,7	1,1
Башка инвестициялар	1 942,2	1 488,6	1 439,7	1 548,7	1 635,1
Нак акчалар жана депозиттер	1 100,1	1 005,5	946,5	983,2	1 092,0
Депозиттик уюмдар	434,8	453,1	440,8	466,1	640,6
Башка секторлор	469,2	346,5	269,3	269,3	271,4
Кредиттер	52,1	40,7	39,7	40,9	40,8
Депозиттик уюмдар	13,4	3,9	7,4	8,4	7,5
Башка секторлор	38,7	36,8	32,4	32,5	33,3
Соода кредиттери жана авансттар	790,1	442,3	453,4	524,5	502,3
Башка активдер	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Камдык активдер	1 773,3	1 970,7	1 919,2	2 176,4	2 628,0
Монетардык алтын	170,6	289,6	460,3	701,2	1 017,9
АКУ	183,5	168,8	136,5	147,1	125,3
Жана башка камдык активдер	1 419,2	1 512,2	1 322,4	1 328,0	1 484,8
Б. Милдеттенмелер	11 414,8	11 604,9	11 691,5	12 486,4	12 643,2
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар*	5 252,9	5 221,3	5 299,2	5 912,0	5 513,8
Капиталга катышуу инструменттери	3 474,0	3 470,9	3 548,8	4 056,1	3 948,9
Карыздык инструменттер	1 778,9	1 750,4	1 750,4	1 855,9	1 564,9
Портфелдик инвестициялар	6,8	4,0	4,3	4,4	3,5
Туунду финансылык инструменттер	17,3	5,7	5,1	9,7	1,1
Башка инвестициялар	6 137,8	6 373,8	6 383,0	6 560,3	7 124,9
Нак акчалар жана депозиттер	111,0	116,7	162,2	194,8	188,8
Кредиттер	5 157,3	5 411,5	5 209,1	5 282,2	5 714,2
АКЖО	24,8	13,3	2,3	0,0	0,0
Мамлекеттик башкаруу сектору	3 718,0	4 076,5	3 823,4	3 850,7	4 217,4
Депозиттик уюмдар	163,8	169,2	192,3	211,6	146,1
Башка секторлор	1 250,8	1 152,5	1 191,1	1 219,9	1 350,7
Соода кредиттери жана авансттар	755,9	725,0	894,2	966,4	1 101,0
Бөлүштүрүлгөн АКУ	113,6	120,6	117,5	116,8	120,9
С. Таза эл аралык инвестициялык позиция (А-Б)	-6 829,9	-7 265,9	-7 409,0	-7 512,6	-6 706,1

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен

РЕАЛДУУ ЭФФЕКТИВДҮҮ АЛМАШУУ КУРСУ

Кыргыз сомунун номиналдуу эффективдүү алмашуу курсунун (НЭАК) индекси 2020-жылдын башынан бери 6,0 пайызга төмөндөп, отчеттук жылдын акырында 116,4 түзгөн. Төмөндөө 2020-жылдын акырына карата еврого (23,6 пайызга), кытай юанына (22,1 пайызга) жана япон йенасына (20,8 пайызга), АКШ долларына (16,6 пайызга) жана казак теңгесине (8,5 пайызга) карата 2019-жылдын акырына карата орточо курска салыштырганда кыргыз сомунун курсунун нарксызданышы менен шартталган[12]. Муну менен катар, кыргыз сомунун түрк лирасына карата 11,9 пайызга бекемделиши байкалган.

Отчеттук мезгилде Кыргыз Республикасында инфляция 9,7 пайызды түзсө, негизги соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдүн инфляциясынын орточо деңгээли 6,9 пайыз өлчөмүндө калыптанган. Кыргыз Республикасында инфляциянын өтө жогорку деңгээлине карабастан, НЭАК индексинин кыскарышы реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун (РЭАК) индексинин төмөндөшүнө алып келген, ал 2019-жылдын декабрь айынан бери 3,5 пайызга төмөндөп, 2020-жылдын акырында 112,4 түзгөн.

МАЗМУНУ

[12] Сомдун номиналдуу эки тараптуу алмашуу курсу боюнча маалыматтар келтирилген, индексти эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2010-жыл колдонулган.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ТЫШКЫ КАРЫЗЫ

7-график. Кыргыз Республикасынын жалпы тышкы карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*
(млн АКШ долларында)

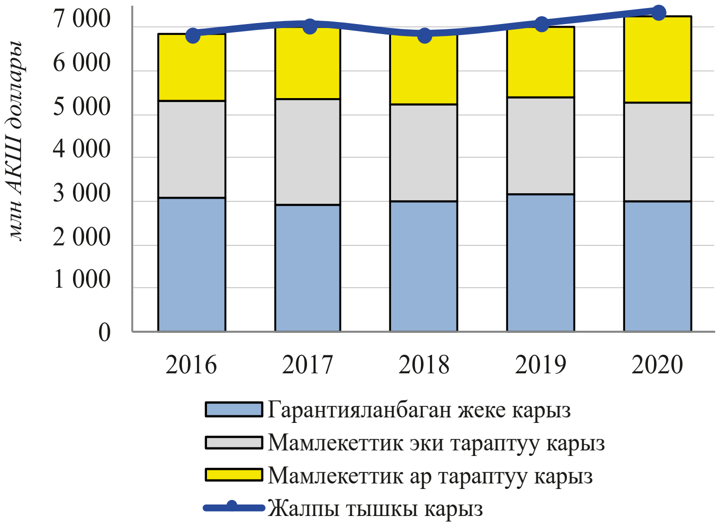

*Улутгук банктын маалыматтары боюнча

Номиналдуу тышкы карыздын жалпы көлөмү[13] (алынган жана төлөнбөгөн) 2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 7 234,4 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2019-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнөн 3,2 пайызга жогору. Карыздын көрсөтүлгөн көлөмү мамлекеттик жана жеке секторлордун карыздары менен чагылдырылат:

- мамлекеттик тышкы карыз 4 217,4 млн АКШ долларын түзгөн, бул жалпы тышкы карыздын 58,3 пайызын түзөт;
- мамлекет тарабынан гарантияланбаган жеке сектордун карызы[14] 3 017,0 млн АКШ долларын түзгөн (чогуу алгандагы карыздын 41,7 пайызы).

2020-жылдын акырына карата абал боюнча Кыргыз Республикасы төмөнкү негизги карыздык көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт:

- ИДӨгө карата номиналдуу жалпы тышкы карыз[15] – 99,9 пайыз;
- товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортуна номиналдуу жалпы тышкы карыз – 296,8 пайыз.

МАМЛЕКЕТТИК ТЫШКЫ КАРЫЗ

8-график. Кыргыз Республикасынын кредиторлорунун мамлекеттик ар тараптуу карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*
(млн АКШ долларында)

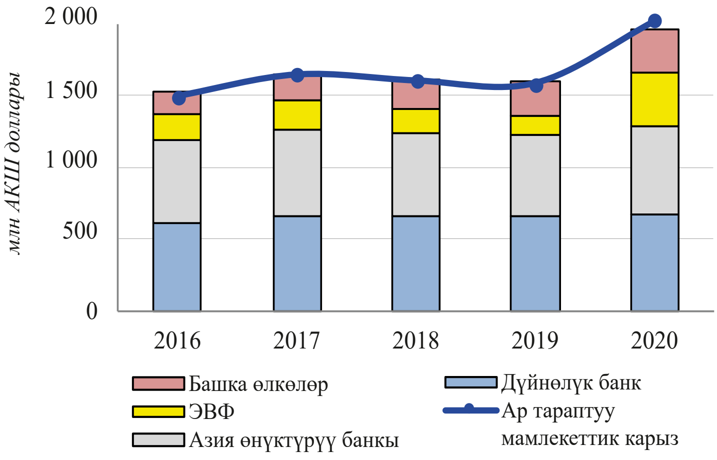

*Улутгук банктын маалыматтары боюнча

2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тышкы карызынын көлөмү 2019-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда 9,5 пайызга көбөйүп, 4 217,4 млн АКШ долларын түзгөн.

2020-жылдын акырына карата Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тышкы карызынын түзүмү көп тараптуу жана эки тараптуу кредиторлор алдындагы карыз менен көрсөтүлгөн, алар мамлекеттик тышкы карыздын тиешелүүлүгүнө жараша 46,6 жана 53,4 пайыз жалпы көлөмүн ээлеп турат.

[13] Берилген кредиттер боюнча мамлекеттик жана жеке секторлордун расмий кредиторлору алдындагы милдеттенмелери.
[14] УСК маалыматтары боюнча.
[15] Көрсөткүчтү эсептөө үчүн сом түрүндө ИДӨнүн жылдык мааниси колдонулган, ал Улуттук банктын 2020-жылдын 31-декабрына карата курсу боюнча АКШ долларына кайра эсептелген.

МАЗМУНУ

9-график. Кыргыз Республикасынын кредиторлорунун мамлекеттик эки тараптуу карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*
(млн АКШ долларында)

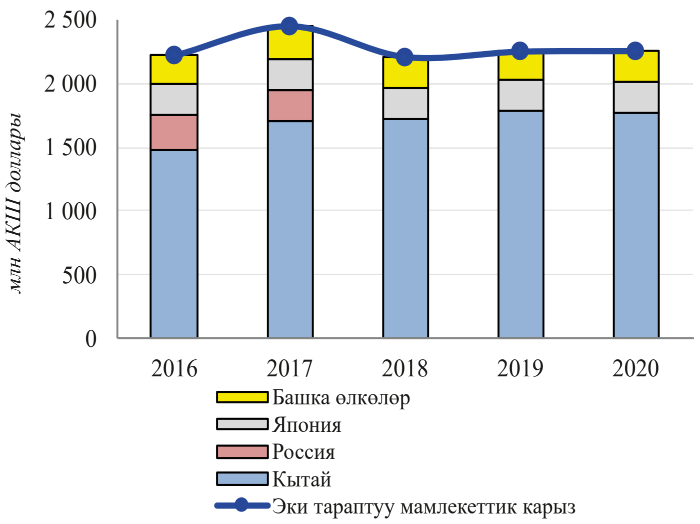

*Улутгук банктын маалыматтары боюнча

2020-жыл жыйынтыгы боюнча көп тараптуу кредиторлор алдында мамлекеттик тышкы карыздын номиналдуу көлөмү 22,6 пайызга төмөндөп, 1 963,3 млн АКШ доллар көлөмүндө түптөлгөн. Кыргыз Республикасынын көп тараптуу кредиторлорунан болуп, Дүйнөлүк банк, Азия өнүктүрүү банкы, Эл аралык валюта фонду, Ислам өнүктүрүү банкы, Эл аралык айыл чарбаны өнүктүрүү фонду, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы сыяктуу эл аралык финансылык институттар саналат. Кредиторлор боюнча көп тараптуу карыздын түзүмү акыркы жылдарда олуттуу деле өзгөргөн эмес, алсак, көп тараптуу кредиттер боюнча карыздын жалпы көлөмүнүн 84,5 пайызы Дүйнөлүк банк, Азия өнүктүрүү банкы жана Эл аралык валюта фондусу алдындагы милдеттенмелерге туура келет.

2020-жылы эки тараптуу кредиторлор алдында тышкы карыздын номиналдуу көлөмү 0,2 пайызга көбөйүп, 2 254,1 млн АКШ долларын түзгөн. 2020-жылдын акырына карата Кыргыз Республикасынын негизги эки тараптуу кредиторлору катары Кытай жана Япония катталган (чогуу алганда эки тараптуу карыз көлөмүнүн 89,1 пайызы).

Көп тараптуу жана эки тараптуу донорлордон түшкөн кредиттер, негизинен инфраструктуралык долбоорлорду каржылоого, энергетиканы, финансы системасын, айыл чарбасын өнүктүрүүгө жана түзүмдүк өзгөртүүлөргө багытталган.

Финансылык шарттарга ылайык, мамлекеттик тышкы карыздын түзүмү өзгөчө жеңилдетилген карыз каражаттарынан турган (төмөн пайыздык чен жана узак мөөнөттүү ордун жабуу мезгил аралыгы)[16], алардын көлөмү жалпы көлөмдүн 98,0 пайызынан көбүн түзөт.

2020-жылдын акырына карата абал боюнча мамлекеттик тышкы карызды төмөнкүдөй негизги карыздык көрсөткүчтөр мүнөздөйт:

- ИДӨгө карата номиналдуу мамлекеттик тышкы карыз – 58,3 пайыз;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата номиналдуу мамлекеттик тышкы карыз – 173,0 пайыз.

[16] Кыргыз Республикасы үчүн насыя жеңилдетилиши кредит берүү мөөнөттөрүн, колдонулуучу пайыздык ченге жараша болот жана кеминде 35% түзүүгө тийиш болгон грант-элементин эсептөөдөн аныкталат.

МАЗМУНУ

ЖЕКЕ ТЫШКЫ КАРЫЗ[17]

10-график. Кредитордорунун жеке тышкы карызынын бир мезгилдин акырына карата абал боюнча түзүмү*
(млн АКШ долларында)

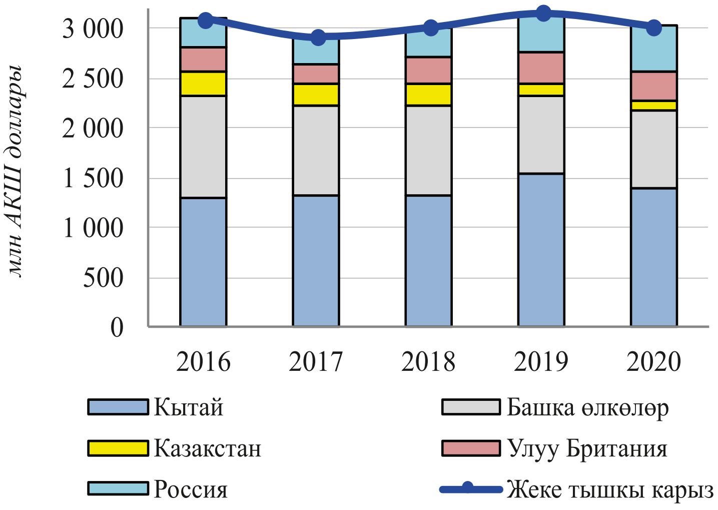

*УСК маалыматы боюнча

2020-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча мамлекет тарабынан гарантияланбаган жеке тышкы карыздын көлөмү 2019-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 4,4 пайызга азаюу менен 3 017,0 млн АКШ долларын түзгөн.

Жеке тышкы карыздын түзүмүн тике жана башка чет өлкө инвесторлорунан алынган кредиттер түзгөн, алардын көлөмү тиешелүүлүгүнө жараша 1 496,8 млн АКШ доллары жана 1 520,2 млн АКШ доллары чегинде калыптанган.

Жеке сектордун ири кредиторлору катары Кытай (жеке тышкы карыздын жалпы көлөмүнүн 46,5 пайызы), Россия (15,5 пайыз), Улуу Британия (9,6 пайыз) болгон.

2020-жыл жыйынтыгы боюнча жеке секторго (тике инвесторлордон алынган кредиттерди эске алуу менен) тышкы кредиттердин дүң агылып кириши 34,2 пайызга кыскарып, 588,6 млн АКШ долларын түзгөн, негизги карызды тейлөө боюнча төлөмдөр көлөмү 18,7 пайызга азайып, 739,6 млн АКШ доллары деңгээлинде түптөлгөн.

2020-жылдын акырына карата абал боюнча жеке тышкы карыздын көрсөткүчтөрү төмөнкүдөй болгон:

- ИДӨгө карата номиналдуу жеке тышкы карыз – 41,7 пайыз;
- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата номиналдуу жеке тышкы карыз – 123,8 пайыз.

МАЗМУНУ

[17] Жеке тышкы карыз – бул Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн кепилдигине алынбаган кредиттер жана карыз түрүндөгү жеке сектордун (коммерциялык банктар, банк эмес финансы-кредит уюмдары жана ишканалар) карызы. Аталган өлкөнүн резиденттеринин карыздын негизги суммасын пайыздар же пайызсыз төлөө боюнча резидент эместер алдындагы иш жүзүндө кабыл алынган жана орду жабылбаган карыздык милдеттенмелиринин суммасын (кайсы болбосун ошол учурга) түшүндүрөт.

15-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызынын кредиторлордун түрү боюнча түзүмү

(бир мезгилдин акырына карата абал боюнча)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	млн АКШ долл.	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*
Жалпы тышкы карыз (I+II)	**6 830,1**	**100,0**	**6 997,5**	**100,0**	**6 828,3**	**100,0**	**7 007,9**	**100,0**	**7 234,4**	**100,0**
I. Мамлекеттик ж-а мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	**3 742,7**	**54,8**	**4 089,8**	**58,4**	**3 825,7**	**56,0**	**3 850,7**	**54,9**	**4 217,4**	**58,3**
I.1 Көп тараптуу карыз[1]	**1 523,8**	**22,3**	**1 650,3**	**23,6**	**1 615,1**	**23,7**	**1 600,9**	**22,8**	**1 963,3**	**27,1**
ЭВФ	188,0	2,8	200,3	2,9	166,8	2,4	140,3	2,0	376,4	5,2
Дүйнөлүк банк	618,2	9,1	666,8	9,5	660,2	9,7	657,7	9,4	677,4	9,4
Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы	42,5	0,6	50,9	0,7	51,8	0,8	50,8	0,7	50,3	0,7
Евразия өнүктүрүү банкы	5,5	0,1	11,5	0,2	27,4	0,4	32,2	0,5	43,6	0,6
Европа бирлиги	15,8	0,2	18,0	0,3	17,2	0,3	16,8	0,2	18,2	0,3
Азия өнүктүрүү банкы	567,9	8,3	600,8	8,6	582,2	8,5	565,6	8,1	605,4	8,4
Европа Инвестициялык Банкы	—	—	—	—	—	—	11,2	0,2	36,5	0,5
Ислам өнүктүрүү банкы	64,6	0,9	77,0	1,1	79,9	1,2	92,9	1,3	118,3	1,6
Айыл чарбасын өнүктүрүүнүн эл аралык фондусу	12,2	0,2	15,6	0,2	20,1	0,3	24,3	0,3	28,6	0,4
ОПЕК	4,8	0,1	4,7	0,1	5,4	0,1	5,1	0,1	4,5	0,1
Түндүк өнүктүрүү фонду	4,3	0,1	4,7	0,1	4,3	0,1	4,0	0,1	4,1	0,1
I.2 Эки тараптуу карыз	**2 219,0**	**32,5**	**2 439,6**	**34,9**	**2 210,6**	**32,4**	**2 249,8**	**32,1**	**2 254,1**	**31,2**
I.2.1 ЕАЭБ өлкөлөрү	**270,0**	**4,0**	**240,0**	**3,4**	—	—	—	—	—	—
Россия[2]	270,0	4,0	240,0	3,4	—	—	—	—	—	—
I.2.2 ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары	**1 949,0**	**28,5**	**2 199,6**	**31,4**	**2 210,6**	**32,4**	**2 249,8**	**32,1**	**2 254,1**	**31,2**
Түркия	97,0	1,4	97,0	1,4	97,0	1,4	93,3	1,3	89,5	1,2
Япония[2]	236,0	3,5	243,6	3,5	244,4	3,6	239,2	3,4	242,0	3,3
Германия[2]	81,7	1,2	93,3	1,3	86,7	1,3	82,0	1,2	88,8	1,2
Кытай	1 482,8	21,7	1 708,1	24,4	1 719,4	25,2	1 778,5	25,4	1 766,0	24,4
Франция[2]	4,7	0,1	5,3	0,1	5,0	0,1	4,7	0,1	4,9	0,1
Кувейт	8,6	0,1	7,6	0,1	11,1	0,2	6,9	0,1	8,0	0,1
Корея Республикасы	15,1	0,2	17,0	0,2	16,0	0,2	14,8	0,2	14,9	0,2
Дания[2]	3,1	—	3,0	—	2,9	—	2,8	—	2,6	—
Сауд Аравиясы	11,2	0,2	15,5	0,2	17,7	0,3	19,6	0,3	28,9	0,4
БАЭ	8,8	0,1	9,1	0,1	10,6	0,2	8,2	0,1	8,5	0,1
I.3 Мамлекет тарабынан гарантияланган карыз	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Гарантияланбаган карыз	**3 087,4**	**45,2**	**2 907,6**	**41,6**	**3 002,6**	**44,0**	**3 157,2**	**45,1**	**3 017,0**	**41,7**

[1] эл аралык финансы институттарын кошо алганда, көп тараптуу негизде иш алып баруучу кредиторлор.

[2] Париж Клубуна катышуучу өлкөлөр.

МАЗМУНУ

16-таблица. Кыргыз Республикасынын тышкы карызы

	2016	2017	2018	2019	2020
Бир мезгилдин акырына карата ДТК (*млн АКШ доллары*)	7 920,7	8 128,2	8 137,6	8 420,2	8 693,0
Бир мезгилдин акырына карата ЖТК *(млн АКШ доллары)*	6 830,1	6 997,5	6 828,3	7 007,9	7 234,4
Бир мезгилдин акырына ИДӨгө карата *(пайыздар)*[1]	99,3	90,8	83,8	78,8	99,9
Бир мезгилдин акырына товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата ЖТК *(пайыздар)*[2]	278,9	265,3	248,7	224,2	296,8
ЖТК боюнча төлөмдөр графиги *(млн АКШ доллары)*[3]	786,5	931,3	901,6	1 143,0	942,8
ЖТКны иш жүзүндө тейлөө *(млн АКШ доллары)*	786,5	926,5	901,6	1 143,0	942,8
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата ЖТКны тейлөө коэффициенти *(пайыздар)*					
- график боюнча	32,1	35,3	32,8	36,6	38,7
- иш жүзүндө тейлениши	32,1	35,1	32,8	36,6	38,7
Бир мезгилдин акырына карата МТК *(млн АКШ доллары)*	3 742,7	4 089,8	3 825,7	3 850,7	4 217,4
Бир мезгилдин акырына ИДӨгө карата МТК *(пайыздар)*[1]	54,4	53,1	46,9	43,3	58,3
Бир мезгилдин акырына товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата МТК *(пайыздар)*[2]	152,8	155,1	139,3	123,2	173,0
МТК боюнча төлөмдөр графиги *(млн АКШ доллары)*[3]	144,8	157,4	184,0	203,1	205,3
МТКнын иш жүзүндө тейлениши (*млн АКШ доллары)*	144,8	157,4	184,0	203,1	205,3
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата МТКны тейлөө коэффициенти (*пайыздар)*					
- график боюнча	5,9	6,0	6,7	6,5	8,4
- иш жүзүндө тейлениши	5,9	6,0	6,7	6,5	8,4
Бир мезгилдин акырына карата Жеке ТК *(млн АКШ доллары)*	3 087,4	2 907,6	3 002,6	3 157,2	3 017,0
Бир мезгилдин акырына ИДӨгө карата Жеке ТК *(пайыздар)*[1]	44,9	37,7	36,8	35,5	41,7
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата Жеке ТК *(пайыздар)*[2]	126,1	110,2	109,3	101,0	123,8
Жеке ТКнын иш жүзүндө тейлениши *(млн АКШ доллары)*	641,6	769,1	717,6	940,0	779,5
Бир мезгилдин акырына товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспортуна карата Жеке ТКны тейлөө коэффициенти (пайыздар)	26,2	29,2	26,1	30,1	32,0

[1] Көрсөткүчтөр, акыркы төрт чейректи камтыган өзгөрүлмөлүү жылдык ИДӨ маалыматтарынын негизинде келтирилген. ИДӨнүн доллар эквиваленти чейректин акырына карата курс боюнча эсептелинген.

[2] Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жылдык экспортуна карата.

[3] Пайыздардын жана негизги суммалардын төлөмдөрүн камтыйт.

МАЗМУНУ

17-таблица. Кыргыз Республикасынын жеке тышкы карызынын географиялык түзүмү
(млн АКШ долларында)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	млн АКШ долл.	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*	*млн АКШ долл.*	*жый. карата пайызда*
Бардыгы болуп	**3 087,4**	**100,00**	**2 907,6**	**100,00**	**3 002,6**	**100,00**	**3 157,2**	**100,00**	**3 017,0**	**100,00**
Кытай	1 287,9	41,7	1 327,2	45,6	1 313,6	43,7	1 525,9	48,3	1 402,2	46,5
Россия	272,0	8,8	263,1	9,0	291,6	9,7	402,6	12,8	466,3	15,5
Казакстан	226,0	7,3	221,9	7,6	212,6	7,1	126,0	4,0	82,1	2,7
Түркия	107,3	3,5	98,9	3,4	108,9	3,6	48,4	1,5	45,1	1,5
Австралия	102,6	3,3	73,4	2,5	72,2	2,4	69,8	2,2	59,8	2,0
Кипр	84,1	2,7	88,4	3,0	81,0	2,7	47,5	1,5	62,1	2,1
Нидерланд	89,7	2,9	83,3	2,9	74,0	2,5	62,7	2,0	48,0	1,6
Виргин аралдары, Улуу Британия	74,9	2,4	72,0	2,5	64,9	2,2	49,3	1,6	28,1	0,9
АКШ	60,5	2,0	63,2	2,2	51,8	1,7	38,0	1,2	34,1	1,1
Люксембург	54,5	1,8	61,4	2,1	80,1	2,7	105,5	3,3	106,3	3,5
Швейцария	51,4	1,7	43,7	1,5	22,7	0,8	19,3	0,6	55,5	1,8
Германия	39,8	1,3	53,1	1,8	71,0	2,4	67,7	2,1	54,7	1,8
Канада	37,9	1,2	39,6	1,4	45,2	1,5	30,2	1,0	29,7	1,0
Корея Республикасы	54,8	1,8	50,3	1,7	45,3	1,5	48,5	1,5	40,1	1,3
Улуу Британия	263,7	8,5	207,8	7,1	273,8	9,1	308,3	9,8	288,7	9,6
Жана башка өлкөлөр	280,3	9,1	160,3	5,5	194,0	6,5	207,4	6,6	214,1	7,1

Эскертүү: УСКнын маалыматтары боюнча

МАЗМУНУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЭЛ АРАЛЫК ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ПОЗИЦИЯСЫ

11-график. ЭИП динамикасы

(млн АКШ долларында, жылдын акырына карата)

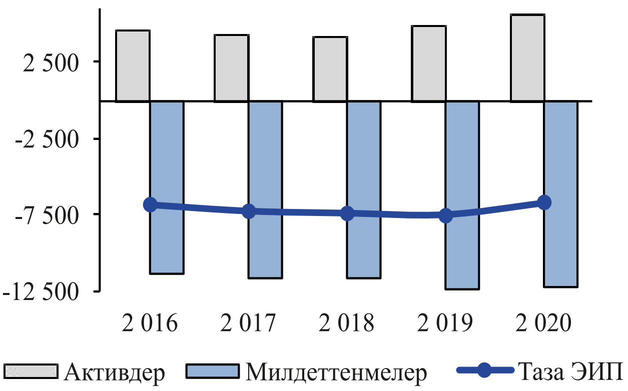

2020-жыл жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын таза эл аралык инвестициялык позициясы 6 706,1 млн АКШ доллары деңгээлинде терс түптөлгөн, бул тышкы дүйнө алдындагы бар чет өлкө активдеринен өлкөнүн милдеттенмелеринин артышынын натыйжасынан болгон.

Өлкөнүн чет өлкө активдери 2020-жылдын акырына карата 5 606,6 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлгөн, бул 2019-жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 16,3 пайызга жогору. Мындай тенденция негизинен, тышкы экономикалык операциялардын, баалардын, валюталык курстардын өзгөрүүсүнүн жана башка себептер боюнча келип чыккан өзгөрүүлөрдүн натыйжасындагы өзгөрүүлөр менен аныкталган.

Активдердин түзүмүндө “тике инвестициялар” статьясы боюнча запастардын 29,6 пайызга же 269,8 млн АКШ долларына көбөйүшү белгиленген, бул Кыргыз Республикасынын резиденттеринин ээлигинде турган акцияларга баанын өсүшүнүн эсебинен болгон. Отчеттук мезгилде “башка инвестициялар” боюнча активдер 5,6 пайызга же 86,4 млн АКШ долларына көбөйгөн. Нак акча жана депозиттер түрүндөгү активдердин 11,1 пайызга же 108,8 млн АКШ долларына операциялардын эсебинен көбөйүшү өсүштүн негизги факторунан болгон. Резиденттердин дебитордук карыз түрүндөгү активдери 4,2 пайызга (абсолюттук мааниде алган 22,2 млн АКШ долларына) азайган. 2020-жылы Улуттук банктын камдык активдери 2019-жылдын деңгээлинен 20,8 пайызга жогору түптөлүп, 2 628,0 млн АКШ долларын түзгөн.

Резиденттердин тышкы милдеттенмелеринин көлөмү 2020-жылдын акырында 2019-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө карата 0,2 пайызга кыскарып, 12 306,7 млн АКШ долларын түзгөн. Милдеттенмелердин түзүмүндө тике чет өлкө инвестициялары боюнча азаюу байкалган, ал жүргүзүлгөн операциялар жана валюталар курсунун жыйынтыгында өзгөрүүлөр менен камсыз кылынган. 2020-жылы “тике инвестициялар” статьясы боюнча милдеттенмелер 10,0 пайызга азайып, 5 177,3 млн АКШ долларын түзгөн. Бул тенденцияга чет өлкөлүк кошо ээлик кылуучулардан тике инвестициялоо ишканалары тарабынан алынган кредиттердин негизги суммасы боюнча төлөөлөрдүн өсүшүнүн эсебинен башка капиталга инвестицияланган финансылык каражаттардын көлөмүнүн кыскарышы негизги таасирин тийгизген.

2020-жылдын акырына карата резидент эместердин алдында “башка инвестициялар” боюнча милдеттенмелери 7 124,9 млн АКШ долларын түзгөн, бул 2019-жылдын деңгээлинен 8,6 пайызга жогору. “Башка инвестициялар” түзүмүндө бардык секторлордун кредиттери боюнча өзгөрүүлөр белгиленген. Алсак, мамлекеттик башкаруу секторунун милдеттенмелери 4 217,4 млн АКШ долларына чейин, ал эми калган секторлордун кредиттери боюнча милдеттенмелери (банк секторун кошо алганда) 1 496,8 млн АКШ долларына чейин көбөйгөн. Соода кредиттеринин көлөмү отчеттук жылдын акырына карата 1 101,0 млн АКШ долларына чейин өскөн, бул дагы ишке ашырылган операциялардын эсебинен жүргөн өзгөрүүлөрдүн натыйжасынан болгон.

18-таблица. Кыргыз Республикасынын чет өлкө активдеринин жана милдеттенмелеринин динамикасы
(млн АКШ долларында)

	31.12.16 карата калдык	*31.12.17 карата калдык*	*31.12.18 карата калдык*	*31.12.19 карата калдык*	*31.12.20 карата калдык*
А. Активдер	**4 577,5**	**4 338,9**	**4 187,5**	**4 816,3**	**5 600,6**
Чет өлкөгө тике инвестициялар[1]	681,9	689,1	628,7	911,5	1 181,3
Портфелдик инвестициялар	160,1	185,0	194,8	170,0	155,1
Акционердик капиталга	—	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	160,1	185,0	194,8	170,0	155,1
Финансы деривативдери	20,0	5,6	5,1	9,7	1,1
Башка инвестициялар	1 942,2	1 488,6	1 439,7	1 548,7	1 635,1
Накталай акча жана депозиттер	1 100,1	1 005,5	946,5	983,2	1 092,0
Кредиттер	52,1	40,7	39,7	40,9	40,8
АКЖО	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Банктар	13,4	3,9	7,4	8,4	7,5
Башка секторлор	38,7	36,8	32,4	32,5	33,3
Соода кредиттери	790,1	442,3	453,4	524,5	502,3
Башка активдер	—	—	—	—	—
Камдык активдер	1 773,3	1 970,7	1 919,2	2 176,4	2 628,0
Монетардык алтын	170,6	289,6	460,3	701,2	1 017,9
АКУ	183,5	168,8	136,5	147,1	125,3
ЭВФтеги камдык позиция	—	—	—	—	—
Чет өлкө валютасы	1 419,2	1 512,2	1 322,4	1 328,0	1 484,8
Б. Милдеттенмелер	**11 407,4**	**11 604,9**	**11 596,5**	**12 328,9**	**12 306,7**
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар[1]	5 245,5	5 221,3	5 204,2	5 754,5	5 177,3
Портфелдик инвестициялар	6,8	4,0	4,3	4,4	3,5
Акционердик капиталга	2,8	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	4,0	4,0	4,3	4,4	3,5
Финансы деривативдери	17,3	5,7	5,1	9,7	1,1
Башка инвестициялар	6 137,8	6 373,8	6 383,0	6 560,3	7 124,9
Накталай акча жана депозиттер	111,0	116,7	162,2	194,8	188,8
Кредиттер	5 157,3	5 411,5	5 209,1	5 282,2	5 714,2
АКЖО	24,8	13,3	2,3	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	3 718,0	4 076,5	3 823,4	3 850,7	4 217,4
Банктар	213,3	196,0	211,6	241,1	174,6
Башка секторлор	1 201,3	1 125,6	1 171,8	1 190,4	1 322,1
Соода кредиттери	755,9	725,0	894,2	966,4	1 101,0
Башка милдеттенмелер[2]	113,6	120,6	117,5	116,8	120,9
В. Эл аралык таза инвестициялык позиция (А-Б)	**-6 829,9**	**-7 265,9**	**-7 409,0**	**-7 512,6**	**-6 706,1**

[1] Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен.

[2] Мында өлкөлөрдүн төлөм теңдемин колдоого алуу үчүн ЭВФке мүчө болгон өлкөлөр арасында АКУну бөлүштүрүү камтылат.

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I тиркеме. Таблицалар жана графиктер

I.1-таблица. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (нейтралдуу берүүдө)
(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Күндөлүк операциялар эсеби	**-788,1**	**-481,8**	**-997,0**	**-1 073,2**	**327,7**
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	-2 340,0	-2 475,3	-3 166,9	-2 564,2	-1 588,8
Товарлар[1]	-2 136,5	-2 383,3	-3 033,8	-2 626,0	-1 412,9
Товарлардын экспорту (ФОБ)	1 607,9	1 813,9	1 916,0	2 042,9	2 009,6
экспорт	906,3	1 113,5	1 251,8	1 210,1	1 020,6
порттон сатылып алынган товарлар	—	—	—	—	2,0
монетардык эмес алтын	701,6	700,4	664,2	832,9	987,0
камтуу чөйрөсүнө оңдоолор	—	—	—	—	—
кайра иштетүү үчүн товарлар	—	—	—	—	—
Товарлардын импорту (ФОБ)	-3 744,4	-4 197,2	-4 949,9	-4 669,0	-3 422,5
импорт (СИФ)	-4 000,2	-4 494,7	-5 291,9	-4 989,0	-3 684,1
нарк боюнча оңдоолор	255,9	297,5	342,1	320,0	261,7
порттон сатылып алынган товарлар	-0,1	—	—	—	—
камтуу чөйрөсүнө оңдоолор	—	—	—	—	—
кайра иштетүү үчүн товарлар	—	—	—	—	—
Кызмат көрсөтүүлөр	-203,5	-92,0	-133,0	61,8	-175,9
экспорт	841,0	823,8	829,9	1 082,7	428,2
импорт	-1 044,5	-915,8	-962,9	-1 020,8	-604,1
Транспортттук кызмат көрсөтүүлөр	-239,4	-225,9	-280,0	-183,6	-200,1
экспорт	165,9	206,4	213,3	269,5	152,0
импорт	-405,3	-432,2	-493,4	-453,1	-352,1
Темир жол транспорту	-235,0	-251,8	-276,4	-272,4	-199,1
экспорт	28,8	38,1	43,4	43,8	41,6
импорт	-263,8	-289,8	-319,7	-316,3	-240,7
Аба транспорту	29,6	25,2	52,5	99,2	23,5
экспорт	107,7	102,7	120,8	145,6	57,1
импорт	-78,1	-77,5	-68,3	-46,4	-33,6
Автоунаа транспорту	-27,3	-8,1	-55,6	2,5	-14,6
экспорт	23,1	46,9	36,1	63,2	31,7
импорт	-50,4	-55,0	-91,7	-60,7	-46,3
Транспорттун башка түрлөрү	-6,7	8,7	-0,5	-12,8	-9,8
экспорт	6,3	18,7	13,1	16,9	21,6
импорт	-13,0	-10,0	-13,6	-29,7	-31,4
Кыдыруулар	-28,6	136,2	145,3	252,4	62,5
экспорт	432,4	428,6	459,5	643,5	151,3
импорт	-461,0	-292,3	-314,2	-391,1	-88,8
Иш боюнча кыдыруулар	-58,4	29,3	31,0	69,4	18,0
экспорт	185,9	184,3	197,6	276,7	65,1
импорт	-244,3	-154,9	-166,5	-207,3	-47,1
Жеке кыдыруулар	29,8	106,9	114,2	183,0	44,5
экспорт	246,5	244,3	261,9	366,8	86,2
импорт	-216,7	-137,4	-147,7	-183,8	-41,8
Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү	42,5	24,0	7,3	1,3	6,6
экспорт	62,5	37,2	19,3	10,1	9,9
импорт	-20,0	-13,3	-12,0	-8,8	-3,3
Курулуш жагынан кызмат көрсөтүүлөр	45,8	8,2	3,9	6,9	0,6
экспорт	61,2	19,0	11,3	14,7	14,2
импорт	-15,4	-10,8	-7,5	-7,8	-13,7
Камсыздандыруу жагынан кызмат көрсөтүүлөр	-8,3	-7,9	-6,0	-5,2	-6,7
экспорт	0,1	0,3	0,4	0,8	0,1
импорт	-8,5	-8,3	-6,4	-6,0	-6,9
Экскурсиялык бюро кызматы	—	—	—	—	—
экспорт	—	—	—	—	—
импорт	—	—	—	—	—

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соода жүргүзүүсү боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

МАЗМУНУ

2019				2020				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-294,1	**-274,4**	**-201,7**	**-303,1**	**-25,4**	**177,0**	**182,5**	**-6,5**	**Күндөлүк операциялар эсеби**
-620,7	-690,9	-680,5	-572,2	-447,8	-199,0	-411,9	-530,0	Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
-612,0	-667,1	-761,0	-585,9	-440,6	-135,1	-356,3	-480,9	Товарлар[1]
483,0	479,9	463,0	617,0	483,5	545,9	544,7	435,5	Товарлардын экспорту (ФОБ)
286,9	280,5	295,2	347,5	270,6	220,7	274,1	255,2	экспорт
—	—	—	—	—	—	1,0	1,0	порттон сатылып алынган товарлар
196,1	199,4	167,8	269,5	212,9	325,2	269,6	179,3	монетардык эмес алтын
—	—	—	—	—	—	—	—	камтуу чөйрөсүнө оңдоолор
—	—	—	—	—	—	—	—	кайра иштетүү үчүн товарлар
-1 095,0	-1 147,0	-1 224,1	-1 202,9	-924,1	-681,0	-901,0	-916,4	Товарлардын импорту (ФОБ)
-1 166,1	-1 226,9	-1 307,0	-1 289,1	-994,0	-733,3	-967,1	-989,7	импорт (СИФ)
71,1	79,8	83,0	86,2	69,9	52,3	66,1	73,3	нарк боюнча оңдоолор
—	—	—	—	—	—	—	—	порттон сатылып алынган товарлар
—	—	—	—	—	—	—	—	камтуу чөйрөсүнө оңдоолор
—	—	—	—	—	—	—	—	кайра иштетүү үчүн товарлар
-8,6	-23,8	80,6	13,7	-7,2	-63,9	-55,6	-49,2	Кызмат көрсөтүүлөр
212,1	260,5	351,4	258,7	164,7	69,5	94,5	99,7	экспорт
-220,7	-284,2	-270,9	-245,0	-171,9	-133,3	-150,1	-148,8	импорт
-50,3	-51,4	-49,4	-32,6	-35,8	-48,4	-57,2	-58,7	Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр
50,4	59,9	73,5	85,6	38,0	34,6	39,6	39,8	экспорт
-100,8	-111,3	-122,9	-118,2	-73,8	-82,9	-96,8	-98,5	импорт
-64,0	-67,3	-71,7	-69,5	-40,8	-46,0	-56,0	-56,3	Темир жол транспорту
10,1	9,5	11,0	13,3	11,2	11,7	9,2	9,5	экспорт
-74,1	-76,7	-82,7	-82,8	-52,0	-57,7	-65,2	-65,8	импорт
17,2	18,9	29,5	33,6	6,8	4,4	8,7	3,6	Аба транспорту
27,4	30,4	41,8	45,9	14,2	10,4	17,8	14,8	экспорт
-10,3	-11,5	-12,4	-12,3	-7,4	-6,0	-9,1	-11,2	импорт
-5,8	0,7	1,7	5,8	-3,3	-3,4	-5,1	-2,8	Автоунаа транспорту
8,4	15,5	17,0	22,4	7,0	7,3	7,8	9,6	экспорт
-14,2	-14,8	-15,3	-16,5	-10,3	-10,8	-12,9	-12,4	импорт
2,3	-3,7	-8,9	-2,5	1,6	-3,4	-4,8	-3,2	Транспорттун башка түрлөрү
4,5	4,6	3,7	4,0	5,6	5,1	4,8	6,0	экспорт
-2,2	-8,3	-12,6	-6,6	-4,1	-8,5	-9,7	-9,2	импорт
44,8	27,7	125,6	54,4	36,2	3,3	-0,3	23,3	Кыдыруулар
126,6	153,3	233,4	130,2	100,1	6,5	16,4	28,4	экспорт
-81,8	-125,6	-107,8	-75,8	-63,9	-3,2	-16,7	-5,1	импорт
11,1	-0,7	43,2	15,8	9,2	1,1	-1,8	9,5	Иш боюнча кыдыруулар
54,4	65,9	100,4	56,0	43,0	2,8	7,0	12,2	экспорт
-43,4	-66,6	-57,2	-40,1	-33,9	-1,7	-8,8	-2,7	импорт
33,7	28,3	82,4	38,6	27,0	2,2	1,5	13,8	Жеке кыдыруулар
72,2	87,4	133,1	74,2	57,0	3,7	9,3	16,2	экспорт
-38,5	-59,0	-50,7	-35,6	-30,0	-1,5	-7,8	-2,4	импорт
-1,3	-1,3	1,5	2,5	1,3	1,3	1,7	2,2	Байланыш кызмат көрсөтүүлөрү
1,5	1,3	3,9	3,3	2,2	2,1	2,7	3,0	экспорт
-2,8	-2,7	-2,4	-0,9	-0,9	-0,8	-0,9	-0,8	импорт
-0,2	1,5	2,4	3,2	0,6	3,5	-0,6	-3,0	Курулуш жагынан кызмат көрсөтүүлөр
1,2	3,3	4,3	5,9	3,2	4,7	2,6	3,7	экспорт
-1,4	-1,8	-1,9	-2,8	-2,5	-1,2	-3,2	-6,7	импорт
-1,0	-1,3	-1,3	-1,6	-1,5	-1,7	-1,6	-2,0	Камсыздандыруу жагынан кызмат көрсөтүүлөр
0,3	0,3	0,1	0,1	—	0,1	—	0,1	экспорт
-1,3	-1,6	-1,4	-1,7	-1,5	-1,7	-1,6	-2,1	импорт
—	—	—	—	—	—	—	—	Экскурсиялык бюро кызматы
—	—	—	—	—	—	—	—	экспорт
—	—	—	—	—	—	—	—	импорт

МАЗМУНУ

I.1-таблица (уландысы)

	2016	2017	2018	2019	2020
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр	-10,7	-2,4	0,9	-10,4	3,9
экспорт	5,0	26,3	13,8	7,0	14,7
импорт	-15,8	-28,7	-12,9	-17,4	-10,9
Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөр	-6,3	-10,0	-9,7	-10,6	-13,3
экспорт	3,4	2,7	2,6	4,9	5,0
импорт	-9,7	-12,7	-12,4	-15,5	-18,2
Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр	-4,0	-6,4	0,1	-12,7	-14,3
экспорт	8,1	8,2	16,9	2,4	1,5
импорт	-12,1	-14,5	-16,8	-15,0	-15,8
Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр	11,4	-30,4	-18,3	-25,2	-33,8
экспорт	69,9	38,8	45,2	50,1	49,1
импорт	-58,4	-69,2	-63,5	-75,3	-82,9
анын ичинен Техникалык жардам	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
Жана башка кызмат көрсөтүүлөр	-5,9	22,6	23,6	49,0	18,9
экспорт	32,4	56,3	47,5	79,8	30,3
импорт	-38,3	-33,7	-23,9	-30,8	-11,4
Кирешелер[2]	-350,7	-371,6	-251,0	-779,3	-329,6
Эмгекке төлөөлөр	-16,3	-18,8	-13,6	-15,0	-13,0
Инвестициядан түшкөн кирешелер	-334,4	-352,7	-237,4	-764,3	-316,6
Тике инвестициялар	-269,5	-295,9	-191,8	-706,7	-220,2
Бөлүштүрүлгөн пайда	-129,1	-418,6	-121,2	-204,4	-257,4
Реинвестицияланган кирешелер	-140,4	129,9	-51,3	-498,1	44,5
Карыздан алынган кирешелер (пайыздар)	—	-7,2	-19,3	-4,1	-7,4
Портфелдик инвестициялар	—	—	—	—	—
Башка инвестициялар	-64,9	-56,9	-45,6	-57,6	-96,5
Кредиттер боюнча пайыздар (график)	-69,8	-76,2	-77,2	-81,5	-101,6
АКЖО	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	-48,0	-50,4	-53,7	-55,6	-69,1
Банктар	-25,1	-15,2	-15,9	-15,2	-13,9
Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер	4,9	19,3	31,6	23,9	5,2
Күндөлүк трансферттер	1 902,7	2 365,1	2 420,9	2 270,3	2 246,1
Мамлекеттик башкаруу сектору	83,8	106,3	45,6	111,8	80,4
Товардык гранттар	—	—	—	—	—
Техникалык жардам	—	—	—	—	—
Эл аралык уюмдарга төлөмдөр	-6,1	-6,0	-6,2	-6,1	-3,5
Акчалай гранттар	89,9	112,3	51,8	117,9	83,8
Башка секторлор	1 818,9	2 258,8	2 375,4	2 158,5	2 165,7
Иштеп жаткандардын акчалай которуулары	1 796,5	2 231,5	2 356,0	2 138,7	2 136,1
Түшүүлөр	2 158,0	2 688,8	2 902,9	2 697,6	2 630,6
Агылып чыгуу	-361,5	-457,3	-546,9	-558,9	-494,5
Башка трансферттер	22,4	27,2	19,4	19,8	29,6
Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби	**402,5**	**593,9**	**699,9**	**507,6**	**-145,7**
Капитал менен операциялар эсеби	112,6	131,3	335,0	88,5	79,8
Капиталдык трансферттер	112,6	131,3	335,0	88,5	79,8
Мамлекеттик башкаруу сектору	99,0	130,8	342,3	92,2	87,9
Товар түрүндөгү гранттар	—	—	—	—	—
Техникалык жардам	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Башка трансферттер	49,0	80,8	82,3	72,2	67,9
Карызды жокко чыгаруу	30,0	30,0	240,0	—	—
Башка секторлор	13,5	0,6	-7,2	-3,8	-8,1
Миграцияга байланыштуу трансферттер[3]	-9,4	-9,3	-12,7	-12,7	-11,5
Түшүүлөр	7,5	4,7	4,0	4,6	2,3
Агылып чыгуу	-16,8	-13,9	-16,7	-17,3	-13,8
Товар түрүндөгү гранттар	22,9	9,9	5,5	8,9	3,4

[2] УСКнын маалыматтарынын негизинде, Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

[3] Улуттук банктын баа берүүсүндөгү маалыматтар.

МАЗМУНУ

2019				2020				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
-1,2	-2,4	-1,3	-5,5	0,6	-0,1	1,8	1,5	Финансылык кызмат көрсөтүүлөр
1,9	2,4	1,7	1,1	3,1	2,6	3,8	5,2	экспорт
-3,1	-4,7	-3,0	-6,6	-2,5	-2,7	-2,0	-3,7	импорт
-1,8	-4,1	-1,8	-3,0	-3,9	-1,4	-4,9	-3,2	Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөр
1,2	1,3	1,0	1,3	1,2	1,0	1,2	1,6	экспорт
-3,0	-5,4	-2,8	-4,3	-5,0	-2,4	-6,1	-4,8	импорт
-3,1	-3,1	-3,5	-3,0	-2,8	-4,2	-4,5	-2,7	Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр
0,5	0,6	0,7	0,5	0,4	0,2	0,4	0,5	экспорт
-3,6	-3,8	-4,1	-3,5	-3,3	-4,5	-4,9	-3,2	импорт
-9,3	-4,9	-0,6	-10,4	-6,2	-21,7	5,4	-11,3	Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр
8,2	12,3	14,3	15,3	8,7	9,6	21,0	9,8	экспорт
-17,5	-17,2	-14,9	-25,7	-14,9	-31,3	-15,6	-21,1	импорт
-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0	анын ичинен Техникалык жардам
14,8	15,5	9,0	9,7	4,2	5,4	4,5	4,7	Жана башка кызмат көрсөтүүлөр
20,1	25,7	18,6	15,4	7,8	8,1	6,8	7,7	экспорт
-5,3	-10,2	-9,7	-5,7	-3,6	-2,6	-2,3	-2,9	импорт
-196,8	-116,6	-122,8	-343,2	13,5	-121,6	-143,8	-77,7	Кирешелер[2]
-3,8	-3,7	-3,6	-3,9	-3,0	-4,0	-2,4	-3,6	Эмгекке төлөөлөр
-193,0	-112,8	-119,1	-339,3	16,5	-117,6	-141,5	-74,1	Инвестициядан түшкөн кирешелер
-179,8	-99,5	-99,2	-328,2	34,2	-102,0	-111,8	-40,6	Тике инвестициялар
-191,5	-12,8	—	-0,2	-2,5	-247,7	4,9	-12,1	Бөлүштүрүлгөн пайда
12,1	-86,0	-98,6	-325,6	37,3	146,4	-111,7	-27,5	Реинвестицияланган кирешелер
-0,4	-0,8	-0,6	-2,4	-0,6	-0,7	-5,1	-1,0	Карыздан алынган кирешелер (пайыздар)
—	—	—	—	—	—	—	—	Портфелдик инвестициялар
-13,3	-13,3	-20,0	-11,0	-17,7	-15,6	-29,7	-33,5	Башка инвестициялар
-19,8	-20,6	-24,2	-16,9	-21,6	-19,6	-28,6	-31,9	Кредиттер боюнча пайыздар (график)
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО
-14,99	-12,4	-16,8	-11,3	-15,81	-12,4	-16,7	-24,3	Мамлекеттик башкаруу сектору
-3,8	-3,4	-4,1	-4,0	-4,4	-3,2	-3,6	-2,7	Банктар
6,5	7,3	4,3	5,8	3,9	4,0	-1,0	-1,7	Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер
523,4	533,0	601,6	612,3	408,9	497,6	738,3	601,3	Күндөлүк трансферттер
28,6	0,1	-0,6	83,7	6,2	25,0	29,8	19,3	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	—	—	—	—	Товардык гранттар
—	—	—	—	—	—	—	—	Техникалык жардам
-1,4	-2,1	-0,6	-2,0	—	—	-0,7	-2,8	Эл аралык уюмдарга төлөмдөр
30,0	2,2	—	85,7	6,2	25,0	30,5	22,1	Акчалай гранттар
494,8	532,9	602,2	528,5	402,7	472,6	708,5	581,9	Башка секторлор
489,3	525,4	598,7	525,4	396,3	471,0	697,9	570,9	Иштеп жаткандардын акчалай которуулары
606,8	657,5	735,1	698,2	511,8	570,9	839,8	708,1	Түшүүлөр
-117,5	-132,1	-136,5	-172,8	-115,4	-99,9	-142,0	-137,2	Агылып чыгуу
5,6	7,6	3,5	3,1	6,4	1,6	10,6	11,0	Башка трансферттер
139,8	**159,5**	**38,8**	**169,5**	**-352,8**	**126,6**	**-5,4**	**85,8**	**Капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби**
14,8	18,6	31,2	23,8	10,4	16,5	19,8	33,1	Капитал менен операциялар эсеби
14,8	18,6	31,2	23,8	10,4	16,5	19,8	33,1	Капиталдык трансферттер
17,1	19,6	28,4	27,1	13,6	16,7	20,7	36,9	Мамлекеттик башкаруу сектору
—	—	—	—	—	—	—	—	Товар түрүндөгү гранттар
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	Техникалык жардам
12,1	14,6	23,4	22,1	8,6	11,7	15,7	31,9	Башка трансферттер
—	—	—	—	—	—	—	—	Карызды жокко чыгаруу
-2,3	-1,0	2,8	-3,3	-3,2	-0,1	-1,0	-3,8	Башка секторлор
-2,5	-3,2	-2,8	-4,2	-3,4	-0,6	-3,4	-4,2	Миграцияга байланыштуу трансферттер[3]
0,9	1,0	1,9	0,8	0,9	0,6	0,6	0,2	Түшүүлөр
-3,4	-4,2	-4,7	-5,0	-4,3	-1,1	-4,0	-4,3	Агылып чыгуу
0,1	2,2	5,6	1,0	0,1	0,5	2,4	0,3	Товар түрүндөгү гранттар

МАЗМУНУ

I.1-таблица (уландысы)

	2016	2017	2018	2019	2020
Финансылык эсеп	289,9	462,6	364,8	419,1	-225,5
Тике инвестициялар	579,0	-78,1	44,3	336,7	-511,6
Чет мамлекеттерге	-36,9	29,1	-5,0	-4,7	-2,1
Кыргыз Республикасына[4]	615,9	-107,2	49,2	341,4	-509,5
Түшүүлөр	814,0	659,4	785,7	1 116,7	261,5
Агылып чыгуу	-198,1	-766,6	-736,5	-775,4	-771,0
Акционердик капиталга	305,1	113,0	35,0	-8,5	-4,0
Түшүүлөр	314,2	191,5	104,3	32,7	13,8
Агылып чыгуу	-9,1	-78,5	-69,3	-41,2	-17,8
Реинвестицияланган кирешелер	140,4	-129,9	51,3	498,1	-44,5
Жана башка капитал	170,3	-90,3	-37,0	-148,3	-460,9
Түшүүлөр	359,3	597,8	630,1	585,9	292,3
Агылып чыгуу	-189,0	-688,1	-667,1	-734,2	-753,2
Портфелдик инвестициялар	-7,2	-25,0	-9,2	25,0	15,1
Активдер	-5,0	-25,0	-9,8	24,8	15,0
Акционердик капиталга	—	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	-5,0	-25,0	-9,8	24,8	15,0
Милдеттенмелер	-2,2	—	0,6	0,2	0,1
Акционердик капиталга	-1,2	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	-1,0	—	0,6	0,2	0,1
Финансы деривативдери	6,3	2,8	-0,4	-0,1	-0,3
Активдер	30,0	14,5	0,2	-4,4	7,6
Милдеттенмелер	-23,7	-11,7	-0,6	4,4	-7,9
Башка инвестициялар	23,7	606,6	142,3	73,9	379,7
Активдер	-98,3	424,4	22,8	-107,1	-80,3
Накталай акчалар жана депозиттер	13,8	129,4	40,5	-33,8	-116,5
Банктар	95,0	-12,8	0,5	-22,1	-175,6
АКЖО	112,2	-1,3	-37,8	-10,4	61,2
Башка секторлор	-193,4	143,4	77,9	-1,3	-2,1
Соода кредиттери	-163,9	283,0	-14,9	-72,3	35,6
Башка секторлор	-163,9	283,0	-14,9	-72,3	35,6
Узак мөөнөттүү	-109,8	189,6	-10,0	-48,5	23,9
Кыска мөөнөттүү	-54,1	93,4	-4,9	-23,9	11,8
Жана башка активдер	51,8	12,0	-2,8	-0,9	0,7
АКЖО	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Милдеттенмелер	122,0	182,1	119,5	181,0	459,9
Накталай акчалар жана депозиттер	-33,5	-11,4	47,7	16,4	-0,5
Банктар	-33,5	-11,4	47,7	16,4	-0,5
Соода кредиттери	57,4	-9,2	157,4	56,6	137,6
Башка секторлор	57,4	-9,2	157,4	56,6	137,6
Узак мөөнөттүү	31,6	-5,1	86,6	31,2	75,7
Кыска мөөнөттүү	25,8	-4,2	70,8	25,5	61,9
Кредиттер	98,0	175,9	-90,4	112,6	322,8
Алынган	741,0	707,2	617,5	768,6	888,4
АКЖО	—	—	—	—	—
Узак мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	370,5	353,2	150,0	188,1	451,6
Узак мөөнөттүү	370,5	353,2	150,0	188,1	451,6
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—

[4] Улуттук банктын кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

2019				2020				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
124,9	140,9	7,6	145,7	-363,2	110,1	-25,1	52,8	Финансылык эсеп
101,0	40,0	-37,3	232,9	-345,2	-57,6	-16,9	-92,0	Тике инвестициялар
-6,4	4,2	0,1	-2,6	2,7	-1,0	-0,6	-3,2	Чет мамлекеттерге
107,4	35,8	-37,4	235,5	-347,9	-56,6	-16,2	-88,8	Кыргыз Республикасына[4]
221,1	202,6	177,1	516,0	-12,3	20,6	197,4	55,8	Түшүүлөр
-113,7	-166,7	-214,5	-280,5	-335,6	-77,2	-213,7	-144,5	Агылып чыгуу
3,7	-25,4	10,3	3,0	-8,1	-1,3	5,6	-0,2	Акционердик капиталга
4,7	2,4	14,9	10,8	3,3	1,1	7,9	1,5	Түшүүлөр
-1,0	-27,9	-4,6	-7,8	-11,4	-2,4	-2,3	-1,7	Агылып чыгуу
-12,1	86,0	98,6	325,6	-37,3	-146,4	111,7	27,5	Реинвестицияланган кирешелер
115,8	-24,7	-146,3	-93,1	-302,6	91,2	-133,5	-116,0	Жана башка капитал
228,5	114,1	63,7	179,6	21,6	166,0	77,9	26,8	Түшүүлөр
-112,7	-138,8	-209,9	-272,7	-324,2	-74,8	-211,4	-142,8	Агылып чыгуу
10,0	20,0	-0,1	-4,9	15,0	0,1	0,1	-0,2	Портфелдик инвестициялар
9,9	19,9	—	-5,0	15,0	—	—	—	Активдер
—	—	—	—	—	—	—	—	Акционердик капиталга
9,9	19,9	—	-5,0	15,0	—	—	—	Карыздык баалуу кагаздар
0,1	0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,2	Милдеттенмелер
—	—	—	—	—	—	—	—	Акционердик капиталга
0,1	0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,2	Карыздык баалуу кагаздар
0,2	—	—	-0,3	-0,1	0,5	-1,1	0,4	Финансы деривативдери
1,0	0,2	-3,9	-1,7	2,9	-0,4	-10,5	15,6	Активдер
-0,8	-0,1	3,9	1,4	-3,1	1,0	9,4	-15,2	Милдеттенмелер
1,8	31,9	9,7	30,6	29,9	370,2	15,8	-36,2	Башка инвестициялар
-18,8	-90,4	-119,9	121,9	-91,7	48,6	-46,7	9,5	Активдер
28,8	-64,6	-70,9	72,9	-74,3	-6,9	-52,7	17,4	Накталай акчалар жана депозиттер
32,5	-34,3	-92,4	72,1	-76,1	5,1	-46,9	-57,7	Банктар
1,8	-9,3	-3,3	0,3	2,0	1,7	29,3	28,1	АКЖО
-5,5	-21,1	24,8	0,5	-0,3	-13,7	-35,1	47,0	Башка секторлор
-49,1	-23,2	-48,6	48,4	-18,5	54,2	4,4	-4,5	Соода кредиттери
-49,1	-23,2	-48,6	48,4	-18,5	54,2	4,4	-4,5	Башка секторлор
-32,9	-15,5	-32,5	32,4	-12,4	36,3	2,9	-3,0	Узак мөөнөттүү
-16,2	-7,6	-16,0	16,0	-6,1	17,9	1,4	-1,5	Кыска мөөнөттүү
1,5	-2,6	-0,4	0,6	1,1	1,3	1,6	-3,4	Жана башка активдер
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
20,6	122,3	129,5	-91,4	121,5	321,5	62,5	-45,7	Милдеттенмелер
-6,2	40,2	9,0	-26,5	7,9	0,8	10,0	-19,2	Накталай акчалар жана депозиттер
-6,2	40,2	9,0	-26,5	7,9	0,8	10,0	-19,2	Банктар
19,5	35,0	17,7	-15,6	5,3	44,0	100,3	-12,0	Соода кредиттери
19,5	35,0	17,7	-15,6	5,3	44,0	100,3	-12,0	Башка секторлор
10,8	19,3	9,7	-8,6	2,9	24,2	55,2	-6,6	Узак мөөнөттүү
8,8	15,8	8,0	-7,0	2,4	19,8	45,1	-5,4	Кыска мөөнөттүү
12,0	47,0	102,8	-49,2	108,3	276,8	-47,8	-14,5	Кредиттер
148,9	141,0	216,3	262,4	290,2	413,7	80,6	103,8	Алынган
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО
—	—	—	—	—	—	—	—	Узак мөөнөттүү
9,1	23,9	57,8	97,4	169,2	196,2	38,6	47,6	Мамлекеттик башкаруу сектору
9,1	23,9	57,8	97,4	169,2	196,2	38,6	47,6	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.1-таблица (уландысы)

	2016	2017	2018	2019	2020
Банктар	88,0	107,6	100,6	89,4	25,0
Узак мөөнөттүү	59,7	98,2	94,0	86,4	25,0
Кыска мөөнөттүү	28,3	9,3	6,7	3,0	—
Башка секторлор	282,5	246,4	366,9	491,1	411,8
Узак мөөнөттүү	282,5	246,4	366,9	491,1	411,8
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Амортизация (график)	-642,9	-531,3	-707,9	-656,0	-565,6
АКЖО	-13,2	-12,7	-10,8	-2,3	—
Узак мөөнөттүү	-13,2	-12,7	-10,8	-2,3	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	-113,6	-124,3	-359,6	-145,2	-179,3
Узак мөөнөттүү	-113,6	-124,3	-359,6	-145,2	-179,3
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Банктар	-202,1	-125,7	-84,9	-59,7	-78,1
Узак мөөнөттүү	-173,6	-114,6	-78,2	-59,7	-75,1
Кыска мөөнөттүү	-28,5	-11,1	-6,7	—	-3,0
Башка секторлор	-314,0	-268,6	-252,7	-448,8	-308,1
Узак мөөнөттүү	-314,0	-268,6	-252,7	-448,8	-308,1
Кыска мөөнөттүү	—	—	—	—	—
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздар	—	26,9	4,8	-4,7	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—
Башка секторлор	—	26,9	4,8	-4,7	—
Башка милдеттенмелер	—	—	—	—	—
АКЖО	—	—	—	—	—
Башка секторлор	—	—	—	—	—
Камдык активдер[5]	-311,8	-43,7	187,9	-16,5	-108,4
Монетардык алтын	—	—	—	—	—
Атайы карыз алышуу укугу	-5,5	25,2	28,7	-11,2	26,6
Чет өлкө валютасы	-306,2	-68,9	159,1	-5,3	-135,0
			—	—	—
Таза каталар жана калтырып кетүүлөр	**385,6**	**-112,1**	**297,1**	**565,7**	**-181,9**
			—	—	—
Жалпы баланс	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**

[5] ЭВФтин методологиясына ылайык, куйма түрүндөгү алтынга байланыштуу операциялар Кыргыз Республикасынын резиденттери менен ишке ашырылган камдык активдер курамына камтуу үчүн камдык активдерден алынып салынган.

Эскертүү:

Узак мөөнөттүү инвестициялар – төлөө мөөнөтү контрактыга ылайык бир жылдан ашкан мөөнөтү түзгөн же деги эле макулдашылбаган финансылык активдерге салымдар

Кыска мөөнөттүү инвестициялар – алгач түзүлгөн контрактыга ылайык төлөө мөөнөттү бир жыл жана ага жетпеген мөөнөттү түзгөн же биринчи талап боюнча төлөнүп берилген финансылык активдерге салымдар

2019				2020				
I	II	III	IV	I	II	III	IV	
6,9	17,7	23,1	41,6	0,6	14,9	1,9	7,7	Банктар
6,9	17,7	20,1	41,6	0,6	14,9	1,9	7,7	Узак мөөнөттүү
—	—	3,0	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
132,9	99,4	135,4	123,4	120,5	202,6	40,2	48,5	Башка секторлор
132,9	99,4	135,4	123,4	120,5	202,6	40,2	48,5	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-137,0	-94,0	-113,5	-311,6	-181,9	-137,0	-128,4	-118,3	Амортизация (график)
—	-2,3	—	—	—	—	—	—	АКЖО
—	-2,3	—	—	—	—	—	—	Узак мөөнөттүү
-37,4	-31,4	-39,1	-37,4	-38,8	-65,0	-16,8	-58,7	Мамлекеттик башкаруу сектору
-37,4	-31,4	-39,1	-37,4	-38,8	-65,0	-16,8	-58,7	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-10,6	-21,1	-13,5	-14,5	-12,3	-25,6	-12,4	-27,8	Банктар
-10,6	-21,1	-13,5	-14,5	-12,3	-22,6	-12,4	-27,8	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	-3,0	—	—	Кыска мөөнөттүү
-89,0	-39,2	-60,9	-259,7	-130,8	-46,3	-99,2	-31,8	Башка секторлор
-89,0	-39,2	-60,9	-259,7	-130,8	-46,3	-99,2	-31,8	Узак мөөнөттүү
—	—	—	—	—	—	—	—	Кыска мөөнөттүү
-4,7	—	—	—	—	—	—	—	Мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздар
—	—	—	—	—	—	—	—	Мамлекеттик башкаруу сектору
-4,7	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка милдеттенмелер
—	—	—	—	—	—	—	—	АКЖО
—	—	—	—	—	—	—	—	Башка секторлор
12,0	48,9	35,2	-112,5	-62,8	-203,1	-23,0	180,7	Камдык активдер[5]
—	—	—	—	—	—	—	—	Монетардык алтын
3,0	10,2	-33,5	9,1	3,5	8,3	4,9	9,9	Атайы карыз алышуу укугу
8,9	38,7	68,7	-121,7	-66,3	-211,5	-27,9	170,7	Чет өлкө валютасы
154,3	**114,9**	**162,9**	**133,6**	**378,2**	**-303,6**	**-177,2**	**-79,3**	**Таза каталар жана калтырып кетүүлөр**
—	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**—**	**Жалпы баланс**

МАЗМУНУ

I.2-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен[1]	**1 607,9**	**1 813,9**	**1 916,0**	**2 042,9**	**2 009,6**
Бардыгы болуп	**1 573,2**	**1 764,3**	**1 836,8**	**1 986,1**	**1 964,5**
Тирүү мал, малдан алынган азык-түлүктөр	27,0	49,5	46,1	62,9	79,2
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	126,6	118,0	96,1	135,8	121,2
Малдан же өсүмдүктөн алынган майлар жана тоң майлар	0,1	0,6	0,4	0,8	0,3
Тамак-аш азыктары, алкоголь жана алкоголсуз ичимдиктер, уксус, тамеки	33,4	50,5	56,0	58,4	49,8
Минерал продукциясы*	213,0	240,6	292,6	316,2	269,7
Химия жана аны менен байланыштуу тармактардын продукциялары	20,2	15,9	17,4	29,9	22,4
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	23,9	22,4	32,8	35,4	43,4
Тери чийки заттары, булгаары, накта мех, ат жабдыктары	9,1	11,9	16,6	12,1	7,6
Жыгач, андан жасалган буюмдар, көмүр, тыгындар (пробка)	0,1	0,8	0,7	4,4	6,2
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	5,8	4,6	4,7	6,2	9,3
Текстиль жана токулган буюмдар	101,5	150,0	192,7	149,7	89,9
Бут кийимдер, баш кийимдер, кол чатырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	22,0	31,2	24,1	16,5	4,6
Таштан, гипстен, цементтен, асбесттен, тунук минералдардан буюмдар	26,4	41,1	50,7	51,9	38,3
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	707,5	726,3	684,0	853,5	1 010,8
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	53,7	72,5	171,3	122,9	78,4
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	62,7	73,3	59,7	41,4	51,7
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспорттору, алардын бөлүктөрү	104,8	138,8	80,2	66,0	56,2
Оптика, сүрөт, кинематография аспаптары, өлчөө аппараттары	27,8	6,0	3,1	5,7	3,3
Өнөр жайынын атайы багыттагы жана башка продукциялары	3,5	5,2	3,7	6,2	13,6
Ар түрдүү өнөр жай товарлары	3,8	4,7	3,7	9,7	8,2
Искусство чыгармалары, коллекциялоо буюмдары жана антиквариат	0,5	0,3	0,2	0,4	0,3

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен. Көрсөтүлгөн кошумча баа берүү ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүлбөйт.

* энергия продукцияларын кошо алганда

I.3-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча экспорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен[1]	**1 607,9**	**1 813,9**	**1 916,0**	**2 042,9**	**2 009,6**
Бардыгы болуп	**1 573,2**	**1 764,3**	**1 836,8**	**1 986,1**	**1 964,5**
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал	165,4	181,3	175,3	222,3	226,9
Суусундуктар жана тамеки	19,0	28,5	19,1	30,6	18,8
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	216,9	244,9	317,3	309,5	262,3
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. эле материалдар	49,0	87,1	139,3	119,9	81,7
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	—	0,5	0,4	0,8	0,3
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	26,3	24,2	23,8	35,8	28,0
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	84,7	106,8	128,1	142,7	112,4
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	179,9	212,3	140,2	107,4	106,4
Ар кандай даяр буюмдар	130,4	175,7	220,4	175,8	129,7
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	701,6	702,8	672,9	841,3	998,0

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен. Көрсөтүлгөн кошумча баа берүү ЭССКнын бөлүктөрү боюнча бөлүштүрүлбөйт.

I.4-таблица. ТЭИТНдин бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Топтун аталышы	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп[1]	**4 000,4**	**4 494,7**	**5 291,9**	**4 989,0**	**3 684,1**
Тирүү мал, малдан алынган азык-түлүктөр	37,4	102,8	46,9	58,2	61,3
Өсүмдүктөрдөн алынган продукциялар	161,6	152,3	158,0	204,3	188,2
Малдан же өсүмдүктөн алынган майлар жана тоң майлар	55,5	57,5	53,9	53,7	48,2
Тамак-аш азыктары, алкоголь жана алкоголсуз ичимдиктер, уксус, тамеки	275,7	326,1	337,4	357,1	296,8
Минерал продукциясы*	551,1	668,1	942,9	736,2	586,1
Химия жана аны менен байланыштуу тармактардын продукциялары	336,8	405,1	446,4	474,8	431,7
Пластмасса, андан жасалган буюмдар, каучук жана резина буюмдары	164,2	194,0	236,9	220,2	188,8
Тери чийки заттары, булгаары, накта мех, ат жабдыктары	37,1	44,4	65,2	34,9	10,1
Жыгач, андан жасалган буюмдар, көмүр, тыгындар (пробка)	74,1	55,0	65,0	96,7	68,3
Жыгачтан же башка материалдардан алынган кагаз массасы	51,3	66,3	77,7	74,7	49,9
Текстиль жана токулган буюмдар	550,3	674,7	781,7	589,5	309,1
Бут кийимдер, баш кийимдер, кол чатырлар, бүктөлүүчү тросттор, камчылар	261,6	306,4	386,5	268,1	62,3
Таштан, гипстен, цементтен, асбесттен, тунук минералдардан буюмдар	84,2	118,2	80,3	92,5	61,8
Баалуу металлдар, бермет таш, баалуу таштар	5,6	5,1	12,3	12,1	4,9
Баалуулукка жатпаган металлдар жана андан жасалган буюмдар	308,3	333,5	436,5	468,1	403,0
Машиналар, жабдуулар жана механизмдер	624,0	636,3	782,2	866,6	558,1
Жерде жүрүүчү, аба жана суу транспорттору, алардын бөлүктөрү	282,9	195,6	220,4	209,3	221,3
Оптика, сүрөт, кинематография аспаптары, өлчөө аппараттары	62,1	50,5	55,2	56,7	55,4
Өнөр жайынын атайы багыттагы жана башка продукциялары	2,8	7,3	2,1	3,9	6,1
Ар түрдүү өнөр жай товарлары	73,4	95,4	104,2	111,2	72,7
Искусство чыгармалары, коллекциялоо буюмдары жана антиквариат	0,4	—	0,1	—	—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

* энергия продукцияларын кошо алганда

МАЗМУНУ

I.5-таблица. ЭССКнын бөлүктөрү боюнча импорттун бөлүштүрүлүшү

(млн АКШ долларында)

Бөлүктүн аталышы	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп[1]	**4 000,4**	**4 494,7**	**5 291,9**	**4 989,0**	**3 684,1**
Тирүү мал, малдан алынган азык-түлүктөр	393,1	463,1	404,7	478,9	429,3
Суусундуктар жана тамеки	85,6	117,8	134,6	139,5	115,2
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар	66,4	49,9	54,8	63,1	49,0
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. эле материалдар	525,9	637,1	901,4	700,8	551,2
Мал жана өсүмдүк майлары, мом	46,8	47,7	45,5	44,7	37,7
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар	414,9	494,7	553,4	578,9	514,8
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары	831,7	1 043,7	1 134,6	1 164,4	873,4
Унаалар жана транспорттук жабдуулар	902,8	835,1	1 002,9	1 079,1	785,9
Ар кандай даяр буюмдар	733,0	805,3	1 059,8	739,3	327,4
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар	0,4	0,3	0,2	0,4	0,3

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

МАЗМУНУ

I.6-таблица. Экспорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү[1]
(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен[1]	**1 607,9**	**1 813,9**	**1 916,0**	**2 042,9**	**2 009,6**
Бардыгы болуп	**1 573,2**	**1 764,3**	**1 836,8**	**1 986,1**	**1 964,5**
Керектөө товарлары	320,2	398,0	429,3	455,5	382,6
Чийки заттар	177,4	166,8	143,3	182,9	175,0
Аралык товарлары	870,3	956,4	1 043,0	1 170,8	1 271,9
Инвестициялык товарлар	156,3	155,9	82,0	57,0	53,1
Энергия продукциялары	49,0	87,1	139,3	120,0	81,7

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтар боюнча, Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

I.7-таблица. Экспорттун географиялык бөлүштүрүлүшү[1]
(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен[1]	**1 607,9**	**1 813,9**	**1 916,0**	**2 042,9**	**2 009,6**
Бардыгы болуп	**1 573,2**	**1 764,3**	**1 836,8**	**1 986,1**	**1 964,5**
ЕАЭБ өлкөлөрү	**447,2**	**541,5**	**640,6**	**641,7**	**546,3**
Россия	178,4	265,7	358,2	281,3	241,6
Казакстан	265,5	268,6	270,3	347,1	293,9
Беларусь	3,3	7,1	12,1	13,1	10,7
Армения	—	0,1	0,1	0,2	0,2
ЕАЭБден тышкары өлкөлөр	**1 126,0**	**1 222,8**	**1 196,2**	**1 344,4**	**1 418,1**
Улуу Британия	32,0	191,2	670,0	833,2	990,0
Өзбекстан	125,1	146,3	158,5	138,9	152,5
Түркия	90,0	131,2	104,3	89,9	74,6
Кытай	80,1	97,5	61,2	81,5	43,2
Тажикстан	21,8	24,3	47,1	57,2	28,1
Украина	3,2	3,5	6,4	13,6	8,6
БАЭ	36,4	31,5	6,6	10,2	9,1
АКШ	0,4	1,0	1,9	2,6	2,6
Афганистан	8,2	2,5	1,9	1,9	1,3
Швейцария	648,0	489,3	0,1	4,1	7,4
ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары башка өлкөлөр	80,8	104,5	138,2	111,3	100,8

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтары боюнча, Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

I.8-таблица. Импорттун функционалдык бөлүштүрүлүшү[1]

(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп	**4 000,4**	**4 494,7**	**5 291,9**	**4 989,0**	**3 684,1**
Керектөө товарлары	1 527,4	1 811,6	2 115,4	1 941,8	1 385,0
Чийки заттар	142,6	113,2	100,8	107,5	97,0
Аралык товарлары	1 197,6	1 367,8	1 512,9	1 527,5	1 114,2
Инвестициялык товарлар	609,2	566,0	661,6	711,5	536,5
Энергия продукциялары	523,6	636,2	901,2	700,7	551,4

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтар боюнча, Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча.

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

I.9-таблица. Импорттун географиялык бөлүштүрүлүшү[1]

(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп	**4 000,4**	**4 494,7**	**5 291,9**	**4 989,0**	**3 684,1**
ЕАЭБ өлкөлөрү	**1 625,9**	**1 863,7**	**2 161,2**	**2 100,8**	**1 854,6**
Россия	1 049,4	1 232,7	1 510,6	1 404,3	1 316,0
Казакстан	531,0	520,5	602,7	649,4	500,2
Беларусь	44,7	108,7	47,2	46,5	35,2
Армения	0,9	1,8	0,7	0,6	3,2
ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр	**2 374,5**	**2 631,1**	**3 130,8**	**2 888,3**	**1 829,5**
Кытай	1 468,4	1 500,1	1 942,3	1 735,0	736,8
Түркия	191,1	224,9	290,2	222,8	194,8
АКШ	153,6	155,3	128,8	90,1	120,3
Өзбекстан	67,2	163,6	178,0	200,9	188,8
Германия	62,4	67,5	74,6	70,8	51,6
Япония	18,6	34,5	48,2	25,3	22,1
Корея Республикасы	26,0	46,4	27,7	33,1	47,6
Украина	39,9	38,9	29,7	48,5	50,2
Канада	10,5	6,2	10,0	6,3	5,3
Нидерланд	11,4	10,9	13,1	11,2	9,3
Иран	6,6	9,1	13,7	17,5	17,9
Швейцария	11,7	18,2	14,7	7,3	7,0
БАЭ	3,8	8,6	7,5	13,6	8,1
ЕАЭБ өлкөлөрүнөн тышкары башка өлкөлөр	303,2	346,9	352,1	405,7	369,6

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтар боюнча, Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

I.10-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн экспорту

Товарлардын аталыштары	*өлчөө бирдиги*	2017		2018	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен[1]			**1 813,9**		**1 916,0**
Бардыгы болуп			**1 764,3**		**1 836,8**
Тирүү мал	*миң даана*	25,9	8,4	58,9	5,8
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	19,9	14,5	23,6	18,7
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	*миң т*	3,0	12,2	2,5	9,5
Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар	*миң т*	2,5	8,1	3,1	12,2
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	144,1	75,8	97,8	62,9
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	*миң т*	29,2	34,1	33,7	29,1
Тамеки затынан турган сигареттер	*млрд даана*	2,8	22,1	1,2	10,5
Пахта	*миң т*	16,1	24,7	23,2	37,6
Металл сыныктары, кара металл калдыктары	*миң т*	98,7	9,3	92,7	21,8
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	*миң т*	21,7	34,8	37,5	117,2
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	*миң т*	90,5	161,0	153,2	130,6
Көмүр, кокс жана брикеттер	*млн т*	0,5	10,8	0,8	20,3
Авиакеросин	*миң т*	57,0	39,1	67,5	58,1
Портландцемент	*миң т*	146,2	6,2	517,9	25,4
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	*млн кв. м*	10,1	27,4	10,9	29,4
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			40,4		42,1
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			119,4		151,7
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар			5,9		22,7
Монетардык эмес алтын	*т*	17,4	700,4	16,5	664,2

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындвгы маалыматтарынын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

МАЗМУНУ

2019		2020			
физи-калык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*өлчөө бирдиги*	*Товарлардын аталыштары*
	2 042,9		**2 009,6**		**Бардыгы болуп кошумча баа берүүлөрдү эске алуу менен**[1]
	1 986,1		**1 964,5**		**Бардыгы болуп**
69,3	4,1	92,7	20,5	*миң даана*	Тирүү мал
24,1	22,4	28,3	22,9	*миң т*	Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары
3,6	16,5	5,0	17,2	*миң т*	Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар
3,8	12,6	3,0	14,7	*миң т*	Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар
172,0	89,7	216,3	78,3	*миң т*	Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар
62,5	42,8	84,7	38,7	*миң т*	Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган
2,4	21,8	1,4	12,2	*млрд даана*	Тамеки затынан турган сигареттер
24,6	35,7	18,6	26,8	*миң т*	Пахта
85,4	17,1	79,4	21,2	*миң т*	Металл сыныктары, кара металл калдыктары
27,0	72,8	8,4	32,5	*миң т*	Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары
218,2	169,7	251,3	168,4	*миң т*	Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары
1,0	27,6	1,0	26,8	*млн т*	Көмүр, кокс жана брикеттер
55,2	45,6	54,9	30,3	*миң т*	Авиакеросин
618,6	31,2	417,7	22,2	*миң т*	Портландцемент
11,2	28,3	11,5	27,6	*млн кв. м*	Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек
	33,8		30,5		Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар
	103,4		59,7		Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар
	25,2		28,0		Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар
18,7	832,9	17,7	987,0	*т*	Монетардык эмес алтын

МАЗМУНУ

I.11-таблица. Продукциялардын негизги түрлөрүнүн импорту

Товарлардын аталыштары	*өлчөө бирдиги*	2017		2018	
		физикалык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп[1]			**4 494,7**		**5 291,9**
Эт жана эт азыктары	*миң т*	28,8	37,8	32,3	35,5
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	*миң т*	240,5	38,9	154,7	22,0
Буудай жана угут уну	*миң т*	72,9	17,3	62,4	14,0
Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар	*миң т*	41,9	44,3	43,4	44,7
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	33,6	14,1	39,2	14,9
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	*миң т*	77,7	45,2	117,1	69,8
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	*миң т*	28,4	65,3	28,8	65,6
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	*миң т*	13,9	26,1	37,7	31,3
Кант кошулган минерал суу жана алкоголсуз суусундуктар	*млн л*	74,5	26,6	87,7	39,0
Тамеки затынан турган сигаретттер	*млрд даана*	8,9	74,1	6,5	78,5
Мунай заттары	*млн т*	1,4	568,1	1,9	818,0
Жаратылыш газы	*млн куб. м*	278,5	41,8	307,9	46,2
Өсүмдүк майы жана тоң майлар, чийки заттар	*миң т*	45,8	41,0	45,2	40,3
Металл туздары жана органикалык эмес кислоталардын персолу	*миң т*	50,3	15,2	48,7	22,1
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	*миң т*	43,1	28,1	88,3	36,3
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	20,6	167,7	7,8	149,8
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	62,6	83,8	43,4	103,7
Жер семирткичтер	*млн т*	55,5	30,2	54,9	36,7
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	40,3	46,3	50,8	61,0
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	29,3	45,8	28,5	48,0
Резина дөңгөлөктөрү	*млн даана*	1,7	45,6	1,7	49,3
Тапталган жана калыбына келтирилген жыгач	*млн куб. м*	0,7	18,2	2,2	26,7
Жыгач-булалуу плита	*млн кв. м*	7,6	16,5	6,4	15,9
Кагаз жана картон	*миң т*	28,3	35,0	33,0	38,5
Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар	*миң т*	8,8	27,0	10,3	26,5
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*млн кв. м*	732,3	287,4	819,6	243,6
Трикотаж же согулган кездемелер	*миң т*	8,2	20,6	23,3	63,2
Полго төшөлмөлөр	*млн кв. м*	7,1	18,4	6,7	16,4
Чоюн жана болот	*миң т*	362,0	189,0	392,2	240,8
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	*миң т*	8,6	13,3	24,9	13,8
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар			15,7		89,1
Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар	*миң даана*	71,7	23,7	22,5	16,9
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузуп жүктөгүчтөр	*миң даана*	0,4	14,5	0,6	23,3
Кыртышты, ташты, кендерди майдалоо үчүн машиналар; алардын тетиктери	*миң даана*	7,7	21,4	7,2	24,4
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар	*миң даана*	220,0	26,5	346,6	21,4
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	*млн даана*	3,7	95,6	3,6	144,0
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	*миң даана*	3,9	34,7	3,8	35,0
Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар	*миң даана*	0,8	29,6	1,3	31,0
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			47,7		45,2
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			263,7		388,9
Бут кийим			300,5		372,6
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар			18,5		28,0

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтарынын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

МАЗМУНУ

2019		2020			
физикалык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*өлчөө бирдиги*	***Товарлардын аталыштары***
	4 989,0		**3 684,1**		**Бардыгы болуп**[1]
42,5	45,3	37,3	36,7	*миң т*	Эт жана эт азыктары
201,1	37,0	163,6	35,0	*миң т*	Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут
79,6	19,4	94,9	24,0	*миң т*	Буудай жана угут уну
52,5	54,1	43,8	48,7	*миң т*	Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар
79,3	25,7	106,4	38,0	*миң т*	Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар
177,9	83,4	119,9	53,1	*миң т*	Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган
29,3	62,6	37,3	54,0	*миң т*	Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар
19,1	37,6	12,3	34,0	*миң т*	Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары
113,6	42,6	122,8	37,8	*млн л*	Кант кошулган минерал суу жана алкоголсуз суусундуктар
5,4	73,4	6,1	63,1	*млрд даана*	Тамеки затынан турган сигареттер
1,4	625,9	1,5	474,6	*млн т*	Мунай заттары
300,6	45,5	318,0	47,8	*млн куб. м*	Жаратылыш газы
44,5	39,4	39,6	33,7	*миң т*	Өсүмдүк майы жана тоң майлар, чийки заттар
45,6	22,2	47,2	20,6	*миң т*	Металл туздары жана органикалык эмес кислоталардын персолу
95,8	32,4	78,0	30,6	*миң т*	Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат
9,5	172,7	10,5	186,7	*миң т*	Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)
46,1	90,5	47,8	74,6	*миң т*	Эфир майлары, жуугуч каражаттар
67,4	49,2	48,2	35,9	*млн т*	Жер семирткичтер
45,3	54,2	43,9	41,6	*миң т*	Баштапкы формадагы пластмассалар
3 088,1	51,7	38,6	43,2	*миң т*	Баштапкы эмес формадагы пластмассалар
1,6	44,5	1,2	45,2	*млн даана*	Резина дөңгөлөктөрү
5,7	27,9	0,2	18,7	*млн куб. м*	Тапталган жана калыбына келтирилген жыгач
9,9	25,9	7,7	20,9	*млн кв. м*	Жыгач-булалуу плита
32,4	38,5	19,5	23,4	*миң т*	Кагаз жана картон
41,3	37,7	9,7	35,3	*миң т*	Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар
445,6	177,0	491,0	74,4	*млн кв. м*	Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер
32,2	70,0	25,4	47,4	*миң т*	Трикотаж же согулган кездемелер
10,7	20,5	10,8	18,7	*млн кв. м*	Полго төшөлмөлөр
413,0	238,9	374,9	259,2	*миң т*	Чоюн жана болот
23,3	28,6	13,4	26,8	*миң т*	Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар
	69,1		17,7		Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар
23,9	10,2	32,1	19,4	*миң даана*	Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар
0,4	22,1	0,3	17,4	*миң даана*	Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузуп жүктөгүчтөр
12,2	43,9	9,9	45,0	*миң даана*	Кыртышты, ташты, кендерди майдалоо үчүн машиналар; алардын тетиктери
330,9	32,2	287,7	20,3	*миң даана*	Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар
4,1	202,1	2,5	133,0	*млн даана*	Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары
18,5	25,2	25,6	74,3	*миң даана*	Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар
1,4	35,6	3,6	62,2	*миң даана*	Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар
	51,0		38,9		Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар
	226,8		97,3		Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар
	255,3		61,3		Бут кийим
	25,3		20,5		Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар

МАЗМУНУ

I.12-таблица. Баа индекстери жана экспорттун айкын көлөмү

Товарлардын аталыштары	*2020 млн АКШ долл. n420*p420*	*2019 млн АКШ долл. n420*p419*	*2019 млн АКШ долл. n419*p419*	*Индекстер*		
				баа	*физ. көлөмү*	*наркы*
	A	B	C	A / B	B / C	A / C
Монетардык эмес алтын	987,0	785,8	832,9	*1,256*	*0,944*	*1,185*
Металл кендери жана металл сыныктары	222,5	266,9	260,2	*0,834*	*1,026*	*0,855*
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	78,3	112,8	89,7	*0,695*	*1,257*	*0,873*
Мунай заттары	54,7	75,5	91,9	*0,725*	*0,822*	*0,596*
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	38,7	58,0	42,8	*0,667*	*1,356*	*0,904*
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	27,6	29,3	28,3	*0,942*	*1,034*	*0,974*
Көмүр, кокс жана брикеттер	26,8	26,7	27,6	*1,005*	*0,969*	*0,974*
Пахта	26,8	27,1	35,7	*0,989*	*0,757*	*0,749*
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	22,9	26,4	22,4	*0,865*	*1,177*	*1,018*
Портландцемент	22,2	21,1	31,2	*1,051*	*0,675*	*0,710*
Тирүү мал	20,5	5,5	4,1	*3,740*	*1,337*	*5,001*
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	17,2	22,9	16,5	*0,749*	*1,387*	*1,039*
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	14,7	9,9	12,6	*1,481*	*0,789*	*1,169*
Аялдар жана кыздар үчүн токулган же согулган кийим-кечелер	13,4	39,0	54,2	*0,345*	*0,719*	*0,248*
Тамеки затынан турган сигареттер	12,2	12,7	21,8	*0,958*	*0,582*	*0,557*
Чоюн жана болот	9,9	10,9	15,8	*0,910*	*0,691*	*0,629*
Сыр жана быштак	9,8	14,6	9,2	*0,672*	*1,583*	*1,064*
Трикотаждан тигилген же токулган аялдар жана кыздар үчүн кийим-кече	8,0	16,2	8,6	*0,493*	*1,870*	*0,922*
Балык, рак сыяктуу моллюскалар, сууда жашоочу омурткасыз жандыктар	7,5	5,7	4,3	*1,318*	*1,341*	*1,768*
Күмүш, платина жана платина топторуна кирген башка металлдар	7,5	6,3	4,3	*1,189*	*1,452*	*1,728*
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн АКШ долл.)	***1 628,3***	***1 573,3***	***1 614,2***	**1,03**	**0,97**	**1,01**
Жыйынтыгында, номенклатура боюнча (жалпы экспорттон %)	***81,0%***		***79,0%***			
Бардыгы болуп экспорт[1]	***2 009,6***		***2 042,9***			

Эскертүү:

Кошумча баа берүүлөрдү эске албагандагы УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтары боюнча, таблицада 2020-жылдагы экспорттун алгачкы 20 ири статьясы келтирилген

n - товар экспортунун физикалык көлөмү

p - товарлардын эсептелинген экспорттук баасы

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын, ошондой эле Улуттук банктын экспорт боюнча кошумча баа берүүлөрүн эске алуу менен.

I.13-таблица. Баа индекстери жана импорттун айкын көлөмү

Товарлардын аталыштары	*2020 млн АКШ долл. n420*p420*	*2019 млн АКШ долл. n420*p419*	*2019 млн АКШ долл. n419*p419*	*Индекстер*		
				баа	*физ. көлөмү*	*наркы*
	A	B	C	A / B	B / C	A / C
Мунай заттары	474,6	690,9	625,9	*0,687*	*1,104*	*0,758*
Чоюн жана болот	259,2	216,9	238,9	*1,195*	*0,908*	*1,085*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	186,7	191,5	172,7	*0,975*	*1,109*	*1,081*
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	133,0	124,0	202,1	*1,073*	*0,614*	*0,658*
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	74,6	93,8	90,5	*0,795*	*1,036*	*0,824*
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	74,4	195,0	177,0	*0,382*	*1,102*	*0,421*
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	74,3	34,8	25,2	*2,133*	*1,384*	*2,952*
Тамеки затынан турган сигареттер	63,1	81,8	73,4	*0,771*	*1,114*	*0,859*
Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар	62,2	87,5	35,6	*0,711*	*2,459*	*1,748*
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	54,0	80,0	62,6	*0,676*	*1,276*	*0,862*
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	53,1	56,2	83,4	*0,945*	*0,674*	*0,637*
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	48,7	45,1	54,1	*1,078*	*0,835*	*0,900*
Жаратылыш газы	47,8	48,2	45,5	*0,992*	*1,058*	*1,049*
Трикотаж же согулган кездемелер	47,4	55,3	70,0	*0,857*	*0,790*	*0,677*
Таманы же сырты резинадан же синтетикалык материалдардан жасалган бут кийим	46,4	31,0	209,5	*1,495*	*0,148*	*0,222*
Резина дөңгөлөктөрү	45,2	33,1	44,5	*1,367*	*0,744*	*1,016*
Кыртышты, ташты, кендерди майдалоо үчүн машиналар; алардын тетиктери	45,0	35,8	43,9	*1,256*	*0,817*	*1,026*
Баштапкы формадагы пластмассалар	41,6	52,4	54,2	*0,794*	*0,968*	*0,769*
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	38,0	34,5	25,7	*1,099*	*1,342*	*1,475*
Кант кошулган минерал суу жана алкоголсуз суусундуктар	37,8	46,1	42,6	*0,820*	*1,081*	*0,886*
Эт жана эт азыктары	36,7	39,8	45,3	*0,922*	*0,878*	*0,810*
Жер семирткичтер	35,9	35,2	49,2	*1,021*	*0,715*	*0,730*
Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар	35,3	8,9	37,7	*3,971*	*0,235*	*0,934*
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	35,0	30,1	37,0	*1,163*	*0,813*	*0,946*
Башка категорияда камтылбаган тамак-аш азыктары	34,0	24,3	37,6	*1,399*	*0,647*	*0,905*
Өсүмдүк майы жана тоң майлар	33,7	35,1	39,4	*0,961*	*0,891*	*0,856*
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	30,6	26,4	32,4	*1,158*	*0,814*	*0,943*
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	26,8	16,5	28,6	*1,622*	*0,577*	*0,936*
Буудай жана угут уну	24,0	23,2	19,4	*1,036*	*1,192*	*1,235*
Кагаз жана картон	23,4	23,1	38,5	*1,014*	*0,600*	*0,608*
Башка категорияда камтылбаган ар кандай химиялык заттар	21,0	15,5	28,3	*1,358*	*0,547*	*0,743*
Жыгач-булалуу плита	20,9	20,0	25,9	*1,046*	*0,770*	*0,805*
Металл туздары жана органикалык эмес кислоталардын персолу	20,6	23,0	22,2	*0,898*	*1,034*	*0,928*
Маалыматтарды автоматтык түрдө иштеп чыгуучу машиналар	20,3	28,0	32,2	*0,723*	*0,869*	*0,628*
Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар	19,4	13,6	10,2	*1,425*	*1,342*	*1,911*
Полго төшөлмөлөр	18,7	20,7	20,5	*0,905*	*1,010*	*0,914*
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар	17,7	23,7	69,1	*0,745*	*0,343*	*0,255*
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	17,4	14,6	22,1	*1,191*	*0,662*	*0,789*
Алюминий	14,9	9,6	15,6	*1,550*	*0,613*	*0,950*
Инсектициддер, родентициддер, фунгициддер, гербициддер	14,5	16,6	19,4	*0,871*	*0,858*	*0,747*
Трикотаждан тигилген же токулган аялдар жана кыздар үчүн кийим-кече	14,4	9,8	35,3	*1,466*	*0,278*	*0,408*
Сырдалбаган керамика плиткалары	14,2	19,1	16,0	*0,741*	*1,192*	*0,883*
Турмуш-тиричилик муздаткычтары жана тоңдургучтары	13,8	11,2	21,1	*1,240*	*0,528*	*0,654*
Темирден, болоттон жана жезден жасалган мыктар, гайкалар жана чоң бурамалар	13,8	14,2	19,1	*0,973*	*0,742*	*0,722*
Аялдар жана кыздар үчүн токулган же согулган кийим-кечелер	13,7	19,1	26,3	*0,718*	*0,727*	*0,522*
Текстиль жиби	13,6	14,8	19,2	*0,921*	*0,770*	*0,709*
Башка категорияда камтылбаган кен болбогондордон алынган буюмдар	13,1	11,2	14,1	*1,170*	*0,792*	*0,927*
Кант кошулуп жасалган кондитердик азыктар	12,6	14,2	15,9	*0,891*	*0,890*	*0,793*
Гликозиддер; темирлер; сары суулар жана ушундай эле продуктылар	12,6	8,6	12,0	*1,465*	*0,716*	*1,050*
Чыпкалоочу жана тазалоочу унаалар жана суюктук же газ үчүн жабдуулар	12,3	9,6	13,3	*1,278*	*0,723*	*0,924*
Изоляцияланган электр өткөрмөлөрү, кабель	12,1	7,5	17,3	*1,614*	*0,433*	*0,698*
Көмүр, кокс жана брикеттер	11,8	17,3	17,9	*0,681*	*0,967*	*0,658*
Пахта буласынан токулган кездеме	11,5	10,6	5,6	*1,079*	*1,902*	*2,052*
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн АКШ долл.)	***2 577,2***	***2 849,0***	***3 241,1***	**0,90**	**0,88**	**0,80**
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	***70,0%***		***65,0%***			
Бардыгы болуп импорт[1]	***3 684,1***		***4 989,0***			

Эскертүү:
УСКнын СИФ баасындагы маалыматтар боюнча, таблицада 2020-жылдагы импорттун алгачкы 53 ири статьясы келтирилген
n - товар импортунун физикалык көлөмү
p - товарлардын эсептелинген импорттук баасы
[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

I.14-I.21-таблицалар: Өлкөлөр боюнча экспорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү

I.14-таблица. Россияга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физикалык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн КШ доллары*
Бардыгы болуп[1]			**178,4**		**265,7**		**358,2**		**281,3**		**241,6**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			112,8		181,4		214,4		164,2		156,1
Чийки заттар			1,5		0,6		0,7		1,1		0,9
Аралык товарлары			37,5		74,7		133,3		107,5		77,5
Инвестициялык товарлар			23,7		6,3		5,3		4,1		6,4
Энергия продукциялары			2,9		2,7		4,5		4,3		0,6
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			50,1		55,3		44,8		77,7		80,1
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	*миң т*	*1,9*	*7,3*	*2,2*	*9,0*	*1,9*	*7,4*	*3,0*	*14,0*	*3,3*	*12,4*
Балык, рак сыяктуу моллюскалар, сууда жашоочу омурткасыз жандыктар	*миң т*		—		*0,1*	*0,2*	*0,8*	*0,6*	*2,5*	*1,5*	*5,8*
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	*38,7*	*21,5*	*29,6*	*19,9*	*14,7*	*8,4*	*52,6*	*16,9*	*81,6*	*18,7*
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	*миң т*	*10,1*	*15,0*	*14,2*	*18,0*	*15,8*	*16,5*	*39,9*	*25,7*	*59,2*	*27,5*
Суусундуктар жана тамеки			1,2		0,5		0,7		0,8		0,4
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			25,1		48,2		97,7		72,5		44,4
Металл сыныктары, кара металл калдыктары	*миң т*		—	*0,8*	*0,4*	*21,2*	*7,7*	*25,9*	*3,4*	*18,5*	*5,2*
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	*миң т*	*7,9*	*17,8*	*6,3*	*15,4*	*16,0*	*67,0*	*16,5*	*54,4*	*6,8*	*31,2*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			2,9		2,7		4,5		4,3		0,6
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			0,8		1,8		4,3		4,5		2,8
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			6,3		9,9		9,8		9,6		10,8
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			30,9		25,1		26,0		21,8		26,9
Трансформаторлор, электрдик	*миң даана*	*25,9*	*1,7*	*26,2*	*1,8*	*23,1*	*1,8*	*13,7*	*1,2*	*214,6*	*1,9*
Электр аккумуляторлору	*миң даана*		—	*4,9*	*0,1*		—	*1,3*	*0,3*	*23,1*	*2,6*
Ысытуу лампалары жана алардын тетиктери	*млн даана*	*49,6*	*5,5*	*31,1*	*2,7*	*35,5*	*2,8*	*16,9*	*1,5*	*18,4*	*1,7*
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			*0,7*		*13,0*		*15,1*		*15,9*		*15,3*
Ар кандай даяр буюмдар			61,2		119,8		162,1		81,6		64,7
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			*40,4*		*90,2*		*134,6*		*74,2*		*56,0*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		2,3		8,4		8,4		11,0

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.15-таблица. Казакстанга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп[1]			**265,5**		**268,6**		**270,3**		**347,1**		**293,9**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			116,6		112,7		107,2		144,4		98,8
Чийки заттар			112,5		109,5		98,6		130,9		143,1
Аралык товарлары			29,4		36,0		48,7		56,7		44,8
Инвестициялык товарлар			6,5		8,4		13,9		12,5		5,3
Энергия продукциялары			0,4		1,9		2,0		2,6		1,9
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			54,9		61,2		53,2		51,9		56,9
Тирүү мал	*миң даана*	*1,2*	*1,0*	*5,8*	*6,5*	*2,7*	*2,9*	*1,4*	*0,6*	*9,6*	*6,7*
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*миң т*	*17,3*	*11,3*	*19,2*	*13,2*	*20,5*	*14,2*	*20,2*	*14,1*	*26,1*	*18,7*
Май жана сүттөн алынган май, башка тоң майлар	*миң т*	*0,1*	*0,4*	*0,8*	*3,2*	*0,5*	*2,0*	*0,6*	*2,4*	*1,7*	*4,6*
Сыр жана быштак	*миң т*	*0,5*	*1,2*	*3,1*	*7,5*	*1,0*	*2,5*	*0,9*	*2,3*	*2,8*	*4,4*
Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар	*миң т*	*1,5*	*2,4*	*1,9*	*7,3*	*2,7*	*11,6*	*3,3*	*11,8*	*2,2*	*11,2*
Суусундуктар жана тамеки			2,3		4,4		5,9		4,3		5,1
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			112,8		110,0		98,7		130,7		142,7
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	*миң т*	*83,4*	*93,2*	*76,8*	*108,7*	*128,4*	*97,7*	*193,3*	*129,5*	*233,6*	*142,2*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			0,4		1,9		2,0		2,5		1,9
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		0,1		0,1		0,7		0,1
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			8,9		5,8		6,7		17,8		5,5
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	*0,5*	*6,6*	*0,1*	*2,8*	*0,1*	*0,3*	*2,0*	*11,7*	*0,1*	*0,8*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	*0,7*	*0,4*	*3,6*	*2,0*	*6,5*	*4,2*	*11,2*	*3,8*	*4,7*	*3,6*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			25,4		28,2		35,9		48,8		31,4
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*		*—*	*7,7*	*0,6*	*3,3*	*0,2*	*12,4*	*1,1*	*11,1*	*3,3*
Сырдалбаган керамика плиткалары	*млн кв. м*		*—*	*0,1*	*0,5*	*2,0*	*6,4*	*3,5*	*10,4*	*0,5*	*1,7*
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	*млн кв. м*	*4,1*	*9,0*	*6,7*	*17,0*	*5,5*	*13,3*	*5,6*	*13,5*	*6,7*	*15,8*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			10,0		11,1		20,1		15,6		7,8
Жайлар үчүн электрдик жылытуу шаймандары	*млн даана*	*29,4*	*3,1*	*41,7*	*4,6*	*27,4*	*3,2*	*17,9*	*2,0*	*8,2*	*1,0*
Автоунаалардын тетиктери жана аларга тиешелүү жабдуулар			*2,3*		*2,0*		*6,6*		*2,9*		*1,0*
Ар кандай даяр буюмдар			50,8		45,8		47,4		74,5		42,3
Башка категорияларда камтылбаган, лампалар жана жарык берүүчү жабдуулар			*0,3*		*0,1*		*0,2*		*3,2*		*4,0*
Бут кийим			*5,2*		*6,4*		*8,0*		*15,3*		*3,1*
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар			*7,5*		*4,0*		*18,0*		*19,8*		*22,6*
Башка категорияда камтылбаган, пластмассадан жасалган буюмдар			*—*		*0,1*		*0,2*		*0,2*		*4,2*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		0,3		—		—

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.16-таблица. Өзбекстанга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физикалык көлөм	наркы, млн АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн АКШ доллары	физикалык көлөм	наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**125,1**		**146,3**		**158,5**		**138,9**		**152,5**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			4,1		6,0		7,8		12,8		31,1
Чийки заттар			4,4		1,8		2,2		0,4		1,2
Аралык товарлары			47,0		73,0		87,2		80,9		71,0
Инвестициялык товарлар			60,8		30,0		16,0		7,3		9,5
Энергия продукциялары			8,8		35,5		45,3		37,5		39,8
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			3,2		3,2		3,0		5,2		23,4
Тирүү мал	*миң даана*		—	0,1	0,1	2,6	0,2	19,7	2,1	47,7	13,3
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	1,3	0,2	3,1	1,4		—	1,2	0,2	45,2	4,7
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		0,1		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			5,6		10,1		18,1		16,3		19,6
Металл кендери жана металл сыныктары	*миң т*	41,4	1,8	97,0	8,6	69,5	12,8	57,2	12,2	60,3	15,5
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			8,8		35,5		45,3		37,5		39,8
Көмүр, кокс жана брикеттер	*млн т*	0,2	5,9	0,4	8,8	0,6	16,9	0,8	21,6	0,9	25,5
Мунай майлары, иштетилбеген мунай майлары, иштетилбеген мунай	*миң т*	6,9	2,6	6,9	1,7	48,6	10,7	28,3	8,8	43,5	8,5
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		0,1		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			10,7		11,8		8,2		5,2		4,1
Жер семирткичтер	*млн т*	1,5	2,7	0,8	1,5	0,2	3,7	5,1	4,1		0,4
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	3,7	4,5	4,4	5,0	0,8	0,2	0,3	0,1	2,6	0,5
Башка категорияда камтылбаган ар кандай химиялык заттар	*миң т*	1,6	1,9	2,6	2,5	1,1	0,5		—	0,2	1,8
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			27,1		42,6		60,9		59,3		48,5
Портландцемент	*миң т*	2,5	0,1	122,6	5,2	491,5	24,6	603,7	30,8	417,5	22,2
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	*млн кв. м*	0,8	2,4	1,3	4,9	2,7	9,4	1,7	5,0	2,6	6,5
Чоюн жана болот	*миң т*	16,6	14,8	29,0	16,1	30,4	12,1	31,2	10,8	22,7	7,8
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			60,3		40,9		21,2		14,0		15,4
Жылытуучу жана муздатуучу жабдуулар жана алардын тетиктери			1,3		3,5		1,4		—		2,3
Тиричилик кир жуучу жабдуулар	*миң даана*	9,0	0,5	19,1	1,1	32,6	2,4	64,2	3,2	54,7	4,8
Ар кандай даяр буюмдар			9,5		2,2		1,7		1,3		1,7
Башка категорияларда камтылбаган, лампалар жана жарык берүүчү жабдуулар			0,7		0,6		0,1		0,8		0,6
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.17-таблица. Беларуска товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп[1]			**3,3**		**7,1**		**12,1**		**13,1**		**10,7**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			0,6		0,5		0,4		0,9		0,2
Чийки заттар			—		—		—		—		—
Аралык товарлары			2,7		6,4		11,5		12,2		10,5
Инвестициялык товарлар			—		0,2		0,2		0,1		—
Энергия продукциялары			—		—		—		—		—
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			0,1		0,1		—		0,5		0,1
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			0,6		0,3		0,2		0,2		0,2
Пахта	*т*	*39,5*	*0,1*		—		—		—	*58,9*	*0,1*
Башка категорияларда камтылбаган, баалуулукка жатпаган түстүү металл сыныктары жана калдыктары	*т*		—		—		—		—	*43,1*	*0,2*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			—		—		—		—		—
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			—		—		—		—		—
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			—		—		—		—		—
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			2,6		6,6		11,6		12,2		10,2
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			*2,6*		*6,4*		*11,5*		*12,1*		*10,2*
Ар кандай даяр буюмдар			—		0,1		0,2		0,2		0,1
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.18-таблица. Кытайга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физикалык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**80,1**		**97,5**		**61,2**		**81,5**		**43,2**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			13,4		27,1		16,4		25,7		14,1
Чийки заттар			51,3		46,2		27,9		38,3		19,4
Аралык товарлары			3,7		1,9		0,7		1,0		0,3
Инвестициялык товарлар			5,0		13,9		3,1		1,3		0,3
Энергия продукциялары			6,5		8,4		13,1		15,3		9,1
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			1,9		3,6		5,4		3,6		2,0
Тирүү мал	*миң даана*	*3,2*	*0,2*	*16,8*	*1,3*	*24,9*	*2,4*	*7,7*	*0,8*	*1,0*	*0,1*
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	*миң т*	*0,6*	*0,6*	*1,3*	*1,1*	*1,8*	*1,3*	*1,3*	*1,5*	*1,2*	*1,1*
Кант, патока жана бал	*миң т*	*0,2*	*0,6*	*0,2*	*0,7*	*0,2*	*0,8*	*0,2*	*0,6*	*0,1*	*0,3*
Суусундуктар жана тамеки			10,8		22,3		10,5		21,7		11,8
Тамеки затынан турган сигареттер	*млрд даана*	*1,4*	*9,9*	*2,7*	*21,5*	*1,2*	*10,2*	*2,3*	*20,8*	*1,3*	*11,5*
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			45,5		38,0		22,4		29,7		18,0
Баалуу металл кендери жана алардын концентраттары	*миң т*	*14,9*	*42,4*	*11,1*	*34,8*	*8,3*	*20,4*	*14,4*	*26,5*	*10,4*	*17,1*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			6,5		8,4		13,1		15,3		9,1
Авиакеросин	*миң т*	*9,2*	*5,6*	*10,2*	*7,0*	*12,1*	*10,2*	*13,2*	*10,6*	*16,1*	*8,5*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			0,4		0,1		0,1		—		0,1
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			8,9		10,0		6,4		8,9		1,7
Булгаары	*млн т*		*5,9*	*1,5*	*8,9*	*1,0*	*5,8*	*0,4*	*3,0*	*0,2*	*1,3*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			4,2		14,2		3,1		2,0		0,3
Механикалык күрөктөр, экскаваторлор, өзү жүрүүчү сузгуч жүктөгүчтөр	*даана*	*3,0*	*0,2*	*31,0*	*4,4*	*15,0*	*1,7*	*1,0*	*0,1*	*3,0*	*0,2*
Ар кандай даяр буюмдар			1,9		0,8		0,1		0,1		0,2
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		0,1		—		—

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.19-таблица. Түркияга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**90,0**		**131,2**		**104,3**		**89,9**		**74,6**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			33,1		20,6		25,8		31,2		20,7
Чийки заттар			0,9		1,2		6,8		6,7		6,8
Аралык товарлары			12,6		14,1		15,0		28,4		30,3
Инвестициялык товарлар			25,9		73,9		23,1		1,0		0,2
Энергия продукциялары			17,6		21,3		33,5		22,6		16,6
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			31,6		19,7		25,2		30,4		20,0
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	*44,6*	*30,4*	*19,3*	*17,1*	*27,7*	*21,3*	*30,9*	*27,7*	*17,4*	*18,0*
Суусундуктар жана тамеки			—		0,1		—		0,5		—
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			11,4		14,8		21,3		30,4		25,7
Пахта	*миң т*	*8,1*	*10,7*	*7,6*	*11,5*	*7,9*	*12,4*	*15,2*	*21,9*	*13,9*	*20,0*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			17,6		21,3		33,5		22,6		16,6
Авиакеросин	*миң т*	*29,9*	*17,6*	*31,8*	*21,3*	*39,9*	*33,5*	*28,3*	*22,6*	*31,3*	*16,6*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			0,8		—		—		—		0,2
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			1,0		0,8		0,4		0,4		2,0
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			26,5		74,0		23,3		1,0		2,1
Ар кандай даяр буюмдар			0,5		0,4		0,4		3,7		7,6
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			0,6		0,2		0,1		0,8		0,2

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.20-таблица. Тажикстанга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**21,8**		**24,3**		**47,1**		**57,2**		**28,1**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			6,6		6,6		8,8		14,1		10,4
Чийки заттар			0,1		0,2		0,1		0,3		0,3
Аралык товарлары			8,6		6,3		8,6		13,3		10,3
Инвестициялык товарлар			3,9		0,9		0,8		3,5		1,9
Энергия продукциялары			2,7		10,2		28,7		26,0		5,1
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			2,2		2,4		2,6		3,0		2,8
Тирүү мал	*миң даана*	*2,1*	*0,5*	*2,6*	*0,4*	*6,7*	*0,2*	*3,3*	*0,5*	*0,8*	*0,3*
Майдан жана сырдан тышкары, сүт, каймак, сүт азыктары	*т*		*—*	*40,0*	*0,1*	*354,0*	*0,3*	*109,8*	*0,1*	*174,3*	*0,2*
Буудай жана угут уну	*миң т*		*—*		*—*		*—*		*—*	*0,4*	*0,2*
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*		*—*		*—*		*—*		*—*	*3,4*	*0,4*
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	*миң т*	*0,2*	*0,4*	*0,1*	*0,3*	*0,1*	*0,3*	*0,1*	*0,2*	*0,2*	*0,4*
Суусундуктар жана тамеки			0,1		0,6		0,8		0,3		0,3
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			0,1		0,2		0,1		2,2		2,4
Узатасынан кесилген ийне жалбырактуу жыгачтар	*миң куб. м*		*—*		*—*		*—*	*45,1*	*1,7*	*51,3*	*1,8*
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			2,7		10,2		28,7		26,0		5,1
Мунай майлары, чийки жана иштетилбеген мунай	*миң т*	*0,3*	*0,1*	*13,1*	*3,0*	*21,9*	*6,6*	*22,9*	*7,3*	*8,0*	*1,9*
Дизель отуну	*миң т*		*—*	*2,2*	*1,0*	*0,6*	*0,3*	*9,7*	*5,0*	*5,8*	*2,1*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		0,1
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			1,0		1,6		1,2		6,3		4,0
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	*0,4*	*0,2*	*0,4*	*0,2*		*—*	*0,8*	*0,5*	*1,2*	*0,6*
Жер семирткичтер	*млн т*		*0,1*	*0,9*	*0,7*	*0,3*	*0,4*	*0,8*	*2,9*	*2,2*	*1,7*
От өткөрүүчү өткөрмөлөр; жардыргычтар; электр детонаторлору	*млн т*		*—*	*0,3*	*0,2*	*0,3*	*0,2*	*2,3*	*2,2*	*1,8*	*1,2*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			8,6		5,4		8,0		8,2		7,4
Тапталган айнек же жылмакайлатылган айнек	*млн кв. м*	*1,3*	*3,2*	*1,2*	*3,2*	*1,5*	*3,9*	*1,9*	*4,7*	*1,8*	*4,0*
Чоюн жана болот	*миң т*	*—*	*0,1*		*—*		*0,1*	*1,7*	*1,0*	*2,6*	*1,4*
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	*миң т*		*—*		*—*		*—*		*—*	*0,9*	*1,2*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			4,5		1,7		2,1		5,6		1,4
Тракторлор	*даана*	*26,0*	*0,4*	*3,0*	*0,1*		*—*		*—*	*20,0*	*0,3*
Тиричилик кир жуучу жабдуулар	*миң даана*	*1,4*	*0,1*	*2,5*	*0,1*	*4,3*	*0,2*	*21,3*	*0,8*	*10,0*	*0,4*
Жеңил автоунаалар жана адамдарды ташуу үчүн каралган транспорттук каражаттар	*даана*	*35,0*	*0,5*	*16,0*	*0,5*	*22,0*	*0,4*	*24,0*	*0,4*	*9,0*	*0,2*
Ар кандай даяр буюмдар			2,7		2,1		3,6		5,6		4,6
Пластмассадан жасалган товарларды ташуу же таңгактоо үчүн буюмдар			*1,5*		*1,9*		*3,4*		*5,3*		*4,4*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.21-таблица. Улуу Британияга товарлардын экспорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**32,0**		**191,2**		**670,0**		**833,2**		**990,0**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			—		0,1		0,1		0,1		0,1
Чийки заттар			—		1,8		1,3		0,4		—
Аралык товарлары			31,6		188,3		668,2		832,3		986,8
Инвестициялык товарлар			0,4		1,1		0,4		—		3,1
Энергия продукциялары			—		—		—		0,4		—
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			—		—		—		—		—
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			—		0,1		0,1		—		—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			—		—		—		0,4		—
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			—		0,1		—		—		—
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			0,3		3,2		5,5		0,7		—
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			0,4		0,9		0,4		0,1		3,1
Ар кандай даяр буюмдар			—		—		—		—		—
ЭСТКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			31,3		186,8		663,9		832,0		986,8
Монетардык эмес алтын	*т*	*0,8*	*31,3*	*4,6*	*186,8*	*16,5*	*663,9*	*18,6*	*832,0*	*17,6*	*986,8*

Эскертүү: УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтарынын негизинде
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.22-I.33-таблицалар: Өлкөлөр боюнча импорттолуучу товарлардын негизги түрлөрү

I.22-таблица. Россиядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физикалык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп[1]			**1 049,4**		**1 232,7**		**1 510,6**		**1 404,3**		**1 316,0**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			237,4		304,1		313,9		351,0		351,7
Чийки заттар			56,3		34,2		36,5		34,4		56,4
Аралык товарлары			282,0		279,8		374,7		399,6		388,6
Инвестициялык товарлар			47,3		62,6		65,0		76,7		80,7
Энергия продукциялары			426,4		552,1		720,5		542,7		438,6
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			122,6		152,6		153,3		163,9		173,0
Эт жана эт азыктары	*миң т*	*6,4*	*7,8*	*18,7*	*26,0*	*20,0*	*22,2*	*11,6*	*15,7*	*8,9*	*9,2*
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана үгүт	*миң т*	*100,2*	*17,4*	*2,8*	*0,6*		*—*	*6,5*	*1,5*	*80,7*	*20,6*
Дан азыктары, ундан жана жашылча-жемиш крахмалынан жасалган азыктар	*миң т*	*17,4*	*18,6*	*24,2*	*26,7*	*28,1*	*29,5*	*29,1*	*33,7*	*28,2*	*33,8*
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	*0,4*	*0,3*	*0,9*	*0,4*	*0,9*	*0,5*	*6,2*	*2,6*	*23,3*	*11,4*
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	*миң т*	*12,0*	*30,9*	*15,9*	*38,9*	*15,9*	*41,2*	*15,6*	*40,8*	*19,5*	*32,5*
Суусундуктар жана тамеки			31,1		21,8		26,8		30,9		24,9
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			36,9		11,1		9,7		11,5		16,8
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			426,8		552,2		720,5		542,7		438,5
Автоунаа бензини	*миң т*	*717,7*	*180,1*	*624,4*	*219,4*	*687,4*	*269,6*	*559,5*	*193,6*	*632,5*	*149,2*
Дизель отуну	*миң т*	*344,5*	*130,1*	*519,4*	*216,6*	*563,5*	*337,8*	*443,3*	*249,9*	*541,7*	*208,3*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			34,6		28,4		29,5		25,4		28,4
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			91,4		107,1		128,4		147,6		145,4
Металл туздары жана органикалык эмес кислоталардын персолу	*миң т*	*20,8*	*8,5*	*27,6*	*2,6*	*38,0*	*16,7*	*35,5*	*16,2*	*39,9*	*16,8*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	*5,3*	*17,0*	*3,6*	*27,6*	*1,7*	*17,7*	*1,9*	*25,7*	*2,0*	*32,0*
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмердик заттар	*миң т*	*15,9*	*22,7*	*36,1*	*33,6*	*19,9*	*31,1*	*22,7*	*38,3*	*27,3*	*34,5*
Жер семирткичтер	*млн т*	*6,2*	*6,1*	*8,3*	*4,9*	*21,3*	*14,6*	*17,2*	*13,9*	*24,2*	*17,0*
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	*3,5*	*5,9*	*5,6*	*9,8*	*5,4*	*8,5*	*2 381,7*	*14,8*	*18,6*	*11,6*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			204,1		235,0		302,1		342,1		349,7
Чоюн жана болот	*миң т*	*223,6*	*115,8*	*213,8*	*107,7*	*265,1*	*159,9*	*290,8*	*167,6*	*281,7*	*207,7*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			82,0		85,6		102,1		94,8		98,1
Электр машиналары, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери			*21,9*		*28,2*		*33,8*		*30,8*		*28,7*
Автоунаалар			*32,1*		*20,1*		*31,5*		*15,0*		*41,0*
Ар кандай даяр буюмдар			20,0		39,0		38,2		45,4		41,2
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.23-таблица. Казакстандан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп[1]			**531,0**		**520,5**		**602,7**		**649,4**		**500,2**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			235,1		241,4		244,4		262,9		238,5
Чийки заттар			76,7		68,6		53,7		62,5		31,7
Аралык товарлары			116,3		123,2		129,8		148,0		118,9
Инвестициялык товарлар			20,5		25,4		24,7		48,7		22,8
Энергия продукциялары			82,4		61,9		150,1		127,3		88,2
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			141,1		142,5		104,5		139,0		103,6
Тартылбаган дан өсүмдүктөрү (полбаны кошо алганда) жана угут	*миң т*	*314,9*	*53,8*	*232,5*	*37,4*	*153,6*	*21,8*	*189,8*	*34,5*	*79,9*	*13,7*
Буудай жана угут уну	*миң т*	*84,7*	*21,2*	*68,4*	*15,9*	*61,3*	*13,3*	*75,7*	*17,9*	*87,4*	*21,7*
Дан азыктарынан, ундан же крахмалдан жасалган азыктар	*миң т*	*5,2*	*5,3*	*13,6*	*12,7*	*10,8*	*10,0*	*19,3*	*16,1*	*11,2*	*11,1*
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	*1,4*	*0,5*	*6,8*	*2,0*	*6,9*	*3,4*	*34,8*	*10,9*	*21,6*	*8,2*
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	*миң т*	*2,7*	*10,5*	*4,1*	*13,0*	*4,5*	*11,7*	*6,2*	*10,0*	*9,5*	*11,0*
Суусундуктар жана тамеки			28,4		53,3		77,6		70,4		58,1
Кант кошулган минерал суу жана алкоголсуз суусундуктар	*млн л*	*15,3*	*7,0*	*54,8*	*14,1*	*62,1*	*23,1*	*80,5*	*23,9*	*91,5*	*21,9*
Тамеки затынан турган сигареттер	*млрд даана*	*1,7*	*20,4*	*3,9*	*38,1*	*3,5*	*53,6*	*2,7*	*45,5*	*2,1*	*35,3*
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			18,1		23,9		25,6		24,4		17,9
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			84,4		62,7		150,0		127,5		88,2
Көмүр, кокс жана брикеттер	*млн т*	*0,8*	*15,7*	*1,0*	*21,0*	*0,8*	*21,1*	*0,5*	*17,8*	*0,5*	*11,7*
Автоунаа бензини	*миң т*	*1,7*	*0,2*	*3,7*	*0,8*	*163,3*	*31,7*	*95,2*	*27,5*	*161,4*	*34,7*
Дизель отуну	*миң т*	*2,3*	*0,8*	*18,7*	*7,3*	*139,6*	*69,5*	*91,5*	*38,6*	*34,4*	*12,2*
Мазут	*миң т*	*223,0*	*57,3*	*75,9*	*17,7*	*13,4*	*4,4*	*57,1*	*21,2*	*63,5*	*13,1*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			6,8		13,4		10,7		13,4		4,9
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			69,9		59,1		62,2		77,7		66,5
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	*миң т*	*64,5*	*7,2*	*24,2*	*5,8*	*67,9*	*11,2*	*65,2*	*10,3*	*63,8*	*14,2*
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	*16,9*	*35,2*	*17,2*	*25,2*	*11,9*	*21,1*	*12,4*	*21,7*	*12,8*	*16,9*
Жер семирткичтер	*млн т*	*16,1*	*10,3*	*4,5*	*3,3*	*5,9*	*7,1*	*8,8*	*9,1*	*8,4*	*6,7*
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	*40,9*	*1,4*	*1,3*	*1,8*	*5,2*	*2,7*	*2,2*	*3,7*	*8,7*	*6,1*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	*394,1*	*5,8*	*6,1*	*9,6*	*3,8*	*8,4*	*688,3*	*9,9*	*5,0*	*11,8*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			86,4		97,8		107,8		120,3		101,4
Башка категорияларда камтылбаган, кагаздан жана картондон жасалган буюмдар	*миң т*	*2,1*	*7,5*	*2,5*	*11,4*	*2,4*	*11,4*	*3,8*	*20,9*	*4,1*	*21,4*
Портландцемент	*миң т*	*26,6*	*3,9*	*126,9*	*5,1*	*65,8*	*4,5*	*74,2*	*3,8*	*203,4*	*8,8*
Башка гидравликалык цементтер	*миң т*	*10,8*	*0,6*	*15,1*	*0,7*	*103,3*	*4,9*	*139,7*	*6,3*	*123,9*	*5,6*
Чоюн жана болот	*миң т*	*72,0*	*41,0*	*99,5*	*49,2*	*76,9*	*51,4*	*61,4*	*39,9*	*54,1*	*33,7*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			83,6		51,6		46,0		63,3		44,9
Электр машиналары, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери			*13,8*		*17,3*		*14,1*		*25,3*		*12,1*
Автоунаалар			*53,9*		*16,9*		*12,3*		*15,0*		*15,7*
Ар кандай даяр буюмдар			11,9		15,9		18,0		13,0		14,3
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			0,4		0,2		0,2		0,4		0,3

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.24-таблица. Өзбекстандан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**67,2**		**163,6**		**178,0**		**200,9**		**188,8**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			30,4		87,5		97,3		94,6		95,7
Чийки заттар			0,7		2,1		1,7		2,4		2,1
Аралык товарлары			33,7		62,9		60,4		81,1		71,1
Инвестициялык товарлар			2,3		3,7		4,5		9,6		12,2
Энергия продукциялары			0,2		7,5		14,0		13,1		7,7
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			7,3		33,9		49,0		41,5		40,8
Жаңы үзүлгөн же тоңдурулган жашылчалар	*миң т*	*4,4*	*1,2*	*16,9*	*6,9*	*26,3*	*7,9*	*29,7*	*7,2*	*53,9*	*12,5*
Мөмө-жемиштер жана жаңгактар, жаңы жыйналган жана кургатылган	*миң т*	*8,1*	*4,3*	*33,5*	*22,1*	*53,5*	*36,6*	*54,5*	*28,9*	*51,9*	*21,5*
Суусундуктар жана тамеки			1,1		3,1		5,7		5,1		2,2
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			1,7		2,7		2,8		2,5		2,8
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			0,2		7,5		14,3		13,1		7,7
Башка дистилляттар	*миң т*		—	*0,9*	*0,4*	*8,0*	*3,7*	*12,2*	*5,3*	*4,6*	*1,4*
Жаратылыш газы	*млн куб. м*		—	*29,5*	*4,4*	*32,5*	*4,9*	*36,3*	*5,4*	*37,1*	*5,6*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		0,1		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			19,5		36,5		30,1		42,2		32,0
Жер семирткичтер	*млн т*	*17,1*	*11,6*	*42,7*	*21,5*	*27,7*	*13,7*	*41,4*	*25,7*	*14,6*	*11,5*
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	*0,6*	*0,7*	*2,0*	*2,5*	*3,7*	*4,9*	*4,3*	*5,5*	*5,4*	*5,2*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	*3,6*	*5,0*	*5,4*	*7,0*	*5,8*	*7,9*	*4,3*	*6,4*	*5,7*	*7,5*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			23,3		41,8		44,0		48,4		63,7
Трикотаж же согулган кездемелер	*миң т*	*1,5*	*5,1*	*1,7*	*5,2*	*1,7*	*6,0*	*3,0*	*9,8*	*7,0*	*14,0*
Полго төшөлмөлөр	*млн кв. м*	*2,1*	*6,5*	*3,2*	*10,5*	*3,0*	*9,3*	*2,8*	*8,5*	*3,0*	*8,2*
Сырдалбаган керамика плиткалары	*млн кв. м*		—	*0,9*	*2,5*	*0,6*	*2,1*	*0,6*	*2,0*	*1,1*	*3,4*
Алюминий	*миң т*	*0,8*	*2,2*	*1,0*	*2,4*	*1,7*	*5,2*	*1,4*	*4,3*	*2,2*	*5,9*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			4,8		10,5		9,3		23,6		17,6
Электр машиналары, аппараттар, аспаптар жана алардын бөлүктөрү			*2,3*		*6,4*		*6,4*		*18,4*		*8,9*
Автоунаалар			*0,2*		*2,6*		*1,1*		*3,1*		*4,9*
Ар кандай даяр буюмдар			9,4		27,6		22,7		24,3		22,0
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			*3,9*		*17,0*		*13,7*		*16,1*		*14,1*
Бут кийим			*3,2*		*4,9*		*4,3*		*3,5*		*1,3*
Пластмассадан жасалган курулуш буюмдары	*миң т*	*0,6*	*0,7*	*1,1*	*1,2*	*1,3*	*1,5*	*1,0*	*1,3*	*2,4*	*2,3*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.25-таблица. Украинадан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физи-калык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физи-калык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физи-калык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физи-калык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физи-калык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**39,9**		**38,9**		**29,7**		**48,5**		**50,2**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			29,4		27,0		23,4		34,5		36,5
Чийки заттар			0,4		0,2		—		—		0,1
Аралык товарлары			6,1		4,8		2,1		2,1		4,2
Инвестициялык товарлар			4,0		6,9		4,2		11,9		9,4
Энергия продукциялары			—		—		—		—		—
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			18,4		17,9		16,2		26,9		26,6
Эт жана эт азыктары	*миң т*	*1,3*	*1,5*	*3,1*	*3,3*	*4,8*	*5,1*	*8,7*	*9,1*	*15,8*	*17,1*
Кант кошулуп жасалган кондитердик азыктар	*миң т*	*2,9*	*4,2*	*3,0*	*4,7*	*1,5*	*2,3*	*2,4*	*3,1*	*2,1*	*2,7*
Кофе, чай, какао жана алар аралаштырып жасалган таттуу азыктар	*миң т*	*2,0*	*4,1*	*1,7*	*3,9*	*1,0*	*2,7*	*0,9*	*2,2*	*0,6*	*1,5*
Суусундуктар жана тамеки			0,6		0,2		0,2		0,2		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			—		—		—		—		0,1
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			—		—		—		—		—
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			0,4		0,2		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			5,6		6,4		6,4		6,9		9,9
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	*0,3*	*4,3*	*0,4*	*5,2*	*0,4*	*5,7*	*0,4*	*6,2*	*0,5*	*8,8*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			8,3		4,3		1,6		1,7		3,5
Кагаз жана картон	*миң т*	*1,1*	*3,5*	*0,4*	*1,4*	*0,2*	*0,6*	*0,2*	*0,9*	*0,6*	*1,9*
Чоюн жана болот	*миң т*	*1,0*	*0,5*		*—*		*—*		*—*	*0,8*	*0,7*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			4,1		8,0		3,8		11,3		9,2
Электр аккумуляторлору	*миң даана*	*14,4*	*0,5*	*36,4*	*1,4*	*24,9*	*1,2*	*17,3*	*0,8*	*11,9*	*0,6*
Ар кандай даяр буюмдар			2,5		1,9		1,5		1,4		0,8
Газды эсептегич	*миң даана*		*—*		*—*	*26,3*	*0,4*	*48,2*	*0,9*	*23,7*	*0,4*
Басып чыгаруучу материалдар	*т*	*68,1*	*1,2*	*30,2*	*0,6*	*25,7*	*0,4*	*8,2*	*0,2*	*4,8*	*0,1*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.26-таблица. Беларустан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп[1]			**44,7**		**108,7**		**47,2**		**46,5**		**35,2**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			10,4		68,9		20,1		18,6		15,0
Чийки заттар			0,8		0,4		0,2		0,2		0,2
Аралык товарлары			13,3		26,2		14,8		16,3		10,3
Инвестициялык товарлар			19,8		12,6		11,6		10,3		8,2
Энергия продукциялары			0,3		0,7		0,5		1,2		1,5
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			4,0		56,8		6,7		7,3		7,7
Эт жана эт азыктары	*миң т*	*0,1*	*0,1*	*3,0*	*4,4*	*2,6*	*3,8*	*3,6*	*4,9*	*3,4*	*4,4*
Кант, патока жана бал	*миң т*	*6,3*	*2,8*	*11,1*	*5,6*	*2,8*	*1,1*	*0,6*	*0,3*	*2,7*	*1,1*
Суусундуктар жана тамеки			0,9		0,5		0,1		0,1		—
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			0,1		0,7		1,1		0,7		0,7
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			0,3		0,7		0,5		1,2		1,5
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			0,4		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			1,5		6,1		6,1		8,3		5,5
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*18,2*	*0,5*	*296,5*	*1,2*	*270,0*	*2,9*	*297,3*	*3,6*	*236,9*	*3,6*
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	*0,6*	*0,7*	*1,0*	*1,0*	*1,3*	*1,3*	*1,2*	*1,0*	*0,7*	*0,7*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			10,3		19,4		13,5		14,1		9,3
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*3,4*	*1,5*	*10,4*	*0,3*	*9,9*	*0,3*	*11,3*	*0,6*	*30,4*	*1,5*
Тапталган жана калыбына келтирилген жыгач	*миң куб. м*	*168,3*	*2,5*	*185,7*	*5,3*	*177,5*	*2,6*	*689,2*	*2,5*	*78,1*	*1,2*
Эшиктер, эшик коробкалары жана босоголор	*миң т*		*—*	*0,6*	*1,2*	*0,6*	*1,0*	*1,8*	*2,9*	*0,8*	*1,3*
Кагаз жана картон	*миң т*	*0,2*	*0,9*	*0,9*	*2,6*	*6,9*	*2,4*	*0,7*	*2,3*	*0,1*	*0,5*
Сырдалбаган керамика плиткалары	*миң кв. м*	*38,4*	*0,1*	*385,8*	*1,7*	*360,1*	*1,7*	*208,9*	*1,1*	*162,7*	*1,0*
Баалуулукка жатпаган металлдардан жасалган ар кандай буюмдар	*миң т*		*—*		*0,1*	*3,3*	*0,1*	*0,5*	*0,7*	*1,6*	*1,7*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			25,1		19,2		14,7		11,2		8,7
Тракторлор	*даана*		*—*	*293,0*	*4,9*	*426,0*	*6,7*	*303,0*	*5,0*	*291,0*	*4,5*
Жүк ташуу үчүн жана атайы багытка каралган автоунаалар	*даана*	*27,0*	*15,4*	*32,0*	*0,5*	*6,0*	*0,2*	*12,0*	*0,4*	*91,0*	*1,1*
Ар кандай даяр буюмдар			2,0		5,3		4,7		3,6		1,8
Үй эмеректери жана алардын тетиктери			*0,6*		*3,5*		*1,9*		*1,5*		*0,8*
Газды эсептегич	*миң даана*		*—*		*—*	*9,0*	*0,3*	*48,5*	*0,6*	*4,5*	*0,1*
Ымыркайлар үчүн колясакалар, оюнчуктар жана спорт товарлары			*—*		*0,2*		*0,1*		*0,3*		*0,1*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

[1] УСК тарабынан жеке адамдардын ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соодалашуулары боюнча жүргүзүлгөн тандап иликтөөнүн натыйжаларын эске алуу менен.

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.27-таблица. Кытайдан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**1 468,4**		**1 500,1**		**1 942,3**		**1 735,0**		**736,8**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			644,6		651,6		940,8		764,9		281,3
Чийки заттар			2,3		1,9		2,3		2,3		1,1
Аралык товарлары			551,0		629,3		698,1		633,4		303,6
Инвестициялык товарлар			269,4		216,7		300,2		333,6		150,5
Энергия продукциялары			1,2		0,6		0,8		0,7		0,4
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			42,1		18,4		23,1		42,3		16,6
Суусундуктар жана тамеки			1,2		1,1		0,1		3,1		2,0
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			3,1		4,4		6,7		15,8		2,9
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			1,1		0,6		0,8		0,7		0,3
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			75,6		79,2		99,8		80,9		50,0
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	*1,2*	*3,5*	*1,6*	*5,1*	*1,1*	*4,1*	*0,5*	*3,6*	*0,9*	*3,7*
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	*23,0*	*24,2*	*23,9*	*24,4*	*27,8*	*33,5*	*25,3*	*28,1*	*18,3*	*17,3*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	*7,6*	*11,3*	*8,8*	*12,0*	*10,2*	*15,4*	*9,0*	*10,8*	*5,9*	*5,9*
Инсектициддер	*миң т*	*0,3*	*1,5*	*0,6*	*3,2*	*0,7*	*4,8*	*0,7*	*5,0*	*0,5*	*2,7*
Гербициддер, өсүмдүктөрдүн өсүшүн жөнгө салган заттар	*миң т*	*1,0*	*6,3*	*0,8*	*5,2*	*0,9*	*7,0*	*1,0*	*7,3*	*1,0*	*5,5*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			396,3		542,8		551,6		517,8		225,6
Жасалма текстиль материалдарынан токулган кездемелер	*млн кв. м*	*704,2*	*196,3*	*730,0*	*284,6*	*817,5*	*241,4*	*442,5*	*172,8*	*485,5*	*71,5*
Трикотаж же согулган кездемелер	*миң т*	*0,8*	*1,4*	*1,7*	*4,2*	*12,9*	*34,2*	*13,0*	*33,6*	*4,5*	*13,0*
Слесардык жабдуулар, сейфтер жана темирден жасалган майда-барат буюмдар	*миң т*	*3,4*	*6,9*	*5,4*	*11,4*	*20,2*	*84,3*	*20,0*	*63,9*	*5,9*	*12,6*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			390,7		314,9		489,9		559,5		282,3
Электр линиялык телефон же телеграф аппараттары	*млн даана*	*1,2*	*48,1*	*3,0*	*82,8*	*3,4*	*130,9*	*3,4*	*165,4*	*2,1*	*121,2*
Ар кандай даяр буюмдар			558,1		538,7		770,2		514,9		157,2
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			*182,3*		*146,0*		*247,1*		*145,9*		*47,9*
Бут кийим			*243,0*		*273,1*		*344,9*		*233,8*		*49,1*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.28-таблица. АКШдан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физикалык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физикалык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физикалык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физикалык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физикалык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**153,6**		**155,3**		**128,8**		**90,1**		**120,3**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			7,1		22,3		13,9		17,8		23,4
Чийки заттар			0,2		0,4		0,5		0,7		0,8
Аралык товарлары			36,7		52,2		41,7		44,3		39,4
Инвестициялык товарлар			108,7		79,4		71,9		26,8		56,2
Энергия продукциялары			1,0		1,1		0,8		0,5		0,5
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			1,8		2,7		4,3		9,5		5,1
Эт жана эт азыктары	*миң т*		—	*0,5*	*0,4*	*2,8*	*2,2*	*7,7*	*6,0*	*3,8*	*2,4*
Суусундуктар жана тамеки			0,8		0,8		1,0		1,1		1,0
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			0,2		0,3		0,4		0,2		0,2
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			1,0		1,1		0,8		0,5		0,5
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		0,1		0,1		0,2		0,2
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			3,8		17,7		7,5		7,1		10,6
Гликозиддер; темирлер; сары суулар жана ушундай эле эле продуктылар	*т*	*3,9*	*0,7*	*7,5*	*1,9*	*5,9*	*0,9*	*3,0*	*1,4*	*2,9*	*1,1*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*12,7*	*1,2*	*15,3*	*14,0*	*2,5*	*4,8*	*2,0*	*3,0*	*2,7*	*7,9*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			4,2		9,3		5,1		6,8		6,5
Резина материалдары	*т*	*20,8*	*0,5*	*23,3*	*0,7*	*16,7*	*0,6*	*16,7*	*0,5*	*9,6*	*0,3*
Резина дөңгөлөктөрү	*даана*	*213,0*	*0,1*	*253,0*	*4,5*	*86,0*	*1,7*	*173,0*	*3,8*	*222,0*	*4,4*
Темирден, болоттон жана жезден жасалган мыктар, гайкалар жана чоң бурамалар	*т*	*17,9*	*0,5*	*17,9*	*0,7*	*22,2*	*1,0*	*14,6*	*0,9*	*8,0*	*0,5*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			138,2		116,5		104,5		60,2		91,7
Транспорт каражаттары үчүн ичинен күймө поршендик кыймылдаткычтар	*даана*	*37,0*	*8,6*	*52,0*	*17,9*	*36,0*	*13,2*	*22,0*	*6,3*	*39,0*	*15,5*
Жарандык курулуш үчүн машиналардын жана жабдуулардын башка категорияда камтылбаган тетиктери			*7,4*		*7,5*		*5,9*		*10,3*		*5,8*
Автоунаалар			*14,6*		*22,9*		*17,0*		*13,1*		*45,8*
Ар кандай даяр буюмдар			3,8		6,9		5,0		4,6		4,5
Башка категорияларда камтылбаган илимий жана контролдук аспаптар жана аппараттар			*2,0*		*4,0*		*2,4*		*2,1*		*2,1*
Башка категорияда камтылбаган, пластмассадан жасалган буюмдар			*0,1*		*0,3*		*0,3*		*0,3*		*0,3*
Ортопедия буюмдары, кулакка тагылуучу аппараттар			*0,3*		*0,4*		*0,3*		*0,4*		*0,5*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.29-таблица. Түркиядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физикалык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**191,1**		**224,9**		**290,2**		**222,8**		**194,8**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			115,1		146,1		186,1		121,9		77,8
Чийки заттар			1,2		0,6		1,0		0,6		0,2
Аралык товарлары			50,9		50,1		69,7		72,4		69,9
Инвестициялык товарлар			23,2		27,4		32,0		26,4		43,0
Энергия продукциялары			0,6		0,7		1,5		1,4		3,8
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			6,9		6,5		6,7		6,9		5,6
Суусундуктар жана тамеки			—		0,1		0,1		0,4		0,1
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			0,8		0,2		0,4		0,4		0,3
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			0,6		0,7		1,5		1,4		3,8
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			0,1		—		0,1		0,1		0,1
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			21,8		26,3		33,3		32,4		30,3
Сырдоочу жана ийлөөчү заттар; боёочу зат	*миң т*	*1,7*	*3,3*	*2,7*	*5,4*	*3,1*	*6,3*	*2,7*	*5,2*	*2,5*	*4,3*
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	*0,3*	*5,8*	*0,3*	*9,7*	*0,4*	*10,1*	*0,4*	*14,5*	*0,4*	*15,9*
Баштапкы эмес формадагы пластмассалар	*миң т*	*2,2*	*4,3*	*1,9*	*3,9*	*2,0*	*4,4*	*2,0*	*4,2*	*1,6*	*3,6*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			44,5		41,2		57,3		64,4		72,8
Кагаз жана картон жана алардан жасалган буюмдар	*миң т*	*2,8*	*7,2*	*2,9*	*8,6*	*2,3*	*6,7*	*2,5*	*6,8*	*1,9*	*4,8*
Текстиль жиби	*миң т*	*0,2*	*0,4*	*0,4*	*0,7*	*0,7*	*1,1*	*0,9*	*1,4*	*3,1*	*3,9*
Жибектен же жибектин калдыктарынан токулган кездемелер	*млн кв. м*	*2,3*	*1,0*	*2,8*	*2,4*	*4,4*	*4,6*	*30,7*	*7,8*	*21,9*	*8,3*
Трикотаж же согулган кездемелер	*миң т*	*6,0*	*15,2*	*3,8*	*9,5*	*8,1*	*21,6*	*16,0*	*26,2*	*12,7*	*18,8*
Чоюндан же болоттон жасалган, башка категорияларда камтылбаган конструкциялар	*миң т*	*0,5*	*1,6*	*0,4*	*1,2*	*0,4*	*1,2*	*0,8*	*2,0*	*9,0*	*17,7*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			29,9		40,4		46,9		38,5		36,6
Өнөр жайдын конкреттүү тармагына багытталган унаалар жана жабдуулар			*10,3*		*11,3*		*15,6*		*9,2*		*9,9*
Судалык деррик-крандар, крандар, транспортерлор	*даана*	*4,0*	*0,1*		*—*		*—*		*—*	*40,0*	*6,0*
Электр машиналары, аппараттар жана аспаптар, алардын тетиктери			*6,4*		*13,5*		*9,9*		*10,9*		*7,9*
Ар кандай даяр буюмдар			86,5		109,6		143,9		78,4		45,2
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			*64,0*		*80,3*		*107,5*		*47,9*		*23,1*
Бут кийим			*10,1*		*16,8*		*18,6*		*12,4*		*6,7*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.30-таблица. Германиядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физи-калык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физи-калык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**62,4**		**67,5**		**74,6**		**70,8**		**51,6**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			16,9		23,2		23,9		18,8		16,9
Чийки заттар			0,7		1,4		2,3		1,3		1,0
Аралык товарлары			12,8		15,4		15,2		18,7		11,7
Инвестициялык товарлар			30,0		25,3		31,6		30,4		20,3
Энергия продукциялары			2,0		2,3		1,6		1,6		1,6
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			1,9		3,3		3,1		2,2		2,1
Суусундуктар жана тамеки			0,7		0,6		1,4		0,5		0,3
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			1,1		1,3		2,4		1,2		0,7
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			2,0		2,3		1,6		1,6		1,6
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		0,1		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			15,0		14,5		17,6		14,7		15,8
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*миң т*	*0,2*	*10,4*	*0,2*	*10,3*	*0,2*	*12,7*	*0,1*	*9,6*	*0,1*	*11,0*
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	*0,2*	*0,7*	*0,2*	*1,1*	*0,3*	*1,3*	*0,3*	*1,1*	*0,1*	*0,8*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			4,1		4,5		4,7		4,8		2,3
Резина материалдары	*т*	*24,3*	*0,4*	*231,5*	*0,3*	*1 780,2*	*0,4*	*56,2*	*1,4*	*9,6*	*0,1*
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*9,2*	*0,1*	*43,7*	*0,3*	*119,1*	*0,7*	*198,6*	*0,5*	*132,0*	*0,3*
Башка категорияда камтылбаган резина буюмдары	*т*	*9,6*	*0,2*	*8,6*	*0,2*	*16,1*	*0,3*	*7,7*	*0,2*	*7,1*	*0,2*
Кагаз жана картон	*т*	*218,4*	*1,1*	*152,7*	*0,8*	*111,5*	*0,6*	*25,0*	*0,1*	*47,2*	*0,2*
Токулбаган кездемелер	*т*	*142,4*	*0,4*	*145,1*	*0,4*	*14,8*	*0,1*	*110,3*	*0,3*	*95,7*	*0,4*
Алюминий	*т*	*42,9*	*0,2*	*50,1*	*0,4*	*37,9*	*0,3*	*49,1*	*0,3*	*45,5*	*0,3*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			33,0		27,0		34,6		37,7		22,1
Өнөр жайдын конкреттүү тармагына багытталган унаалар жана жабдуулар			*15,2*		*5,4*		*9,4*		*8,1*		*5,0*
Автоунаалар			*2,7*		*7,7*		*10,8*		*14,6*		*6,8*
Ар кандай даяр буюмдар			4,6		14,0		9,2		8,0		6,7
Башка категорияларда камтылбаган илимий жана контролдук аспаптар жана аппараттар			*2,9*		*3,9*		*6,6*		*5,6*		*4,5*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.31-таблица. Япониядан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физи-калык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физи-калык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физи-калык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физи-калык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физи-калык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**18,6**		**34,5**		**48,2**		**25,3**		**22,1**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			3,3		4,4		22,1		2,2		2,7
Чийки заттар			—		—		—		—		—
Аралык товарлары			10,7		16,8		14,9		13,8		12,2
Инвестициялык товарлар			4,5		13,0		11,1		8,1		6,0
Энергия продукциялары			0,1		0,3		0,1		1,1		1,2
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			—		—		—		—		—
Суусундуктар жана тамеки			—		—		—		—		—
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			—		—		—		—		—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			0,1		0,3		0,1		1,1		1,2
Майлоочу мунай майлары	*т*	*37,8*	*0,1*	*96,4*	*0,3*	*54,7*	*0,1*	*264,4*	*1,1*	*306,4*	*1,2*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			0,6		2,7		19,1		0,8		1,9
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*		*0,1*	*0,3*	*0,1*	*0,6*	*0,3*	*0,2*	*0,2*	*0,6*	*1,2*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			6,6		7,4		8,3		10,5		8,1
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*38,0*	*6,0*	*196,2*	*6,3*	*302,1*	*5,9*	*289,7*	*7,1*	*229,3*	*7,1*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			10,4		22,9		19,5		10,7		9,6
Өнөр жайдын конкреттүү тармагына багытталган унаалар жана жабдуулар			*1,3*		*4,4*		*4,2*		*2,0*		*2,6*
Автоунаалар			*5,2*		*7,1*		*6,6*		*3,6*		*3,6*
Ар кандай даяр буюмдар			0,9		1,3		1,2		2,1		1,2
Атайын, илимий, контролдук аспаптар жана аппараттар			*0,5*		*1,0*		*1,0*		*1,6*		*1,0*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

I.32-таблица. Корея Республикасынан товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016 физи-калык көлөм	2016 наркы, млн АКШ доллары	2017 физи-калык көлөм	2017 наркы, млн АКШ доллары	2018 физи-калык көлөм	2018 наркы, млн АКШ доллары	2019 физи-калык көлөм	2019 наркы, млн АКШ доллары	2020 физи-калык көлөм	2020 наркы, млн АКШ доллары
Бардыгы болуп			**26,0**		**46,4**		**27,7**		**33,1**		**47,6**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			8,5		14,9		6,7		7,6		19,1
Чийки заттар			—		0,1		—		—		—
Аралык товарлары			11,5		20,7		8,5		10,0		10,0
Инвестициялык товарлар			4,9		9,3		10,6		13,8		16,7
Энергия продукциялары			1,1		1,3		1,9		1,7		1,7
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			0,5		0,8		0,9		1,1		1,5
Суусундуктар жана тамеки			3,0		3,1		1,9		0,2		0,2
Кант кошулган минерал суу жана алкоголсуз суусундуктар	*миң л*	*228,3*	*0,2*	*135,7*	*0,1*	*338,2*	*0,3*	*230,8*	*0,2*	*168,8*	*0,2*
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			0,3		0,3		0,3		0,4		0,3
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			1,1		1,3		1,9		1,7		1,7
Майлоочу мунай майлары	*миң т*	*0,7*	*1,1*	*0,8*	*1,3*	*1,1*	*1,9*	*1,0*	*1,7*	*1,0*	*1,7*
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			—		—		—		—		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			5,2		3,0		4,1		6,0		6,4
Медикаменттер (ветеринардык медикаменттерди кошо алганда)	*т*	*2,5*	*0,8*	*0,9*	*0,3*	*2,0*	*0,3*	*5,4*	*0,8*	*3,3*	*0,8*
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	*0,2*	*0,5*	*0,7*	*1,3*	*0,7*	*1,2*	*1,1*	*2,2*	*1,8*	*3,4*
Баштапкы формадагы пластмассалар	*миң т*	*2,1*	*2,3*	*1,2*	*0,9*	*0,9*	*0,8*	*1,3*	*1,4*	*1,2*	*1,0*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			4,4		7,2		3,0		2,2		3,2
Резина дөңгөлөктөрү	*миң даана*	*25,6*	*0,6*	*32,8*	*0,8*	*23,7*	*0,6*	*9,0*	*0,4*	*11,2*	*0,3*
Трикотаж же согулган кездемелер	*т*		*—*	*447,1*	*0,8*	*186,9*	*0,5*	*51,2*	*0,1*	*224,8*	*0,6*
Чоюн жана болот	*миң т*	*1,2*	*1,3*	*0,8*	*4,0*	*0,4*	*0,5*	*0,1*	*0,1*	*0,4*	*0,4*
Пружиналар жана пружина үчүн тунукелер	*миң т*	*0,1*	*0,1*	*0,2*	*0,1*	*0,3*	*0,2*	*0,8*	*0,6*	*0,5*	*0,3*
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			9,8		22,9		14,4		19,4		32,5
Автоунаалар			*1,4*		*2,8*		*2,9*		*5,6*		*24,4*
Ар кандай даяр буюмдар			1,6		7,7		1,2		2,0		1,8
Блоктук имараттар			*0,4*		*0,2*		*0,1*		*0,2*		*0,2*
Үй эмеректери жана алардын тетиктери			*—*		*0,1*		*0,3*		*0,5*		*0,1*
Кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдар			*0,5*		*0,9*		*0,4*		*0,5*		*0,7*
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		—		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде

* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

I.33-таблица. БАЭден товарлардын импорту

	өлчөө бирдиги	2016		2017		2018		2019		2020	
		физикалык көлөм	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*	*физикалык көлөм*	*наркы, млн АКШ доллары*
Бардыгы болуп			**3,8**		**8,6**		**7,5**		**13,6**		**8,1**
Функционалдык бөлүштүрүү*											
Керектөө товарлары			2,8		7,0		5,8		11,6		6,1
Чийки заттар			—		—		0,1		0,1		—
Аралык товарлары			0,3		0,7		1,0		1,5		1,3
Инвестициялык товарлар			0,6		0,9		0,5		0,4		0,6
Энергия продукциялары			0,1		—		0,1		0,1		0,1
ЭССКнын бөлүктөрү жана ири позициялар боюнча											
Тамак-аш азыктары жана тирүү мал			0,6		0,4		0,4		0,4		—
Суусундуктар жана тамеки			0,4		0,5		0,2		1,0		5,2
Тамеки затынан турган сигареттер	*млн даана*	*41,9*	*0,2*	*29,6*	*0,1*	*27,9*	*0,1*	*40,5*	*0,6*	*1 731,5*	*5,1*
Отундан тышкары, азык-түлүктөн башка чийки заттар			—		—		—		0,1		—
Минерал отуну, майлоочу майлар жана у.с. материалдар			0,1		—		0,1		0,1		0,1
Мал жана өсүмдүк майлары, мом			0,1		—		0,1		0,1		—
Башка категорияларда камтылбаган химиялык заттар жана у.с. продукциялар			0,7		1,4		1,1		1,5		0,8
Эфир майлары, жуугуч каражаттар	*миң т*	*0,2*	*0,6*	*0,3*	*0,8*	*0,3*	*0,9*	*0,4*	*1,1*	*0,3*	*0,6*
Материалдын түрү боюнча классификацияланган өнөр жай товарлары			0,2		0,3		0,3		0,5		0,1
Унаалар жана транспорттук жабдуулар			1,3		5,9		4,7		9,8		1,8
Автоунаа тетиктери жана ага тиешелүү буюмдар			—		*0,1*		*0,2*		*0,6*		*1,1*
Ар кандай даяр буюмдар			0,3		0,2		0,5		0,2		0,1
ЭССКнын башка категорияларында камтылбаган товарлар жана операциялар			—		—		—		0,1		—

Эскертүү: УСКнын СИФ баасындагы маалыматтардын негизинде
* Улуттук банкта иштелип чыккан классификация боюнча

МАЗМУНУ

I.34-таблица. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери: жалпы, ЕАЭБ өлкөлөрү жана ЕАЭБден тышкары өлкөлөр

(базалык мезгил - 2010)

	РЭАК	*НЭАК*	*РЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)*	*НЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)*	*РЭАК (ЕАЭБден тышкары өлкөлөр)*	*НЭАК (ЕАЭБден тышкары өлкөлөр)*	*Сомдун алмашуу курсу (1 сом үчүн АКШ долл.)*
Январь'10	99,2	102,7	99,4	102,5	98,9	102,9	0,0226
Февраль	100,8	102,8	101,2	102,7	100,2	102,8	0,0224
Март	100,0	101,3	99,4	100,5	100,8	102,5	0,0223
Апрель	97,3	99,9	96,2	98,7	98,8	101,6	0,0221
Май	97,8	100,7	97,3	100,1	98,7	101,5	0,0218
Июнь	98,3	101,2	98,1	101,1	98,7	101,3	0,0217
Июль	96,9	99,1	96,8	99,1	97,1	99,1	0,0214
Август	97,9	98,8	97,7	98,5	98,3	99,1	0,0215
Сентябрь	100,2	98,9	100,5	99,3	99,7	98,3	0,0214
Октябрь	101,3	98,0	101,9	98,8	100,4	97,0	0,0214
Ноябрь	103,8	98,3	104,8	99,5	102,4	96,7	0,0214
Декабрь	105,5	98,3	105,9	99,2	105,0	97,2	0,0213
Январь'11	104,6	96,4	103,5	96,5	105,9	96,3	0,0211
Февраль	103,6	95,1	101,7	94,4	106,0	96,0	0,0211
Март	103,8	93,7	101,0	92,3	107,6	95,7	0,0211
Апрель	103,5	93,5	100,5	91,9	107,5	95,7	0,0212
Май	103,9	94,9	100,6	93,1	108,3	97,1	0,0216
Июнь	107,9	98,2	105,1	97,2	111,7	99,6	0,0221
Июль	107,9	98,7	104,8	97,6	111,9	100,3	0,0222
Август	108,7	101,0	106,7	100,8	111,4	101,2	0,0224
Сентябрь	108,1	102,1	107,6	103,4	108,9	100,5	0,0222
Октябрь	109,0	104,1	110,1	107,1	107,7	100,2	0,0221
Ноябрь	107,1	102,0	107,8	105,0	106,2	98,3	0,0217
Декабрь	107,9	102,3	109,0	105,7	106,5	97,9	0,0214
Январь'12	107,6	101,8	108,7	105,2	106,0	97,6	0,0214
Февраль	104,9	99,7	104,8	101,8	105,1	97,0	0,0214
Март	103,9	99,2	102,9	100,5	105,3	97,5	0,0214
Апрель	103,2	99,1	102,0	100,4	104,7	97,4	0,0214
Май	104,6	100,0	104,1	102,4	105,3	97,1	0,0213
Июнь	107,2	103,2	108,3	107,8	105,8	97,4	0,0212
Июль	106,4	102,8	106,7	107,2	106,0	97,4	0,0212
Август	107,4	103,1	107,5	107,2	107,3	98,1	0,0214
Сентябрь	106,7	101,8	106,3	105,5	107,2	97,3	0,0213
Октябрь	107,2	100,7	106,4	104,3	108,2	96,4	0,0212
Ноябрь	108,0	101,0	107,5	105,0	108,8	96,2	0,0212
Декабрь	107,9	99,9	106,5	103,0	109,7	96,0	0,0211
Январь'13	106,9	99,1	104,8	101,7	109,7	96,0	0,0210
Февраль	106,0	98,6	103,7	100,8	109,1	95,9	0,0209
Март	107,0	99,7	104,8	102,3	109,9	96,5	0,0209
Апрель	106,4	99,6	104,6	102,7	108,8	95,8	0,0208
Май	106,4	99,5	104,3	102,7	109,3	95,7	0,0207
Июнь	107,1	100,3	105,9	104,6	108,7	95,3	0,0206
Июль	106,5	100,5	105,4	105,1	108,0	95,0	0,0205
Август	106,9	101,1	106,2	106,2	107,7	95,3	0,0205
Сентябрь	106,3	100,5	105,4	105,1	107,5	95,2	0,0204
Октябрь	105,9	100,2	104,5	104,4	107,7	95,4	0,0206
Ноябрь	106,9	100,8	105,6	105,4	108,6	95,5	0,0205
Декабрь	107,3	100,5	106,1	105,4	108,8	94,9	0,0203
Январь'14	106,6	100,1	105,7	105,0	107,9	94,5	0,0201
Февраль	107,5	100,8	109,1	108,6	105,7	92,3	0,0195
Март	108,8	100,5	113,5	111,7	103,4	88,5	0,0184
Апрель	107,9	99,4	110,5	108,6	105,1	89,5	0,0184
Май	109,2	100,3	109,5	107,6	109,0	92,4	0,0189
Июнь	110,2	101,0	109,5	107,6	111,1	93,8	0,0192
Июль	109,5	101,6	108,9	108,4	110,4	94,3	0,0193
Август	110,3	102,9	110,8	110,9	109,8	94,3	0,0192
Сентябрь	108,8	101,7	110,3	110,6	107,2	92,2	0,0186
Октябрь	110,6	102,0	113,9	113,0	107,0	90,6	0,0182
Ноябрь	113,0	102,7	119,7	117,6	105,7	87,8	0,0174
Декабрь	120,2	108,8	132,2	130,5	107,7	88,3	0,0172
Январь'15	123,6	112,2	139,4	139,5	107,7	87,3	0,0168
Февраль	124,1	113,8	140,5	142,3	107,6	88,0	0,0165
Март	117,9	109,2	129,5	132,4	105,8	87,4	0,0161
Апрель	110,8	102,9	117,6	120,1	103,5	86,1	0,0158
Май	114,8	107,9	120,4	124,4	108,7	91,5	0,0169
Июнь	115,6	109,6	123,6	128,8	106,9	90,9	0,0167

I.34-таблица (уландысы)

	РЭАК	НЭАК	РЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)	НЭАК (ЕАЭБ өлкөлөрү)	РЭАК (ЕАЭБден тышкары өлкөлөр)	НЭАК (ЕАЭБден тышкары өлкөлөр)	Сомдун алмашуу курсу (1 сом үчүн АКШ долл.)
Июль	112,1	107,3	120,8	127,0	102,7	87,9	0,0161
Август	119,7	114,6	135,6	142,5	103,1	88,3	0,0159
Сентябрь	117,1	111,4	137,0	143,4	97,1	82,6	0,0148
Октябрь	112,9	108,2	130,6	138,9	95,2	80,7	0,0145
Ноябрь	111,0	106,2	130,1	139,3	92,5	77,8	0,0139
Декабрь	109,3	104,3	130,7	139,9	89,0	74,5	0,0132
Январь'16	114,0	109,6	141,0	152,5	89,4	75,2	0,0132
Февраль	115,8	112,5	145,1	158,4	89,3	76,0	0,0134
Март	113,8	111,8	138,6	153,4	90,8	78,0	0,0138
Апрель	113,9	113,0	136,1	152,3	93,2	80,8	0,0144
Май	114,5	113,5	135,4	151,9	94,9	82,0	0,0146
Июнь	115,3	114,4	136,5	153,7	95,7	82,6	0,0147
Июль	115,0	115,1	135,6	154,2	96,1	83,7	0,0148
Август	112,8	113,3	133,5	152,4	93,9	82,1	0,0146
Сентябрь	111,9	112,3	131,8	150,5	93,8	82,0	0,0145
Октябрь	111,8	112,1	129,4	147,7	95,6	83,4	0,0146
Ноябрь	113,2	113,3	130,7	149,3	97,1	84,5	0,0145
Декабрь	113,2	112,7	127,9	145,5	99,5	86,1	0,0144
Январь'17	111,7	111,1	124,4	141,0	100,0	86,6	0,0144
Февраль	110,6	109,6	121,8	137,9	100,1	86,3	0,0144
Март	110,5	109,1	121,0	136,6	100,8	86,5	0,0145
Апрель	110,6	109,5	119,6	135,5	102,2	88,0	0,0147
Май	111,2	110,3	120,8	137,2	102,2	88,2	0,0148
Июнь	110,4	109,4	120,6	137,1	101,1	86,9	0,0146
Июль	110,6	109,7	122,8	140,0	99,5	85,7	0,0145
Август	110,8	110,3	124,6	142,1	98,4	85,4	0,0145
Сентябрь	111,6	111,9	123,1	141,1	101,3	88,7	0,0146
Октябрь	113,1	113,2	123,3	141,3	104,0	90,9	0,0146
Ноябрь	112,9	112,6	123,0	140,4	103,9	90,5	0,0144
Декабрь	112,6	112,3	122,6	139,8	103,5	90,4	0,0144
Январь'18	110,9	110,4	120,8	137,4	102,1	89,3	0,0145
Февраль	110,8	110,0	121,6	137,7	101,5	88,8	0,0146
Март	110,9	110,1	121,5	138,5	101,9	88,8	0,0147
Апрель	111,2	111,2	124,0	142,6	100,5	88,2	0,0146
Май	112,7	113,4	126,3	146,4	101,4	89,7	0,0146
Июнь	114,0	115,4	127,4	148,4	103,0	91,5	0,0146
Июль	115,5	117,8	128,1	150,7	105,1	94,2	0,0147
Август	118,2	121,6	131,8	155,8	107,4	97,5	0,0146
Сентябрь	118,9	123,3	134,1	158,9	106,8	98,4	0,0145
Октябрь	117,7	122,5	132,1	156,7	106,2	98,3	0,0144
Ноябрь	117,2	121,5	131,3	155,6	105,9	97,2	0,0143
Декабрь	117,7	121,4	132,8	157,4	105,6	96,2	0,0143
Январь'19	117,4	121,4	134,1	159,6	104,3	95,2	0,0143
Февраль	115,3	120,3	131,3	157,3	102,8	95,1	0,0143
Март	114,2	119,7	129,4	155,9	102,4	95,0	0,0143
Апрель	113,7	120,3	127,9	155,4	102,5	96,0	0,0143
Май	114,6	121,8	127,8	155,8	104,2	98,0	0,0143
Июнь	115,7	122,3	127,8	154,9	105,8	99,0	0,0143
Июль	114,7	121,8	126,4	153,5	105,0	98,9	0,0144
Август	116,4	124,3	129,1	156,7	105,9	100,6	0,0143
Сентябрь	117,1	125,2	129,4	156,5	106,9	102,1	0,0143
Октябрь	116,7	125,2	129,0	155,7	106,6	102,5	0,0143
Ноябрь	116,4	124,4	128,8	154,8	106,2	101,7	0,0143
Декабрь	116,5	123,8	127,8	152,9	107,0	101,9	0,0143
Январь'20	115,2	122,8	125,9	150,6	106,0	101,6	0,0143
Февраль	117,1	124,9	129,1	154,0	107,0	102,9	0,0143
Март	117,5	124,0	134,8	159,6	103,3	98,0	0,0133
Апрель	115,5	120,0	133,1	155,3	101,0	94,1	0,0124
Май	118,2	124,4	132,6	157,0	106,0	99,8	0,0130
Июнь	118,3	125,8	129,7	155,0	108,5	103,3	0,0134
Июль	114,9	123,2	126,8	152,7	104,8	100,5	0,0130
Август	115,1	124,4	129,6	156,1	102,9	100,2	0,0129
Сентябрь	114,8	123,6	130,6	156,1	101,4	98,9	0,0127
Октябрь	116,4	123,4	133,8	156,9	101,6	97,8	0,0124
Ноябрь	112,6	118,1	128,8	149,5	98,7	93,9	0,0119
Декабрь	112,4	116,4	126,9	145,1	99,9	94,0	0,0119

МАЗМУНУ

I.1-график. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекстери

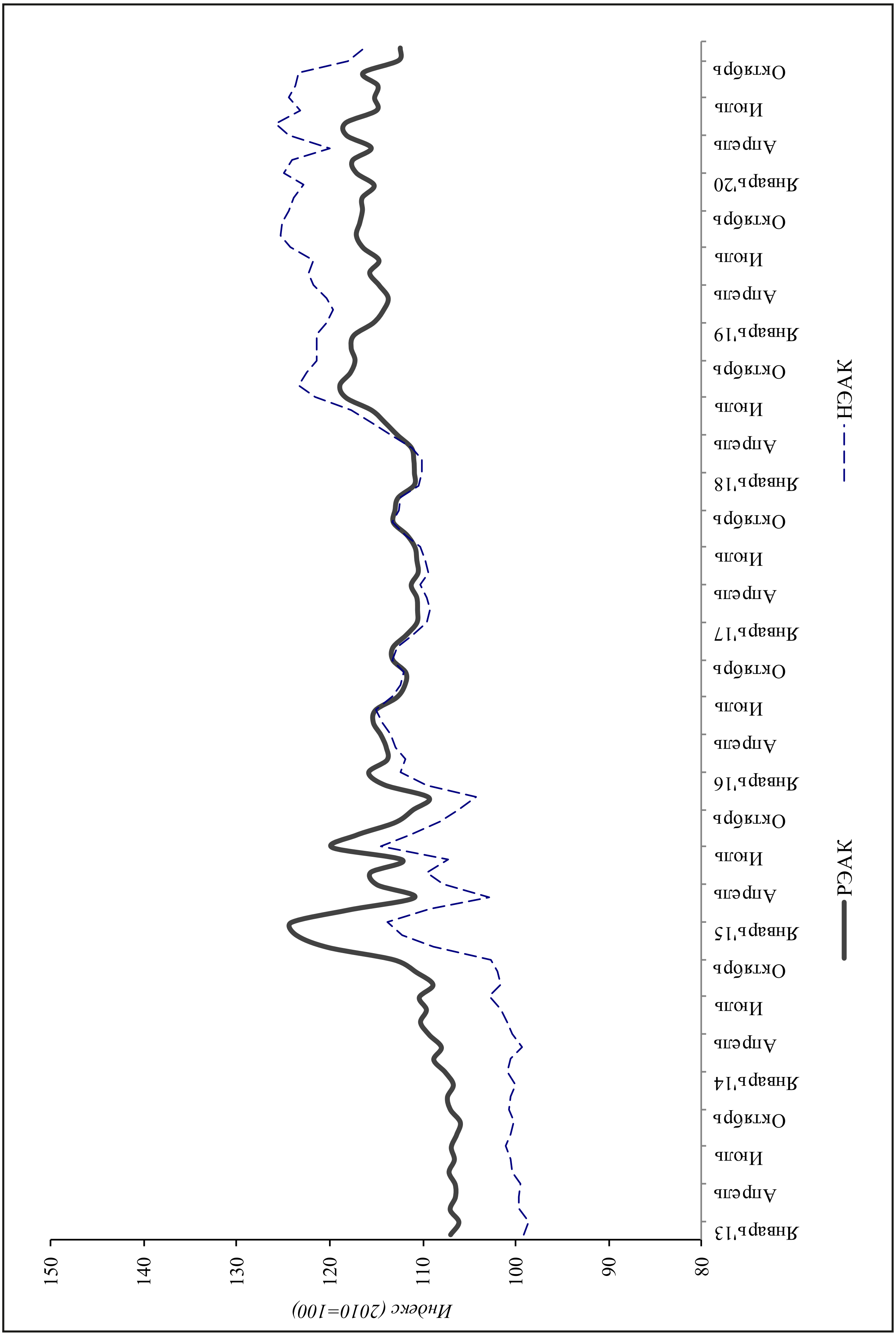

I.35-таблица. Кыргыз Республикасына тике чет өлкө инвестицияларынын таза агылып кирүүсүнүн географиялык түзүмү*

(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп	**615,9**	**-107,2**	**49,2**	**341,4**	**-509,5**
ЕАЭБден тышкаркы өлкөлөр	**336,3**	**-174,3**	**89,3**	**341,2**	**-474,2**
Азербайжан	—	0,1	0,1	0,7	1,2
Улуу Британия	0,2	-24,6	-21,6	42,4	-73,8
Виргин аралдары, Улуу Британия	0,1	-1,9	5,9	1,7	-0,1
Германия	-0,4	32,8	7,2	-1,0	-9,7
Канада	103,1	-178,5	-2,8	191,6	-32,1
Кипр	12,5	2,7	1,0	-25,3	2,8
Кытай	174,9	36,0	67,2	-32,2	-385,5
Катар	0,0	0,0	7,1	0,2	0,0
Нидерланды	9,4	15,2	48,2	57,7	42,1
Башка эл аралык уюмдар	0,0	-7,2	-5,7	7,5	0,5
Корея Республикасы	0,9	-4,6	2,3	-3,3	-23,0
АКШ	2,2	0,3	-10,0	5,0	2,1
Түркия	25,6	10,1	-20,2	-6,8	-17,5
Швейцария	2,7	4,8	13,8	102,9	17,2
Япония	0,0	8,1	0,3	5,8	0,6
Башка өлкөлөр	5,1	-67,7	-3,5	-5,7	0,9
ЕАЭБ өлкөлөрү	**279,6**	**67,1**	**-40,1**	**0,2**	**-35,3**
Беларусь	-17,6	—	—	0,4	—
Казакстан	16,0	-7,3	-33,2	-8,1	6,0
Россия	281,1	74,4	-6,9	8,0	-41,3

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен УСКнын маалыматтары. "Экономикалык иштин түрлөрү боюнча мамлекеттик классификаторго" (3-версиясы) ылайык

МАЗМУНУ

I.36-таблица. Кыргыз Республикасына экономикалык иштин түрлөрү боюнча тике чет өлкө инвестициялары*

(млн АКШ долларында)

	2016	2017	2018	2019	2020
Бардыгы болуп	**615,9**	**-107,2**	**49,2**	**341,4**	**-509,5**
Айыл чарба, токой чарбасы жана балык уулоочулук	0,1	-0,6	2,2	-2,4	-15,8
Пайдалуу кендерди казып алуу	26,2	27,7	28,8	35,3	-34,2
Иштетүү өндүрүшү (иштетүү өнөр жайы)	169,0	-68,6	57,2	164,0	-66,3
Электр энергиясы, газ, буу жана тазаланган аба менен камсыздоо	120,6	65,3	-5,0	4,0	-27,0
Курулуш	22,3	-19,0	10,1	-38,9	-9,1
Дүң жана чекене соода; автоунаа жана мотоциклдерди оңдоо	-17,5	13,3	7,6	16,7	-22,0
Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо	—	-11,9	3,2	18,5	-1,8
Мейманканалар менен ресторандардын ишмердиги	2,0	-0,9	-12,1	0,1	-1,2
Маалымат жана байланыш	0,9	11,6	42,1	127,2	9,5
Финансылык ортомчулук жана камсыздандыруу	172,8	37,5	11,8	28,8	21,8
Кыймылсыз мүлк операциялары	-0,2	-3,9	-28,4	0,5	8,4
Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик	119,8	-162,3	-65,0	-14,7	-367,2
Административдик жана көмөкчү иш	—	0,1	-2,0	2,1	-16,5
Саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык тейлөө	—	-0,2	-1,1	—	-0,2
Искусство, көңүл ачуу жана эс алуу	—	4,7	-0,2	0,1	-0,4

* Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен УСКнын маалыматтары. "Экономикалык иштин түрлөрү боюнча мамлекеттик классификаторго" (3-версиясы) ылайык

I.37-таблица. Эл аралык камдар (бир мезгилдин акырына карата)[1]

	2016	2017	2018	2019	2020
Дүң камдар, *млн АКШ долларында*	1 969,1	2 176,5	2 155,5	2 424,1	2 808,1
Камдык активдер*, *млн АКШ долларында*	1 773,3	1 970,7	1 919,2	2 176,4	2 628,0
Дүң камдар, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импорт айларында	4,6	4,4	4,5	7,2	6,9
Камдык активдер, товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн импорт айларында	4,2	4,0	4,0	6,5	6,4

[1] ЭВФтеги камдык позицияны кошо алганда.

* ЭВФтин методологиясына ылайык эл аралык резервдик активдерде конвертацияланган валютада гана болгон активдер камтылат (АКШ доллары. евро, фунт стерлинг, кытай юаны, япон йенасы, швейцария франкы, австралия доллары жана канада доллары).

I.38-таблица. Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестицияларынын балансы
(млн АКШ доллары)

А	31.12.2019 карата калдык 1	Жүргүзүлгөн операциялардан улам өзгөрүүлөр 2	Баалардын өзгөрүүсү 3	Курстардын өзгөрүүсү 4	Башка өзгөрүүлөр 5	31.12.20 карата калдык 6
А. Активдер	**4 816,3**	**168,1**	**407,8**	**21,7**	**186,6**	**5 600,6**
Чет өлкөгө тике инвестициялар[1]	911,5	2,1	262,8	4,9	—	1 181,3
Портфелдик инвестициялар	170,0	-15,0	—	—	—	155,1
Акционердик капиталга	—	—	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	170,0	-15,0	—	—	—	155,1
Финансы деривативдери	9,7	-7,6	—	-1,0	—	1,1
Башка инвестициялар	1 548,7	80,3	—	-7,2	13,4	1 635,1
Накталай акча жана депозиттер	983,2	116,5	—	-7,7	—	1 092,0
Кредиттер	40,9	-0,7	—	0,5	—	40,8
АКЖО	—	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	—	—	—	—	—	—
Банктар	8,4	-0,4	—	-0,5	—	7,5
Башка секторлор	32,5	-0,2	—	1,0	—	33,3
Соода кредиттери	524,5	-35,6	—	—	13,4	502,3
Башка активдер	—	—	—	—	—	—
Камдык активдер	2 176,4	108,4	145,1	25,0	173,2	2 628,0
Монетардык алтын	701,2	—	143,5	—	173,2	1 017,9
АКУ	147,1	-26,6	—	4,8	—	125,3
ЭВФтеги камдык позиция	—	—	—	—	—	—
Чет өлкө валютасы	1 328,0	135,0	1,6	20,3	—	1 484,8
Накталай акча жана депозиттер	863,0	-277,8	—	17,1	—	602,4
Чет өлкө баалуу кагаздары	465,0	412,7	1,6	3,1	—	882,5
Б. Милдеттенмелер	**12 328,9**	**-49,3**	**0,1**	**9,6**	**17,4**	**12 306,7**
Кыргыз Республикасына тике инвестициялар[1]	5 754,5	-509,5	0,1	-58,8	-9,1	5 177,3
Портфелдик инвестициялар	4,4	0,1	—	0,7	-1,7	3,5
Акционердик капиталга	—	—	—	—	—	—
Карыздык баалуу кагаздар	4,4	0,1	—	0,7	-1,7	3,5
Финансы деривативдери	9,7	-7,9	—	-0,7	—	1,1
Башка инвестициялар	6 560,3	468,0	—	68,5	28,1	7 124,9
Накталай акча жана депозиттер	194,8	-0,5	—	-5,5	—	188,8
Кредиттер	5 282,2	330,9	—	68,8	32,3	5 714,2
АКЖО	—	—	—	—	—	—
Мамлекеттик башкаруу сектору	3 850,7	277,3	—	89,4	—	4 217,4
Банктар	241,1	-53,1	—	-13,4	—	174,6
Башка секторлор	1 190,4	106,6	—	-7,2	32,3	1 322,1
Соода кредиттери	966,4	137,6	—	1,1	-4,2	1 101,0
Башка милдеттенмелер[2]	116,8	—	—	4,1	—	120,9
В. Эл аралык таза инвестициялык позиция (А-Б)	**-7 512,6**	**217,4**	**407,8**	**12,1**	**169,2**	**-6 706,1**

[1] Улуттук банктын баа берүүлөрүн эске алуу менен.

[2] Мында өлкөлөрдүн төлөм теңдемин колдоого алуу үчүн ЭВФке мүчө болгон өлкөлөр арасында АКУну бөлүштүрүү камтылат.

II тиркеме. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү ыкмасы

1. Киришүү

Төлөм теңдеминде Кыргыз Республикасынын белгилүү бир мезгил ичинде башка өлкөлөр менен жүргүзүлгөн тышкы экономикалык операциялары чагылдырылат. Мындай товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр, кирешелер менен операциялар, ошондой эле активдер жана милдеттенмелер менен операциялар резиденттер жана резидент эместер ортосунда ишке ашырылат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми (мындан ары – төлөм теңдеми) ЭВФ тарабынан иштелип чыккан “Төлөм теңдеми боюнча колдонмонун” 5-чыгарылышына ылайык даярдалат.

Төлөм теңдеми Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) тарабынан түзүлөт жана ал Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин (мындан ары - Улуттук статистика комитети), Улуттук банктын, коммерциялык банктардын, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы кызматынын, Тышкы иштер министрлигинин, ошондой эле башка министрликтердин, уюмдардын жана ишканалардын маалыматтарына негизденет.

Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамы жана Өкмөт менен Улуттук банктын ченемдик актылары маалыматты топтоонун жана алардын купуя сакталышынын мыйзамдуу негизин камсыз кылат.

Төлөм теңдеми чейрек сайын, миллион АКШ долларында, отчеттук мезгил аяктагандан кийин бир чейрек өткөндөн кийин түзүлөт. Төлөм теңдеминдеги маалыматтар бул басылмадан тышкары ай сайын чыгарылуучу Улуттук банктын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетенинде” жана Жылдык отчетунда жарыяланат. Мындан тышкары, төлөм теңдеминде камтылган маалыматтар Улуттук статистика комитетинин “Кыргыз Республикасынын тышкы соода жүргүзүүсү”, “Кыргыз Республикасынын ар жылдык статистикалык маалыматтары” жылдык басылмаларында жарыяланып турат. Төлөм теңдеми жана эл аралык инвестициялык позиция боюнча маалыматтар “Төлөм теңдеминин статистикасы боюнча жылдык маалымат” жана “Эл аралык финансы статистикасы” басылмаларында жарыяланышы үчүн ЭВФке сунушталат.

МАЗМУНУ

2 Төлөм теңдемин түзүүнүн негизги эрежелери

Төлөм теңдемин түзүүдө пайдаланылуучу резиденттик аныктамага ылайык, резидент катары бир жыл же андан ашык убакыт бою республиканын экономикалык чөйрөсүндө иш алып барган же ишкердикти жүргүзүүгө ниеттенген жеке адамдар, ошондой эле Кыргызстанда олуттуу көлөмдө товар өндүргөн жана/же кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштаган же болбосо республиканын аймагында жайгашкан жер тилкелерге, курулмаларга жана өндүрүштүк бирдиктерге ээ юридикалык жактар саналат.

Төлөм теңдемин түзүү эрежелерине ылайык, ар бир операция эки жазуу менен чагылдырылат, алардын биринчиси бир статьянын кредитине, ал эми экинчиси – башка статьянын дебетине таандык. Финансылык операциялар чегерүү ыкмасында чагылдырылат, б.а. чегерилген, бирок ошол учурда төлөнө элек сумма чагылдырылат.

II таблица. 1. Төлөм теңдемин түзүүнүн негизги эрежелери

Операция	**Кредит, плюс (+)**	**Дебет, минус (-)**
Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	*Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр экспорту*	*Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импорту*
Кирешелер	*Алууга карата кирешелер*	*Төлөөгө карата кирешелер*
Трансферттер	*Каражаттарды алуу*	*Каражаттарды өткөрүп берүү*
Финансылык инструменттер менен операциялар	*Чет өлкө активдерин (талаптарды) азайтуу* *Чет өлкө милдеттенмелерин көбөйтүү*	*Чет өлкө активдерин (талаптарды) көбөйтүү* *Чет өлкө милдеттенмелерин азайтуу*

Кош жазуу принцибине ылайык, бардык кредиттик жазуулар суммасы бардык дебеттик жазуулар суммасына барабар болууга, демек теория боюнча жалпы сальдо дайыма нөлгө барабар болууга тийиш экендигин белгилеп кетүү зарыл. Бирок, иш жүзүндө баланстын жыйынтык сальдосу эч качан нөлгө жеткен эмес. Мунун себеби катары, төлөм теңдемин түзүү үчүн пайдаланылган маалымат ар башка булактардан келип түшөөрү саналат. Мисалы, товарлар экспорту боюнча маалымат бажы статистикасынын негизинде түзүлөт, ошол эле учурда экспорт боюнча валюта түрүндө алынган пайда боюнча маалымат банктык отчеттордон алынат. Ошентип, бири-биринен көз карандысыз булактардан алынган маалыматтарды пайдалануунун натыйжасында калыптанган нөлдүк эмес маанидеги сальдо "таза каталар жана калтырып кетүүлөр" деп аталган кошумча статья менен теңдештирилет, ал чоңдугу боюнча сальдого барабар, бирок терс мааниге ээ.

3. Төлөм теңдеминин түзүмү жана маалымат базасы

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн олуттуу көлөмдөгү маалымат пайдаланылат, мында бир статья үчүн бир эле учурда бир нече маалымат булактары пайдаланылышы мүмкүн. II.2-таблицасында Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүүдө кандай маалымат колдонулаары жана кандай булактардан маалымат алынаары чагылдырылган.

Төлөм теңдеминин операциялары күндөлүк операциялар эсеби, ошондой эле капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби болуп эки негизги эсептер тобуна биригет. Күндөлүк операциялар эсебинде товарлар, кызмат көрсөтүүлөр, кирешелер жана күндөлүк трансферттер менен операциялар чагылдырылат. Ал эми капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби капиталдык эсептен жана финансылык эсептен турат жана анда күндөлүк операциялар эсебинде чагылдырылуучу товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр агымы кандайча каржылоого алына тургандыгы келтирилет.

Соода балансы. Соода балансы товарлардын ФОБ баасындагы экспорт менен импорт наркынын ортосундагы айырманы билдирет. Товарлардын ФОБ баасындагы экспортунун жана товарлардын СИФ баасындагы импортунун наркы тууралуу маалымат Улуттук статистика комитетинен алынат жана алар бажы органдарынан, ишканалардан алынган маалыматтарга, анын ичинде аларды алып кирүү жана алып чыгуу бажы органдары тарабынан эсепке алынбаган газды, электр энергиясын, бункерде сакталган отун экспорту жана импорту боюнча маалыматтарга, ошондой эле Улуттук статистика комитетинин республиканын коңшу өлкөлөр менен чектеш аймактарда жайгашкан мал базарларды изилдөө маалыматтарына негизденет. Улуттук статистика комитети товарлар экспорту жөнүндө маалыматтарга Кыргыз Республикасынын аэропортторунда чет өлкөлүк авиакомпаниялар тарабынан сатылып алынган товарлар боюнча маалыматты, ал эми импорт боюнча маалыматтарга чет мамлекетердин порторунда Кыргыз Республикасынын резиденттери-авиа-темир жол компаниялары тарабынан сатылып алынган товарлар боюнча маалыматты кошумчалайт.

СИФ баасындагы импорт наркын ФОБ баасында эсептөө, Улуттук статистика комитетинин өздүк изилдөө ишинин негизинде товарлар импортуна байланыштуу транспорттук жана камсыздандыруу чыгашаларын бөлүп алуу менен жүргүзүлөт.

2006-жылдан тартып 2015-жылга чейинки мезгил аралыгында Улуттук статистика комитети товарлар экспортунун статьясын бажы статистикасында эске алынбай калган айыл чарба продукциясынын негизги түрлөрүн экспорттоо көлөмүнө жеткире эсептөөлөрдү жүргүзгөн. Бир жолку жеткире эсептөө отчеттук жыл ичинде алынган маалыматтарга карата колдонулган жана ал баланстык ыкмага негизденген: "ресурстар" минус "пайдалануу", мында "ресурстар" – бул өндүрүш плюс импорт, ал эми "пайдалануу" – өздүк керектөө плюс өндүрүштүк керектөө плюс экспорт плюс жоготуулар. Кыргыз Республикасы ЕАЭБга мүчө катары киргендигине жана бирдиктүү бажы чөйрөсү түзүлгөндүгүнө байланыштуу, 2015-жылдын 3-чейрегинен тартып азыркы учурга чейин Улуттук статистика комитети товарлар экспорту жана импортунун жалпы көлөмүнө Улуттук статистика комитети тарабынан жүргүзүлгөн ЕАЭБ өлкөлөрү менен өз ара соода жүргүзгөн жеке адамдардын ишине тандалма иликтөөлөрдү жүргүзүү жыйынтыгын бириктирет.

Өз кезегинде Улуттук банк, төлөм теңдемин түзүү талаптарына ылайык, Улуттук статистика комитетинин тышкы соода боюнча расмий малыматтарын өз кошумча баа берүү маалыматтары: 2015-жылга чейин колдонулган “алып сатарлык соода жүргүзүү” реэкспорту боюнча маалыматтар жана 2011-жылдан тартып азыркы учурга чейин – мунай заттар реэкспорту боюнча маалыматтар менен толуктайт.

Кызмат көрсөтүүлөр. Эл аралык кызмат көрсөтүүлөр экспорту жана импорту Улуттук статистика комитети тарабынан топтолгон маалыматтардын (8-ВЭС “Кызмат көрсөтүүлөр экспорту жана импорту жөнүндө отчет” формасы жана баа берүү маалыматтары) жана Улуттук банк тарабынан камсыздалуучу банктык статистика маалыматтарынын негизинде эсептелет.

Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр, эң башкысы, Улуттук статистика комитетинин маалыматтарынын негизинде аныкталат. Улуттук банк банктык статистика маалыматтарынын негизинде автоунаада жүргүнчүлөрдү ташуу, башка темир жол кызмат көрсөтүүлөрү, башка транспорт түрлөрүндө ташуу жана жүк ташуучу трапспорт кызматтарын сунуштаган агенттиктер боюнча маалыматтарды топтоону жүзөгө ашырган.

“Кыдыруулар” статьясына баа берүү Улуттук статистика комитети тарабынан республикага келген (республикадан кеткен) жарандардын санына негизденген ыкмага ылайык ишке ашырылат. Бул маалыматтарга кошумча Улуттук статистика комитети тарабынан топтолгон банктык статистиканын жана мекемелердин маалыматтарынын негизинде түзүлгөн билим берүү жана саламаттыкты сактоо чөйрөсүндө кызмат көрсөтүүлөр эске алынат.

Курулуш, компьютер жана маалымат, мамлекеттик, финансылык жана башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан коммерциялык банктардын отчетторунун, ишканалардын, Тышкы иштер министрлигинин жана Улуттук банктын ички булактарынан алынган маалыматтардын базасында түзүлөт.

Башка кызмат көрсөтүүлөрдө алар Улуттук статистика комитетинин жана банктык статистика маалыматтарынан алынган, жогоруда белгиленген статьяларда камтылбаган ар кандай эл аралык кызмат көрсөтүү түрлөрү камтылат.

Кирешелер. Бул статьяда өндүрүш факторлорун, атап айтканда: эмгек жана капиталды пайдалануу же сунуштоо үчүн төлөмдөр жана келип түшүүлөр камтылат жана алар эки эсепке: эмгекке төлөөлөр жана инвестициялардан кирешелер болуп бөлүнөт. Эмгекке төлөөлөрдө резидент эместердин Кыргыз Республикасынын резиденттеринен алган эмгек акысы же тескерисинче, резиденттердин резидент эместерден алган эмгек акысы камтылат. Тике, портфелдик жана башка инвестициялардан түшкөн кирешелерде резиденттердин чет өлкөлүк финансылык активдерине жана милдеттенмелерине кошуп эсептелинген келип түшүүлөр жана төлөмдөр камтылат. Тике жана портфелдик инвестициялардан түшкөн кирешелер боюнча маалыматтар ишканалардан жана банктык эмес финансы-кредит уюмдарынан алынган отчеттордун негизинде Улуттук статистика комитетинен, ошондой эле банктык статистикадан алынат. Башка инвестициялардан кирешелер боюнча маалыматтар Улуттук банктын ички булактарынан (ЭВФ кредиттери жана Улуттук банк тарабынан тейлөөгө алынган кредиттер боюнча пайыздар), Финансы министрлигинен (мамлекеттик кредиттер боюнча пайыздар) жана ишканалардан (мамлекеттик эмес кредиттер боюнча пайыздар) алынат. Эмгекке төлөөлөр боюнча маалыматтар Улуттук статистика комитети жана Улуттук банк тарабынан чет өлкөлүк жумушчуларды ишке тарткан ишканалардан алынат.

Трансферттер. Трансферттер күндөлүк эсепте чагылдырылуучу - күндөлүк жана капиталдык эсепте чагылдырылуучу - капиталдык трансферттер болуп бөлүнөт. **Капиталдык трансферттерге** өзүндө төмөнкүлөрдү камтыган трансферттер кирет: негизги капиталга менчик укукту өткөрүп берүү; кредитордун карызды жокко чыгаруусу; негизги капиталды сатып алууга же сатууга байланыштуу акчалай активдерди өткөрүп берүү; анда мигранттар өзүнүн резиденттигин өзгөртүп, башка жакка которулганда, алардын мүлкү жана финансылык активдер агымын компенсациялаган жазуу болуп саналган, калктын миграциясына байланыштуу трансферттер. Трансферттердин калган бардык түрлөрү **күндөлүк трансферттерге** кирет. Биздин өлкөгө мүнөздүү күндөлүк трансферттер

катары гуманитардык жардам саналат, ал төлөм теңдеминде дебет боюнча товарлар импорту, ал эми кредит боюнча – трансферт катары компенсациялоочу өткөрүү катары чагылдырылат. Күндөлүк расмий трансферттерге товарлар жана техникалык жардам түрүндө гранттар, ошондой эле эл аралык уюмдардын фондуна чегерүүлөр кирет. Гуманитардык жардам боюнча маалымат Улуттук статистика комитетинен товарлар импорту жөнүндө маалымат менен бирге сунушталат. Техникалык жардамга баа берүүдө ЭВФтин маалыматтары колдонулат. Эл аралык уюмдардын фондуларына чегерүүлөр боюнча маалыматтар Улуттук банк тарабынан түзүлөт. Жеке күндөлүк трансферттер, эң башкысы, калктын чет өлкөлөргө жана чет өлкөлөрдөн акча которуулары катары берилет. Мындай маалыматтарды Улуттук банк банктык статистика маалыматтарынын жана Улуттук статистика комитети тарабынан сунушталган почта аркылуу которуулар боюнча маалыматтардын негизинде түзөт. Капиталдык расмий трансферттердин көлөмүн аныктоо үчүн Улуттук банк товарлар түрүндөгү гранттардын жалпы көлөмүнөн капиталдык товарларды бөлүп көрсөтөт. Мындай маалымат Улуттук статистика комитетинен алынат. Мигранттардын трансферттерин Улуттук банк, Улуттук статистика комитетинен алынган мигранттардын саны жөнүндө маалыматтардын негизинде баа берүү жана мигранттар тарабынан алынып келинген/алынып чыккан активдердин орточо баасына баа берүү аркылуу аныктайт.

2000-жылдан тартып Улуттук банк “чет өлкөдө иштеп жаткандардын акча которуулары” статьясы боюнча кошумча баа берүүнү жүргүзүп келет. Кошумча баа берүү суммасы расмий катталган акча которуулар жана кошумча эсептөө коэффициенти катары аныкталат. Дүйнө коомчулугу тарабынан иштеп жаткандардын акча которууларга иликтөө иши жүргүзүлүп жатат жана ар бир иликтөө ишинде нак формада капиталдын агылып кирүүсүнө баа берилүүдө. Өз баа берүүсүндө Улуттук банк иликтөө маалыматтарына таянышы жана жыл сайын коэффициентти өзгөртүшү мүмкүн.

Финансылык эсеп. Финансылык эсепте, анын натыйжасында резиденттердин чет өлкөлүк активдери жана милдеттенмелери көбөйгөн же азайган операциялар камтылат. Резидент чет өлкөлүк активдерди резидент эместен гана эмес, резиденттен да сатып алуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болгондугуна байланыштуу, финансылык эсепте резиденттер ортосунда чет өлкөлүк активдер менен операциялар да чагылдырылышы мүмкүн. Финансылык эсептин алкагында активдин ар бир түрү боюнча операциялар ачык-айкындуу чагылдырылат. Ошентип, жазууларда белгилүү бир мезгил аралыгында ошол түрдөгү активдер же милдеттенмелер менен бардык алгылыктуу жана терс операциялардын таза суммардык өзгөрүүсү чагылдырылат. Активдер суммасынын таза азайуусу жана милдеттенмелер суммасынын таза көбөйүүсү кредит боюнча, ал эми активдер суммасынын көбөйүүсү жана милдеттенмелер суммасынын таза кыскаруусу дебет боюнча катталат. Финансылык эсеп компоненттери функционалдык белгиси боюнча классификацияланат жана тике инвестициялар, портфелдик инвестициялар, башка инвестициялар жана камдык активдер болуп бөлүнөт.

Тике инвестицияларда бир өлкөнүн жеке адамдары жана юридикалык жактары (тике инвестор) башка өлкөнүн (тике инвестицияларга ээ ишкана) чарба бирдигин тескөөдө катышуу максатында жүзөгө ашырган инвестициялары чагылдырылат. Тике инвестициялар катары тике инвестордун ишкананын капиталында катышуу формасында капитал салуулар гана эмес, тике инвестор менен ишкана – тике инвестициялоо объекти ортосунда инвестициялардын бардык формалары классификацияланат. Тике инвестордун ишканага сунуштаган кредиттерин же тике инвестиция катары каралган, жерди узак мөөнөткө ижарага берүүнү мисал катары келтирүүгө болот. Тике инвестициялар чет өлкөгө же болбосо ички экономикага инвестициялар болуп бөлүнөт. Тике инвестициялар боюнча маалыматты Улуттук банк Улуттук статистика комитетинен, ошондой эле айрым ири биргелешкен ишканалардан алат. 2015-жыл үчүн төлөм теңдеми (2011-жылдан тартып кайра кароого алынган) жарыялангандан тартып Улуттук статистика комитетинин өлкөгө, ошондой эле чет өлкөлөргө тике чет өлкө инвестициялары боюнча маалыматтарына Улуттук банк тарабынан кошумча баа берилген.

Портфелдик инвестицияларда баалуу кагаздар жана карыздык кагаздар менен операциялар, киреше алуу үчүн гана ишке ашырылуучу операциялар чагылдырылат. Тике инвестицияларды портфелдик инвестициялардан чектөөнүн шарттуу критерийи катары инвестордун ишкананын жөнөкөй акцияларынын 10 же андан жогору пайызына ээлик кылуусу саналат. Портфелдик инвестициялар, өз кезегинде, активдер жана милдеттенмелер менен операциялар, ошондой эле финансылык инструмент түрү (капиталда катышууну камсыз кылган баалуу кагаздар жана карыздык баалуу кагаздар) боюнча классификацияланат. Портфелдик инвестициялар боюнча маалыматтарды Улуттук банк ички булактардан, Улуттук статистика комитетинен, коммерциялык банктардан, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө боюнча мамлекеттик кызматынан жана ири биргелешкен ишканалардан алат.

Финансылык деривативдер – бул, финансылык инструменттер, алар айрым башка финансылык инструменттерге же мүнөздөмөлөргө (чет өлкө валютасы, мамлекеттик облигациялар, акцияларга баа индекстери, пайыздык чендер ж.б.), же болбосо кийин сатылып алынышы же сатылышы мүмкүн болгон кандайдыр бир биржа товарларына (алтын, кант, кофе ж.б.) “байланыштыруу” шартында жүзөгө ашырылат. Финансылык деривативдер ээлерине келечекте белгиленген мөөнөттө белгилүү бир активдерди, мисалы, нак акча, баштапкы финансылык инструмент түрүндө ж.б. алууга укугун алдын ала сүйлөшүүнү камсыз кылат. Туундуу финансылык инструменттерге опциондор (валюталык, пайыздык, товардык ж.б.), жүгүртүүдөгү финансылык фьючерстер, варранттар, ошондой эле валюталык же пайыздык свопторжөнүндө келишим сыяктуу инструменттер кирет. Туунду инструменттер менен бүтүмдөр өзүнчө операциялар тобу катары бөлүнөт (эң башкысы, финансылык); алар туунду контракттардын негизин түзгөн жана алардын мүнөздөмөлөрүнө “байланыштырылган” баалуу кагаздар же товарлар менен операцияларды каттоодон өзүнчө эсепке алынат. Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминде финансылык деривативдер коммерциялык банктардын туунду инструменттери түрүндө берилет.

Башка инвестициялар активдер, милдеттенмелер менен операцияларга классификацияланат жана өзүндө кредиттерди, кредиттик жана дебеттик карызды, депозиттерди, нак чет өлкө валютасын жана улуттук валютаны, ошондой эле жогоруда аталган категорияларга кирбеген башка активдерди жана милдеттенмелерди камтыйт. Коммерциялык банктардын чет өлкө активдери/милдеттенмелери боюнча маалыматтары Улуттук банк коммерциялык банктардын отчетторунан алат. Ал эми Өкмөт тарабынан же болбосо Өкмөттүн гарантиясы алдында алынган чет өлкө кредиттери, ошондой эле аларды тейлөө боюнча маалымат Финансы министрлигинен, ишканалардан жана ички булактардан алынат. Улуттук банк тарабынан тейлөөгө алынган кредиттер боюнча маалымат ички булактардан алынат. Мамлекеттик эмес кредиттер боюнча маалымат Улуттук статистика комитети тарабынан кредит алган ишканалардын отчетторунун негизинде сунушталат. Ишкана-резиденттердин (соода кредиттери) кредиттик жана дебитордук карызы боюнча маалыматтар жана ишканалардын чет өлкөдөгү эсептери боюнча маалыматтар Улуттук банкка ошол ишканалардан маалыматты топтогон Улуттук статистика комитети тарабынан сунушталат. Эң биринчиден, Кыргызстандын эл аралык финансылык институттардын фондуларына салымы катары башка активдер боюнча малымат Улуттук банкка Финансы министрлиги жана Улуттук банктын ички булактарынан алынат. Төлөм теңдеми чегерүү ыкмасында түзүлгөндүктөн, кредит боюнча негизги суммада жана ордун жабуу пайыздарында белгилүү бир мезгил аралыгы үчүн эсептелинген, бирок мөөнөтү өтүп кетиши мүмкүн болгон, б.а. өз убагында төлөнбөгөн сумма чагылдырылат. Эсептелинген жана айкын төлөнгөн суммалар ортосундагы айырма, мөөнөтү өткөрүлгөн сумманы өзгөртүү катары “башка инвестициялар” статьясында чагылдырылат. Мөөнөтү өткөрүлгөн суммаларды жаңы кредит катары кайра тариздөөдө төлөм теңдеминде мөөнөтү өткөрүлгөн суммалардын азайышы жана карызды жаңы кредит алуу формасында реструктуризациялоо катары чагылдырылат.

Камдык активдер Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын чет өлкө активдеринен турат, алар төлөм теңдеминин тартыштыгын каржылоо үчүн пайдаланылышы мүмкүн. Төлөм теңдеминде монетардык алтын менен операциялар (Улуттук банк менен чет өлкөлүк акча-кредиттик

МАЗМУНУ

жөнгө салуу органдары жана/же эл аралык уюмдар ортосунда операциялар гана), АКУ (атайын карыз алышуу укугу), эркин конвертацияланууучу валютадагы активдер, ликвиддүү чет өлкө баалуу кагаздары жана башка ликвиддүү чет өлкө активдери менен операцияларга байланыштуу камдык активдердин өзгөрүүсү чагылдырылат. Төлөм теңдеминде чагылдырылуучу камдык активдер жана ЭВФтин кредиттери, ошондой эле Улуттук банктын башка активдери жана милдеттенмелери боюнча маалымат Улуттук банктын ички булактарынан алынган маалыматка негизденген. 2015-жыл үчүн жылдык төлөм теңдемин жарыялоодон тартып (2001-жылдан тартып кайра кароого алуу) ЭВФтин методологиясына ылайык Улуттук банктын эл аралык камдары боюнча маалымат кароого алынып, ага ылайык эл аралык камдык активдерге конвертацияланууучу валютадагы активдер гана камтылган. Башка валютадагы активдер “башка инвестициялар” статьясы боюнча башка активдер катары чагылдырылат.

“Кыргыз Республикасынын 2018-жыл үчүн төлөм теңдеми” жарыялангандан тартып, ЭВФ методологиясына ылайык, куйма түрүндөгү алтынды сатып алуу операцияларын Кыргыз Республикасынын резиденттериндеги камдык активдер курамына кошуу үчүн камдык активдерден алынып салынган.

4. Төлөм теңдемин сунуштоо формасы

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми нейтралдуу жана аналитикалык формалар боюнча түзүлөт. **Нейтралдуу форма** (I тиркеме, I.1-таблица) төлөм теңдеминин бардык статьялары кредит жана дебет боюнча өз-өзүнчө эки тилке түрүндө чагылдырылат, мында кредит боюнча өткөрүү суммасы таза “каталарды жана калтырып кетүүлөрдү” эске алуу менен дебет боюнча өткөрүү суммасына теңдештирилет же болбосо сальдо түрүндө катталат. Нейтралдуу формада төлөм теңдеминин жалпы сальдосу дайыма нөлгө барабар болот. Ал эми **аналитикалык формада** (14-таблица) бардык статьялар сальдо түрүндө берилет. Төлөм теңдеминин жалпы сальдосу белгилүү бир статьялар суммасы катары түзүлөт, алар белгилүү бир өлкөнүн өзгөчөлүгүнө жараша аныкталат. Бул статьяларда көз карандысыз ишке ашырылган (б.а. өз максаттарына гана жооп берген) жана андан төлөм теңдеминин жыйынтыкталган сальдосунун өлчөмү көз каранды болгон операциялар чагылдырылат. Мындай статьялар “чектен тышкаркы” статья деп аталат. Калган “чектен чейинки” статьяларда эске алынган бардык операциялар төлөм теңдеминин сальдосун каржылоо максатында жүзөгө ашырылат. Бул операциялар “аргасыз” ишке ашырылган, “көз каранды” операция болуп саналат жана алар Улуттук банк менен Өкмөттүн жөнгө салуу иштерине байланыштуу болот. Ошентип, төлөм теңдеминин сальдосунда субъективдүү ой жүгүртүү элементтери камтылып турса да, ал төлөм теңдеминин чондугун өлчөөгө, аны каржылоо зарылчылыгын аныктоого мүмкүндүк берет.

МАЗМУНУ

II.I-таблица: Кыргыз Республикасынын төлөм теңдемин түзүү үчүн Улуттук банк тарабынан пайдаланылуучу маалымат булактары

Төлөм теңдеменин статьялары	Маалымат булактары	Маалыматтардын мазмуну
Күндөлүк операциялар эсеби		
Товарлар		
Товарлардын экспорту (ФОБ)		
экспорт	УСК	
порттордон алынуучу товарлар	УСК	
монетардык эмес алтын	УСК	
Товарлардын импорту (ФОБ)		
импорт (СИФ)	УСК	
нарк боюнча ондоолор	УСК	ишканаларды иликтөөнүн негизинде СИФ наркы боюнча импорттогу транспорттук жана камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрдүн улушу боюнча УСКнын баа берүүсү
порттордон алынуучу товарлар	УСК	ишканалардын отчетторунун негизинде бункердик отундун импорту боюнча маалыматтар
Кызмат көрсөтүүлөр		
Транспорттук кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ	
Кыдыруулар	УСК, КБ	республикага (республикадан) келген (кеткен) жарандардын санынын негизинде түзүлгөн ыкмага ылайык баа берүү
Телекоммуникациялык кызмат көрсөтүүлөрү	УСК	
Курулуш кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Камсыздандыруу кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Финансылык кызмат көрсөтүүлөр	КБ	
Компьютердик жана маалымат кызмат көрсөтүүлөрү	КБ	
Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр	ТИМ, КБ, Улуттук банк	Кыргыз Республикасынын чет өлкөлөрдөгү өкүлчүлүктөрүн күтүүгө кеткен чыгашалар боюнча маалыматтар; чет өлкөлөрдүн Кыргыз Республикасындагы өкүлчүлүктөрүнүн чыгашалары жөнүндө маалыматтар
Ишкердик кызмат көрсөтүүлөр	КБ	
анын ичинен Техникалык жардам	ЭВФ, ФМ	баа берүү маалыматтары
Жана башка кызмат көрсөтүүлөр	УСК, КБ	
Кирешелер		
Эмгек акылар	УСК, КБ, ишканалар	
Инвестициялардан кирешелер		
Тике инвестициялар боюнча кирешелер	УСК, КБ	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан алынган тике инвестициялардан кирешелер тууралуу маалыматтар
Портфелдик инвестициялар боюнча кирешелер	Улуттук банк, КБ	
Башка инвестициялар боюнча кирешелер		
Кредиттер боюнча пайыздар		
АКЖО	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ, Улуттук банк, УСК	
Банктар	КБ	
Башка секторлор	УСК	
Башка инвестициялар боюнча ж.б. кирешелер	Улуттук банк, КБ	Улуттук банктын эл аралык камдарды тескөөгө байланыштуу кирешелери жана чыгашалары боюнча маалыматтар; коммерциялык банктардын жана ишканалардын чет өлкөлөрдөгү активдеринен кирешелер

МАЗМУНУ

II.I- таблица: (уландысы)

Төлөм теңдеменин статьялары	**Маалымат булактары**	**Маалыматтардын мазмуну**
Күндөлүк трансферттер		
Гуманитардык жардам	УСК, ишканалар	
Техникалык жардам	ЭВФ	баа берүү маалыматтары
Башка гранттар	Улуттук банк	
Эл аралык уюмдарга төлөмдөр	Улуттук банк	
Иштеп жүргөндөрдүн акча которуулары	КБ, УСК, Улуттук банктын эсептөөлөрү	
Капитал менен операциялар эсеби жана финансылык операциялар эсеби		
Капиталдык трансферттер		
Товарлар турундагы гранттар	УСК	товарлар түрүндөгү гранттардын жалпы көлөмүндөгү капиталдык товарлардын үлүшүнө баа берүү
Миграцияга байланыштуу трансферттер	УСК	көчүп кетип-келип жаткандардын саны боюнча расмий маалыматтардын негизинде, көчүп кетип жаткандардын трансферттерине КРУБнын баасы
Карызды кечүү	ишканалар, ФМ	
Тике инвестициялар		
Чет өлкөгө	УСК	
Кыргыз Республикасына	УСК, КБ	1-ИНВЕСТ отчеттуулук формасы боюнча биргелешкен жана чет өлкө ишканаларынан алынган тике инвестициялар боюнча маалыматтар
Портфелдик инвестициялар		
Карыздык баалуу кагаздар	Улуттук банк, УСК, КБ, Мамфинкөзөмөл	
Финансы деривативдери	КБ	
Башка инвестициялар		
Активдер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Башка секторлор	УСК	
Соода кредиттери	УСК	
Башка активдер		
АКЖО	Улуттук банк	
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ	
Милдеттенмелер		
Нак акчалар жана депозиттер		
Банктар	КБ	
Соода кредиттери	УСК	
Кредиттер		
АКЖО	Улуттук банк	ЭВФтин кредиттери жөнүндө маалыматтар
Мамлекеттик башкаруу сектору	ФМ, Улуттук банк	мамлекеттик сектор тарабынан же анын гарантиясы астында алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Банктар	КБ	коммерциялык банктар тарабынан алынган кредиттер боюнча банк статистикасынан алынган маалыматтар
Башка секторлор	УСК	өкмөттүн кепилдикисиз алынган/төлөнгөн кредиттер жөнүндө маалыматтар
Мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген	ФМ, КБ, УСК	
Камдык активдер	Улуттук банк	

МАЗМУНУ

III тиркеме. Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөө ыкмасы

Номиналдуу алмашуу курсунун салмактанып алынган орточо маанисин билдирген жана кароого алынып жаткан өлкөнүн бааларынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү бааларга карата өзгөрүү тенденциясын эске албаган алмашуу курсу **номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат (НЭАК-NEER, nominal effective exchange rate).

Номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу белгилүү бир өлкөдөгү алмашуу курсу соода боюнча өнөктөш өлкөдөгү курска салыштырмалуу базалык мезгилге карата канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоого мүмкүндүк берет. Бирок, номиналдуу эффективдүү алмашуу курсунун өзгөрүүсү валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгүн же кандайдыр бир мезгил аралыгында ошол өлкөдө өндүрүлгөн жана экспорттук потенциалга ээ болгон товарлардын атаандашууга жөндөмдүүлүгү канчалык деңгээлде өзгөрүүгө дуушар болгондугун көрсөтпөйт. Кандайдыр бир мезгил ичинде белгилүү бир валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгү канчалык өзгөрүүгө дуушар болгондугун аныктоо үчүн реалдуу эффективдүү алмашуу курсу эсептелинет (РЭАК-REER, real effective exchange rate).

Соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын салыштырмалуу өзгөрүүсүнө дал келген чоңдукка жараша корректировкаланган номиналдуу эффективдүү алмашуу курсу **реалдуу эффективдүү алмашуу курсу** деп аталат.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсу өлкөлөрдүн валюталарынын салмактанып алынган реалдуу алмашуу курсунун анын негизги соода боюнча өнөктөш өлкөлөрүнүн валюталарына карата катышын эсептөөдөн улам аныкталат. Мисалы, эгерде, белгилүү бир өлкөнүн валютасынын курсу коңшу өлкөнүн валютасына карата инфляциянын жогору деңгээлинен улам жогорулап жана ошол эле учурда башка өнөктөш өлкөнүн валютасына карата инфляция деңгээлинин басаңдашынан улам төмөндөсө, реалдуу эффективдүү алмашуу курсу улуттук валютанын курсун ошол өзгөрүүлөрдүн орточо өлчөмү катары билдирет.

Номиналдуу жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөөнүн кеңири колдонулган формуласы катары белгилүү бир мезгил аралыгында тиешелүү эки тараптуу алмашуу курсунун базалык мезгилге карата өзгөрүүлөрүнүн салмактанып алынган орточо өлчөмүн эсептеп чыгаруу формуласы саналат.

Эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөө үчүн өлкөнүн тышкы соодасындагы салыштырмалуу салмагы аныкталат. Мына ошол салмактар белгилүү бир өлкө үчүн бул же тигил валютанын салыштырмалуу маанилүүлүгүн чагылдырат. Эки тараптуу соода үлүшүн салмактоо менен эффективдүү алмашуу курсу эсептелинет (ошондой эле, экспорт менен импорттун үлүшүн же алардын суммардык орточо көрсөткүчүн пайдаланууга болот). Сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексин эсептөөдө экспорт менен импорттун орточо көрсөткүчү пайдаланылат. Салмак төмөнкүдөй формула боюнча эсептелинет:

$$W_i = \frac{M_i + X_i}{\sum_{i=1}^{n} X_i + \sum_{i=1}^{n} M_i} \qquad (1)$$

мында, W_i - өлкөнүн жалпы тышкы товар жүгүртүүсүндөгү і өлкөсүнүн салмагы, $\sum_{i=1}^{n} W_i = 1$.

M_i – Кыргыз Республикасынын і өлкөсүнөн импорту,

X_i – КыргызРеспубликасынан і өлкөсүнө экспорту,

$\sum_{i=1}^{n} X_i$ - Кыргыз Республикасынын соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөргө экспортунун жалпы көлөмү,

МАЗМУНУ

$\sum_{i=1}^{n} M_i$ - Кыргыз Республикасынын соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдөн импортунун жалпы көлөмү.

n - кароого алынган өлкөлөрдүн саны.

Соода боюнча өнөктөш катары Кыргыз Республикасынын тышкы соодасынын жалпы көлөмүндө көбүрөөк салыштырмалуу салмакты ээлеген өлкөлөр каралууда, аларды тандап алуу тышкы соода жүгүртүүнүн 90 пайызын камтууга тийиш. Мындан алар боюнча соода салыштырмалуу артыкчылык принцибинде жүзөгө ашырылбаган айрым импорттук жана экспорттук товарлар алынып салынат (аларга алтын, жаратылыш газы, электр энергиясы, товардык гранттар, б.а. мамлекет мындай товарларды келишимде каралган баа боюнча сатат). Улуттук банк өлкөлөрдүн куржунун беш жыл сайын кайра карап турат.

2016-жылы индекстерди эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2010-жыл кабыл алынган.

Номиналдык эки тараптуу алмашуу курсунун индекси төмөнкүчө эсептелинет (мисалы, АКШ доллары үчүн).

$$NBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \qquad (2)$$

мында, ER_{US_t} – сомдун t мезгил аралыгында (1 сом үчүн АКШ долларынын бирдиги) номиналдык алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси. t эсептешүү мезгил аралыгындагы сомдун алмашуу курсунун орточо мааниси t мезгил аралыгындагы бардык календардык күндөрдүн ичинде аракеттенүүчү сомдун номиналдуу алмашуу курсунун орточо геометриялык мааниси катары аныкталат.

ER_{US_0} – 0 базалык мезгил ичиндеги номиналдык алмашуу курсунун тиешелүү орточо геометриялык мааниси.

Реалдуу эки тараптуу алмашуу курсунун индекси төмөнкү формула боюнча эсептелет (мисалы, АКШ доллары үчүн):

$$RBER_{US_t} = 100 \times \left(\frac{ER_{US_t}}{ER_{US_0}} \right) \times \left(\frac{CPI_{KYR_t}}{CPI_{US_t}} \right) \qquad (3)$$

мында, ER_{US_t} – сомдун t мезгил аралыгындагы номиналдык алмашуу курсунун (1 сом үчүн АКШ доллары бирдигинде) орточо геометриялык мааниси.

ER_{US_0} – 0 базалык мезгил ичиндеги номиналдык алмашуу курсунун тиешелүү орточо геометриялык мааниси.

CPI_{KYR_t} *жана* CPI_{US_t} t мезгил аралыгында 0 базалык мезгилине карата Кыргыз Республикасында жана АКШда баа индексинин өзгөрүүсү.

Номиналдык эффективдүү алмашуу курсу – бул, соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн кароого алынып жаткан куржунуна кирген номиналдык эки тараптуу алмашуу курсунун индекстеринин орточо салмактанып алынган геометриялык мааниси. t мезгил аралыгы ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$NEER_t = \left(NBER_{1_t}\right)^{W_{1_t}} \times \left(NBER_{2_t}\right)^{W_{2_t}} \ldots \left(NBER_{n_t}\right)^{W_{n_t}} \qquad (4)$$

мында, $NBER_{i_t}$ – t мезгилинде i өлкөсүнүн формула (2) боюнча эсептелинген номиналдык эки тараптуу индекси.

W_{i_t} –тиешелүү салмак.

Өлкөлөрдүн кароого алынып жаткан куржунуна камтылган негизги өнөктөш өлкөлөрдүн эки тараптуу реалдуу алмашуу курсунун геометриялык индекстеринин орточо салмактанып алынган мааниси сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индекси болуп саналат. t мезгил ичинде ал төмөнкүчө эсептелинет:

$$REER_t = \left(RBER_{1_t}\right)^{W_{1t}} \times \left(RBER_{2_t}\right)^{W_{2t}} \ldots \left(RBER_{n_t}\right)^{W_{nt}} \qquad (5)$$

мында, $RBER_{i_t}$ – t мезгил аралыгындагы і өлкөсүнүн (3) формула боюнча эсептелинген реалдуу эки тараптуу индекси.

W_{i_t} – өлкөнүн (1) формула боюнча эсептелинген тиешелүү салмагы.

Номиналдык жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун динамикасы үч фактордон көз каранды. Номиналдык алмашуу курсу биринчи фактор болуп саналат. Сомдун башка валюталарга карата бекемделиши (нарксызданышы) номиналдык жана реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин жогорулоосуна (төмөндөөсүнө) алып келет. Экинчи фактор – кароого алынып жаткан өлкөдөгү жана соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баа деңгээлинин өзгөрүүсү. Кыргыз Республикасындагы баанын өсүш арымынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү баалардын өсүш арымдарына салыштырмалуу артып туруусу, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун жогорулашына, же тескерисинче, төмөндөшүнө алып келет. Баа индекси реалдуу эффективдүү алмашуу курсун эсептөөдө гана колдонулат. Үчүнчү таасир берүүчү фактор катары соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрүнүн Кыргыз Республикасынын тышкы товар жүгүртүү көлөмүндөгү салыштырма салмактары саналат. Кыргызстандын тышкы товар жүгүртүүсүндө өлкөлөрдүн үлүшү канчалык көп болсо, сомдун алмашуу курсунун ошол өлкөнүн валютасына жана ошол өлкөдөгү баанын өзгөрүүсү сомдун эффективдүү алмашуу курсунун индексине ошончолук таасирин тийгизет.

Ошентип, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин төмөндөшү, эрежеге ылайык, ошол өлкөлөрдүн рыногунда жергиликтүү товарларга баанын атаандашуу жөндөмдүүлүгү жогорулагандыгын, же тескерисинче, төмөндөгөндүгүн тастыктайт.

Реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун Кыргызстанда өндүрүлгөн товарларга баанын атаандашуу жөндөмдүүлүгүнө таасири 1-таблицада көрсөтүлгөн.

$$\varepsilon = \frac{E \times P}{P^*} \qquad (6)$$

мында, ε – сомдун реалдуу эффективдүү алмашуу курсу,

E – сомдун номиналдык алмашуу курсу (1 сом үчүн чет өлкө валютасынын бирдиги),

P – Кыргызстандагы баа деңгээли,

P* – чет өлкөдөгү баа деңгээли.

МАЗМУНУ

IV.1-таблица. РЭАКтын аракеттенүүсү боюнча негизги тыянактар

Көрсөткүч	*Көрсөткүчтүн өзгөрүүсү*	*РЭАКтын аракеттенүүсү*	*Кыргызстандын товарларынын атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн өзгөрүүсү*	*Эскертүү (башка бирдей шарттарда)*
Е, алмашуу курсу	↑ номиналдык бекемдөө	↑ реалдуу бекемдөө	↓ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн начарлашы	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзандайт, Кыргызстан товарлары салыштырмалуу кымбаттайт
Е, алмашуу курсу	номиналдык нарксыздануу ↓	↓ реалдуу нарксыздануу	↑ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбаттайт, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзандайт
Р, Кыргыз Республикасында баа деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↑	↑ реалдуу бекемдөө	↓ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн начарлашы	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзандайт, Кыргызстан товарлары салыштырмалуу кымбаттайт
Р, Кыргыз Республикасында баа деңгээли (сом түрүндө туюндурулган)	↓	↓ реалдуу нарксызданышы	↑ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбаттайт, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзандайт
***Р** , чет өлкөлөрдө баа деңгээли (өз валютасында туюндурулган)	↑	↓ реалдуу нарксызданышы	↑ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн жакшыруусу	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу кымбаттайт, Кыргызстандын товарлары салыштырмалуу арзандайт
***Р** , чет өлкөлөрдөгү баалардын деңгээли (өзүнүн валютасында туюндурулган)	↓	↑ реалдуу бекемдөө	↓ атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн начарлашы	Чет өлкө товарлары салыштырмалуу арзандайт, Кыргызстан товарлары салыштырмалуу кымбаттайт

МАЗМУНУ

IV тиркеме. Коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан 1997-жылдын февраль айында коммерциялык банктарда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасы колдонууга киргизилген[18]. Бул система, төлөм тендеминин банк тутуму аркылуу жүргүзүлүүчү операцияларын чагылдыруу үчүн кызмат кылат жана тышкы экономикалык операциялардын кеңири жана өз убагындагы статистикасын алууну камсыз кылат. Система өзүнө коммерциялык банктардын алар тарабынан жүзөгө ашырылуучу чет өлкө банктарындагы корреспонденттик эсептери, чет өлкө банктарынын кыргыз банктарындагы эсептери аркылуу нак чет өлкө валютасы менен операцияларды жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валютадагы операцияларын камтыйт. Кыргызстанда төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу системасынын айырмалануучу өзгөчөлүгү болуп, коммерциялык банктардын чет өлкөлүк өнөктөштөр менен корреспонденттик эсептер аркылуу жүзөгө ашырылган эл аралык операциялары толук камтылгандыгы саналат, бул андан төмөн болгон учурда операциялар эске алынбаган, минималдуу баштапкы (чектүү) сумманын жоктугунан улам шартталган. Алынган маалымат маанилүү булак болуп саналат жана төлөм теңдемин түзүү жана Кыргыз Республикасынын эл аралык инвестициялык позициясын аныктоо үчүн пайдаланылат.

Отчеттук маалыматтар төлөм тендеминин стандарттык компоненттеринин негизинде аныкталган операциялардын тизмесине ылайык классификацияланат жана чагылдырылат. Азыркы учурда Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеминин статистикасын түзүү максатында, Улуттук банктын төлөмдөрүнүн багыты боюнча маалыматты топтоо жана эсепке алуу талаптары Банктардагы төлөмдөрдүн багытын эсепке алуу боюнча нускоо[19] (мындан ары - Нускоо) аркылуу жөнгө салынат.

Коммерциялык банктар тарабынан Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берилүүчү ар айлык отчеттор электрондук жана кагаз түрүндө, отчеттук айдан кийинки айдын 15не чейин берилет. Отчеттогу ар бир эсеп боюнча маалыматтар бир мезгилдин башталышына жана акырына карата эсептеги калдыктардын суммасын көрсөтүү менен башталат жана аяктайт, демек, ал жерде эсептердеги каражаттардын отчеттук мезгил ичиндеги жылышы катталат. Отчеттук мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо эсептин мүнөзүнө жараша: ностро-эсептери жана нак чет өлкө валютасы үчүн бир мезгилдин башталышына жана акырына карата сальдо кредит боюнча, ал эми лоро-эсептери жана резидент эместердин чет өлкө валютасындагы жана улуттук валюта түрүндөгү эсептери үчүн, тескерисинче, дебет боюнча көрсөтүлөт. Бардык отчеттор иштелип чыккандан кийин маалыматтардын жалпы базасына топтоштурулат да, төлөм тендеминин стандарттык компоненттери боюнча классификацияланат.

Ушул система боюнча коммерциялык банктар толтурушкан электрондук формадагы ар бир операция банк-корреспондент, операциялардын валютасы, операциялардын күнү, операциялардын түрү, банктын кардарлары болгон өнөктөш өлкөлөр (контрагенттер), экономиканын белгилүү бир секторуна таандык экендиги, анын эсеби боюнча операциялар жүргүзүлгөн кардар өлкө боюнча классификацияланат. Операциялардын түрү, өлкөнүн аталышы, валютанын аталышы жана экономика сектору коддорго салынган формада көрсөтүлөт. ПБ-1 формасы боюнча отчеттун электрондук формасы 14-тилкеде берилген жана түшүндүрмөсү төмөндө келтирилген.

[18] Intenational Translation Reporting System (ITRS)

[19] Улуттук банк Башкармасынын 2004-жылдын 25-ноябрындагы N 30/5 токтому менен бекитилген, Улуттук банктын расмий сайтына жайгаштырылган. Улуттук банк Башкармасынын 2013-жылдын 23-декабрындагы № 52/10, 2017-жылдын 14-июнундагы № 2017-П-10/24-1, 2017-жылдын 15-июнундагы № 2017-П-12/25-12, 2018-жылдын 17-октябрындагы № 2018-П-12/43-2

Тилке номери	Тилкенин аталышы	Тилкенин мазмуну
1	Өнөктөштүн аталышы	Бул жерде чет өлкөдөгү банк-корреспонденттин аталышы көрсөтүлөт. Накталай валюта менен операцияларды эсепке алууда бул тилкеде: “нак чет өлкө валютасы” деп көрсөтүү зарыл. Кыргыз Республикасындагы резидент эместердин операцияларын эсепке алууда “резидент эмес кардарлардын эсептери” көрсөтүлөт.
2	Өнөктөш жайгашкан өлкөнүн коду	Бул жерде банк-корреспондент жайгашкан өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөрдүн кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат. Нак чет өлкө валюталары менен ишке ашырылган операцияларды же болбосо Кыргыз Республикасындагы резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы операцияларын эске алууда, Кыргыз Республикасынын кодун көрсөтүү зарыл.
3	Эсеп	Бул жерде анын классификациясына ылайык эсептин коду көрсөтүлөт (“1-ностро“, “2-лоро”, “3-нак чет өлкө валютасы”, “4-резидент эмес кардарлардын эсептери”).
4	Валютанын аталышы	Бул жерде операция жүргүзүлүп жаткан валютанын коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук банк Башкармасынын 2000-жылдын 5-июлундагы N26/9 токтому менен бекитилген ЭК валюталардын мамлекеттер аралык классификаторунда (ИСО 4217003-97) келтирилген валюталардын тамга түрүндөгү коддору колдонулат.
5	Операция ишке ашырылган күн	Бул жерде банктын бухгалтердик отчетунда операциянын чагылдырылган күнү көрсөтүлөт.
6	Операциянын коду	Бул жерде операциялардын коддорунун тизмесине ылайык, операциянын коду көрсөтүлөт.
7	Төлөөчү өлкө-алуучунун коду	Нак эмес операцияларды эсепке алууда: чыккан төлөмдөр боюнча бенефициар (алуучу) өлкөнүн коду, ал эми кирген төлөмдөр боюнча – жөнөтүүчү өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Ушул сыяктуу эле, нак чет өлкө валюталары менен ишке ашырылган операциялар эске алынат. Мисалы, ар түрдүү системалар (WesternUnion, Contact, MoneyGram, Anelik ж.б.) боюнча акча которуу үчүн накталай акча салууда - алуучу өлкөнүн коду, ал эми ар түрдүү системалар (WesternUnion, Contact, MoneyGram, Anelik ж.б.) боюнча накталай акча алууда – жөнөтүүчү өлкөнүн коду. Мында, Улуттук статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
8	Сектордун коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, Кыргыз Республикасындагы банктын кардары тиешелүү болгон, экономика секторунун коду көрсөтүлөт. Мында, Төлөм тендеми боюнча колдонмого ылайык иштелип чыккан классификатордо көрсөтүлгөн экономика секторлорунун коддору колдонулат.
9	Кардар өлкөнүн коду	Бул жерде анын эсеби боюнча банкта операция ишке ашырыла турган, резиденти Кыргыз Республикасындагы банктын кардары болуп эсептелген өлкөнүн коду көрсөтүлөт. Мында Улуттук Статистика комитетинин өлкөлөр кодификаторунда келтирилген өлкөлөрдүн коддору колдонулат.
10 11	Кредит Дебет	Эсептердеги каражаттардын жылышы кредит жана дебет саптарында чагылдырылат. Маалыматтарды төмөнкү мүнөздө чагылдыруу зарыл: ностро-эсептери жана накталай чет өлкө валютасы менен ишке ашырылган операциялар үчүн – каражаттардын келип түшүүсү – кредит боюнча, дебет боюнча – аларды эсептен алып салуу, лоро-эсептери жана кардар-резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептери боюнча операциялар үчүн, тескерисинче: кредит боюнча – эсептен алып салуу, дебет боюнча – каражаттардын эсепке келип түшүүсү. Сумма үтүрдөн кийин эки белги менен валюталардын номиналында, бирдигинде көрсөтүлөт.
12	Сумма сом түрүндө	Бул жерде банктын бухгалтердик отчетунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча сомго эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт. Сумма үтүрдөн кийин эки белги менен көрсөтүлөт.
13	Сумма АКШ долларында	Бул жерде банктын бухгалтердик отчетунда операцияларды чагылдыруу күнүндөгү абал боюнча Улуттук банктын курсу боюнча АКШ долларына эквиваленттүү сумма көрсөтүлөт. Сумма үтүрдөн кийин эки белги менен көрсөтүлөт.
14	Операция	Бул жерде акча каражатынын ар бир которулушунун багыты жөнүндө толук маалымат көрсөтүлөт. Бул тилкедеги маалымат төлөм тендеминин стандарттык классификациясы боюнча операциянын аталышын кайталабастан, белгилүү бир операциянын мазмунун чагылдырат. Бул операциялардын кодировкасынын тууралыгын контролдоо үчүн зарыл. Ошентип, “финансылык кызмат көрсөтүүлөр“, “башка ишкердик кызмат көрсөтүүлөр”, “товардын экспорту” ж.б. түшүндүрмөлөр отчеттун толуктугуна коюлган талаптарды канааттандырбайт. Мисалы, товарды берүү үчүн төлөө эсебине акча каражаттарын которууда кайсы товар үчүн төлөнүп жатканын көрсөтүү зарыл.

ПБ-1 формасы боюнча отчетко кошумча, отчеттук айдын башындагы жана акырындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат жазуу түрүндө берилет. Бул маалыматтар ПБ-1 отчетунун электрондук формасында чагылдырылган, ал мезгил аралыгынын башына жана акырына карата каражаттардын калдыктары боюнча маалыматтарга дал келүүгө тийиш. Кошумча отчет төмөнкү формалар боюнча берилет:

- ПБ-1К формасы боюнча – чет өлкө банктарынын корреспонденттик эсептериндеги жана чет өлкө банктарынын кыргыз банктарындагы эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;
- ПБ-1Н формасы боюнча – нак чет өлкө валютасындагы каражаттардын калдыктары боюнча маалымат;

ПБ-1СИ формасы боюнча – кардар-резидент эместердин улуттук валютадагы жана чет өлкө валютасындагы эсептериндеги каражаттардын калдыктары боюнча маалымат.

МАЗМУНУ

V тиркеме. Кыргыз Республикасынын тышкы карызын мүнөздөөчү коэффициенттерди эсептөө ыкмасы

Тышкы карыз (EDT) – резидент эместердин алдында чет өлкө валютасы, товар же кызмат көрсөтүү түрүндө төлөнүүгө тийиш болгон карыздык милдеттенмелердин жыйындысы.

Алынган каражаттар (DISB) – кредитордун отчеттук мезгил ичиндеги кредиттик гарантиясынын көлөмүнөн суммаларды пайдалануу.

Амортизацияланган төлөмдөр (AMT) – отчеттук мезгил ичинде карыздын негизги суммасын төлөө эсебине товар же кызмат көрсөтүү түрүндө төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы төлөмдөр.

Пайыздык төлөмдөр (INT) – отчеттук мезгил ичинде товар же кызмат көрсөтүү түрүндө төлөмдөрдү кошо алуу менен чет өлкө валютасындагы пайыздар боюнча төлөмдөрдүн айкын суммасы.

Тышкы карызды тейлөө (TDS) – карыз алуучу тарабынан төлөнүүшү зарыл болгон амортизациялык жана пайыздык төлөмдөр.

Алып салуу (WRTOFF) – төлөнбөгөн карызды жокко чыгаруу.

Дүң тышкы карыз келечектеги айрым бир учурда дебитор тарабынан карыздын негизги суммасын жана/же пайыздарды төлөөнү талап кылган орду жабылбаган айкын күндөлүк жана шартсыз милдеттенмелердин кайсы болбосун учурга карата калдыгын жана ошол эле өлкөнүн резиденттеринин резидент эместер алдында милдеттенмелерин билдирет.

Жалпы тышкы карыз мамлекеттик тышкы карыздын, жеке тышкы карыздын жана ЭВФтин кредити боюнча карыздын жыйындысы катары аныкталат.

$$EDT = EDT_G + EDT_P \qquad (1)$$

мында, EDT_G – *Мамлекеттик тышкы карыз* – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн тышкы карыздык милдеттенмеси, ЭВФтин алдындагы карыз, плюс аларды төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланган жеке карыз алуучулардын тышкы карыздык милдеттенмелери. Бул Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин маалыматынын жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ички булактарынын негизинде эсептелинет.

EDT_P – *Жеке тышкы карыз* – аны төлөө Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен гарантияланбаган жеке карыз алуучулардын тышкы карыздык милдеттенмелери. Бул кредиттик каражаттарды Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн гарантиялоосуз тарткан жеке ишканалардын маалыматтарынын негизинде эсептелинет.

Жалпы тышкы карыздын көлөмү отчеттук мезгилдин акырына карата төмөндөгү формула боюнча аныкталат:

$$EDT_t = EDT_{(t-1)} + DISB_t - AMT_t - WRTOFF_t \qquad (2)$$

мында, $EDT_{(t-1)}$ – *жалпы* тышкы карыздын өткөн мезгилдин акырына карата көлөмү;

$DISB_t$ – t отчеттук мезгил ичинде айкын алынган каражаттар;

AMT_t – t отчеттук мезгил ичинде айкын төлөнгөн амортизациялык төлөмдөр;

$WRTOFF_t$ – t отчеттук мезгил ичинде эсептен чыгарылган негизги суммалар.

Тышкы карыз боюнча маалыматтар өлкөнүн тышкы экономикалык абалын талдап-иликтөө үчүн зарыл болгон көрсөткүчтөрдү эсептөө үчүн колдонулат.

$(EDT / GDP) \times 100\%$ – жалпы тышкы карыздын ички дүң өнүмгө болгон катышы;

$(EDT / XGS) \times 100\%$ – жалпы тышкы карыздын товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортуна болгон катышы;

$TDS_{prg} = AMT_{prg} + INT_{prg}$ – жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине график боюнча төлөмдөр;

$TDS_{act} = AMT_{act} + INT_{act}$ – жалпы тышкы карызды тейлөө эсебине жүргүзүлгөн айкын төлөмдөр;

$K_{prg} = \frac{TDS_{prg}}{XGS}$ – график боюнча жалпы тышкы карызды тейлөөнүн коэффициенти,

мында *XGS*- товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту;

$K_{act} = \frac{TDS_{act}}{XGS}$ – тышкы карызды иш жүзүндө тейлөө коэффициенти.

Бул көрсөткүчтөр өлкөнүн карыз оорчулугуна же карызды тейлөө жөндөмдүүлүгүнө баа берүүгө мүмкүндүк берет. Карыз оорчулугу же карызды тейлөө жөндөмдүүлүгү өлкөгө валюталык түшүүлөрдүн жана өндүрүш көлөмүнүн үлүшү менен өлчөнөт.

VI тиркеме. Эл аралык инвестициялык позицияны түзүү ыкмасы

Эл аралык инвестициялардын балансы статистикалык отчетту чагылдырат жана анда өлкөнүн белгилүү бир күнгө карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин топтолгон запасы (мисалы, жылдын акырына), ошондой эле финансы операцияларынын, нарктык өзгөрүүлөрдүн, кайрадан баа берүүлөрдүн жана башка корректировкалоочу жол-жоболордун натыйжасында келип чыккан алардын өзгөрүүлөрү камтылат.

Эл аралык инвестициялардын балансы Кыргыз Республикасынын тышкы активдери жана милдеттенмелери сыяктуу эки негизги классификациялык топтон турат. Ушул топтордун компоненттери төлөм теңдеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана тиешелүү функционалдык категорияларды чагылдырат. “Активдер” жана “Милдеттенмелер” бөлүгүндөгү маалыматтар Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (талаптарынын) жана милдеттенмелеринин өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилдөөгө алынып жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрүнүн себептерин мүнөздөйт.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы анын тышкы активдери менен милдеттенмелеринин ортосундагы айырмасын билдирет.

Эл аралык инвестициялык позиция таблица түрүндө, төмөнкүдөй формада келтирилген:

Көрсөткүчтөр	Бир мезгилдин башталышына карата калдык	Операциялардын натыйжасында өзгөрүүлөр	Баалардын өзгөрүүсү	Курстардын өзгөрүүсү	Башка өзгөрүүлөр	Бир мезгилдин акырына карата калдык
А	1	2	3	4	5	6
А. Активдер						
В. Милдеттенмелер						
С. Таза эл аралык инвестициялык позиция						

Таблицанын саптары боюнча Кыргыз Республикасынын тышкы активдери жана милдеттенмелери сыяктуу негизги классификациялык топтор көрсөтүлгөн. Ушул топтун компоненттери төлөм теңдеминин финансы эсебинин статьяларына ылайык келет жана функционалдык категорияларды чагылдырат.

Активдер тике инвестицияларга, портфелдик инвестицияларга, финансы деривативдерине, башка инвестицияларга жана камдык активдерге бөлүнөт. Мына ушундай эле бөлүү милдеттенмелер үчүн да колдонулат (камдык активдерден тышкары).

Каралып жаткан таблицанын тилкелери боюнча отчеттук мезгил ичиндеги эл аралык инвестициялардын балансынын компоненттеринин өзгөрүүсүнө алып келген факторлор чагылдырылат.

1 жана 6-тилкелерде Кыргыз Республикасынын бир мезгилдин баш жагына жана акырына карата тышкы активдеринин жана милдеттенмелеринин абалы чагылдырылат.

2-тилкеде эл аралык инвестициялык позициянын финансы компоненттери менен реалдуу операциялардын натыйжасында келип чыккан өзгөрүүлөр келтирилет.

3 жана 4-тилкелерде баа деңгээлинин жана валюталык курстардын өзгөрүүсүнүн таасири алдында тышкы активдердин жана милдеттенмелердин нарктык баасынын өзгөрүүсү эске алынат.

5-тилкеде төмөндөгүлөр менен шартталган башка өзгөрүүлөр чагылдырылат, мисалы:

- классификацияны кайрадан кароо менен (мисалы, портфелдик инвестициядан инвестициялана турган объектинин капиталындагы инвестордун үлүшүнүн көбөйүүсүнүн натыйжасында тике инвестицияга өтүү);
- кредитор тарабынан карызды бир тараптуу жокко чыгаруу;
- жана башка өзгөрүүлөр менен.

Эл аралык инвестициялык позициянын маалыматтары өлкөнүн тышкы экономикалык абалын талдап-иликтөө үчүн маанилүү, анткени, ал Кыргыз Республикасынын тышкы активдеринин (милдеттенмелеринин) өлчөмүн, алардын түзүмүн жана изилденип жаткан мезгил аралыгындагы өзгөрүүлөрдүн себептерин мүнөздөйт.

Өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясы биздин өлкөнүн дүйнөнүн башка өлкөлөрү менен тышкы экономикалык байланышынын өнүгүшүнүн абалын жана тенденциясын аныктоо үчүн колдонулат.

Таза эл аралык инвестициялык позициянын өлкөнүн ресурстары менен анын башка мамлекеттердин алдындагы карызынын ортосундагы катышты мүнөздөгөн оң же терс белгиси өлкөнүн “таза кредитор” же “таза карызгер” катары статусун чагылдырат, бул мамлекеттин экономикалык саясатын иштеп чыгууда маанилүү ролду ойнойт (экономикалык туруктуулук программасын иштеп чыгуу жана жүзөгө ашыруу, анын каржылоого муктаждыгын аныктоо).

Таза эл аралык инвестициялык позицияны эсептөө маанилүү макроэкономикалык көрсөткүчкө – улуттук байлыкка баа берүүгө мүмкүндүк берет, ал эми анын өлчөмү өлкөнүн таза эл аралык инвестициялык позициясынын жана финансылык эмес активдеринин өлчөмүн кошуу жолу менен аныкталат.

МАЗМУНУ

VII тиркеме. Экономиканын ачыктыгын жана тышкы сооданын концентрациялануусун эсептөө ыкмасы

Улуттук банктын ыкмасы боюнча экономиканын ачыктыгы республиканын тышкы товар жүгүртүүсүнүн орточо маанисинин ички дүң өнүмүнө карата катышы катары эсептелинет. Улуттук банк тарабынан колдонулуучу экономиканын ачыктыгын эсептөөнүн формуласы төмөнкүдөй түзүлгөн:

$$Opns = \frac{(Ex + \text{Im})}{GDP}$$

мында, *Ex* - ФОБ баасы боюнча товарлардын экспорту,

Im - ФОБ баасы боюнча товарлардын импорту,

GDP - ички дүң өнүм.

Концентрациялануу коэффициенти өлкөлөр боюнча (продукциялардын түрлөрүнүн) экспорттук-импорттук операциялардын көлөмүн алардын чогуу алгандагы көлөмүнө карата катышынын квадраттык суммасынын квадраттык тамыры катары эсептелинет. Тышкы сооданын географиялык же товардык концентрациялануусу төмөнкү формула боюнча эсептелинет:

$$K = \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^{n} x_i^2}}{X}$$ мында,

K – концентрациялануу коэффициенти,

x_i – i товарынын экспортунун (импортунун) же i өлкөгө (өлкөдөн) экспортунун (импортунун) көлөмү,

X – Кыргызстандын экспортунун же импортунун жалпы көлөмү.

Концентрациялануу коэффициентинин көбөйүүсү өлкөлөрдүн санынын (продукциялардын түрлөрүнүн) азаюусун же болбосо жалпы көлөмдө айрым өлкөлөрдүн (продукциялардын түрлөрүнүн) үлүшүнүн көбөйүүсүн билдирет.

МАЗМУНУ